

Riktlinjer för försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd

Sotenäs kommun

Innehåll

Inledning	9
Utgångspunkter för arbetet med ekonomiskt bistånd	9
Riktlinjernas syfte och tillämpning	9
Lagar och allmänna råd	9
Barnrättsperspektivet	10
Enhetens uppdrag	10
Vägar till självförsörjning	11
Utredning och planering	11
Förutsättningar för rätten till bistånd	11
Prövning av rätten till bistånd	12
Särskilt om olika hushållstypers rätt till bistånd	12
Gymnasiestuderande ungdom	12
Hushåll med hemmavarande vuxna barn	13
Hushåll med underåriga barn	13
Växelvist boende	13
Umgängesbarn	13
Inneboende	13
Makar, sambor och registrerade partner	14
Gifta men inte sammanboende	14
Andra typer av samboende	14
Person under 21 år som har bildat familj	14
Särskilt om olika grupper rätt till ekonomiskt bistånd	15
Arbetssökande	15
Villkor om deltagande i kompetenshöjande verksamhet	15
4 kap 4 § SoL - Villkor om deltagande i kompetenshöjande verksamhet	15
4 kap 5 § SoL - Nedsättning av försörjningsstöd	16
Arbetssökande ungdomar under 30 år	16
Arbetslösa med sociala och/eller medicinska hinder	16
Ensamkommande ungdomar 18–21 år	16
Ungdom mellan 18 och 21 år som går i gymnasieskola och bor i eget boende	17
Kommunens ansvar	17
Handläggning	17
Inkomster	17
Beräkning av försörjningsstöd	18
Utbetalning av försörjningsstöd	18
Ungdom som fyller 21 år mitt i en termin	18

Ungdom mellan 18 och 21 år som inte går i gymnasieskola och bor i eget boende	18
Företagare och personer med fria yrken	18
Företagsformer och realiserbara tillgångar	19
Företag som begärts i konkurs	19
Personer med fria yrken	19
Föräldralediga	19
Inskrivna för kriminalvård, rättspsykiatrisk vård etc.	20
Häktetid	20
Kriminalvård	20
Intensivövervakning med elektronisk kontroll, s.k. fotboja	20
Rättspsykiatrisk vård	21
Skyddstillsyn med särskild behandlingsplan - Kontraktsvård	21
Samhällstjänst	21
Pensionärer	22
Ålderspension	22
Äldreförsörjningsstöd	22
Personer med beroendeproblematik	22
Personer med svår psykisk ohälsa	23
Personer utsatta för våld i nära relation	23
Sjuka	24
Studera	24
Bistånd till studerande under studieuppehåll	25
Studerande på SFI – Svenska för invandrare	25
Studerande som har familj	25
Studier i rehabiliterande syfte	25
Ungdomar under 21 år som går i skolan	26
Vuxenstuderande med studiestartsstöd	26
Utländska medborgare	27
Nordiska medborgare	27
EU/EES-medborgare	27
<i>Vistelse i Sverige de första tre månaderna .....</i>	<i>27</i>
<i>Uppehållsrätt efter tre månader .....</i>	<i>27</i>
<i>Att bedöma uppehållsrätt .....</i>	<i>28</i>
<i>Uppehållskort för EU-medborgares familj som inte är EU-medborgare .....</i>	<i>29</i>
Utländska medborgare utanför Norden, EU, EES - med uppehållstillstånd	29
<i>Nyanlända som omfattas av etableringsprogrammet .....</i>	<i>29</i>
<i>Kompletterande försörjningsstöd .....</i>	<i>29</i>
<i>Initialt försörjningsstöd och kompletterande försörjningsstöd .....</i>	<i>29</i>

<i>Som ansökt om förlängning av uppehållstillstånd</i>	29
Utländska medborgare utanför Norden, EU, EES - utan uppehållstillstånd	30
Asylsökande.....	30
<i>Tillståndssökande</i>	30
Vid utlandsvistelse	31
Handläggningsprocessen	31
Dokumentation.....	32
Information och rättssäkerhet	32
Information i samband med en första ansökan	33
Ansökan	33
Grundutredning	34
Särskilt om barn vid grundutredning	34
Fördjupad utredning om barns situation vid långvarigt biståndsberoende.....	35
Att tala med barn	36
Hembesök/kontakt.....	36
Kontroller förebygger felaktiga utbetalningar.....	37
Beslut som löper över flera månader	37
Beslut	38
Motivering av beslut.....	38
Motivering vid beslut som rör barn.....	38
Underrättelse om beslut	38
Överklagande med förvaltningsbesvär	38
Planering mot självförsörjning	39
Planering - Genomförandeplaner.....	39
Journalanteckningar	39
Att fastställa biståndsbehov - beräkning	40
Inkomster	40
Inkomster som i sin helhet reducerar försörjningsstödet.....	40
Inkomster som delvis reducerar försörjningsstödet	41
Inkomster som inte reducerar försörjningsstödet	41
Överskjutande inkomst från tidigare månader	42
Hemmavarande barns och skolungdomars arbetsinkomst	42
Särskilda bestämmelser – Jobbstimulans	42
Tillgångar	43
Bil, motorcykel, moped och andra motorfordon	43
Bostadsrätt, villa eller fritidshus.....	44
Bankmedel, aktier och obligationer	44
Pensionssparande	45

Barns tillgångar	45
Utgifter.....	45
Försörjningsstöd	45
Riksnorm	45
Särskilda skäl att beräkna kostnader till en högre nivå än riksnormen	46
Förbrukningsvaror och hygien	46
Livsmedel	46
Telefon och tidningar.....	46
Fritid och lek för barn	47
Merkostnader för umgänge med barn	47
Kläder och skor	47
Särskilda skäl att beräkna kostnader till en lägre nivå än riksnormen	48
Bistånd i akut nödsituation.....	49
Personer som tillfälligt vistas i kommunen	49
Skäliga kostnader utöver riksnorm	50
Boende.....	50
Att bedöma vad som är en skälig bostadsstorlek	50
Att bedöma vad som är en skälig boendekostnad.....	50
Högsta godtagbara boendekostnad	50
Om boendekostnaden är oskälig	51
Byte till dyrare boende när hushållet uppbär försörjningsstöd.....	51
Hushållsel	52
Hemförsäkring.....	52
Arbetsresor	52
Arbetsresor med bil.....	53
Avgift till fackförening och/eller arbetslöshetskassa	53
Boendekostnader	54
Hyresrätt	54
Bostadsrätt eller villa	54
Andrahandsboende	55
Inneboende (ej nära släktskap)	55
Inneboende (nära släktskap).....	56
Inneboende vuxnas bidrag till hyreskostnaden	56
Hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren	56
Delad lägenhet	57
Övriga boendeformer	57
Ungdom under 21 år utan egna inkomster som tecknat hyresavtal	57
Försörjningsstöd vid vuxens vistelse i HVB.....	57

Fickpengar.....	57
Kostnader för och i samband med bostad	58
Egenavgift vid vård och behandling.....	58
Försörjningsstöd vid vuxens vistelse i fängelse, häkte eller inom rättspsykiatrisk vård	58
Kostnad för bostad.....	58
Försörjningsstöd vid utlandsvistelse	58
Bistånd till livsföringen i övrigt	59
Avgifter inom äldre- och handikappomsorgen	59
Avgifter för barnomsorg.....	59
Begravningskostnad	59
Kostnader i samband med närståendes begravning.....	60
Cykel och cykelhjälm.....	60
Flyttkostnad	60
Flytt pga. renovering.....	61
Flytt till annat land –asylsökande.....	61
Flytt till annat land –flyktingar.....	62
Flytt till annat land.....	62
Reparationskostnader – flytt eller risk för avhysning	62
Glasögon och kontaktlinser	62
Glasögon/linser till vuxna.....	62
Glasögon/linser till barn.....	63
Hemutrustning	63
Hel hemutrustning	64
Begränsad hemutrustning.....	64
Komplettering av hemutrustning.....	64
Hemutrustningslån.....	65
Dator	65
Hälso- och sjukvård	65
Läkarvård och sjukvårdande behandling	65
Högekostnadsskydd för öppen hälso- och sjukvård.....	65
Medicin.....	66
Bistånd till ej receptförskrivna läkemedel.....	66
Sjukhusvård.....	67
Psykoterapikostnad	67
Sjukresor.....	67
Kostnad för intyg	67
Identitetshandling	68
ID-kort.....	68

Pass	68
Internet	68
Juridiska kostnader	68
Rättshjälp	68
Rättsskydd	69
Rådgivning	69
Avgift vid ansökan om äktenskapsskillnad	69
Magasineringskostnad	69
Present/julklapp till barn	70
Resor	70
Lokala resor som inte är arbetsresor	70
Färdtjänst	70
Rekreationsresa, semester	70
Barnfamiljer	70
Vuxna personer utan barn	71
Läger eller kolonivistelse för barn	71
Resor i samband med umgänge med barn	71
Resor för förälder i samband med umgänge med placerat barn	71
Skulder	72
Barnomsorgsskuld	72
Hyresskuld	73
Elskuld	74
Skuld avseende receptbelagda mediciner	74
Skuldsanering	75
Införsel eller utmätning	75
Spädbarnsutrustning	75
Tandvård	76
Tandvård för barn och ungdomar	76
Det statliga tandvårdsstödet	76
Särskilt tandvårdsstöd - NFS	76
Tandvård för personer som vårdas på sjukhus, Kriminalvårdsanstalt eller HVB	77
Ekonomiskt bistånd till tandvård	77
Akut tandvård	77
Nödvändig tandvård	77
Återkommande tandvårdskontroll	78
Bistånd med villkor om återbetalning	79
Det skriftliga beslutet	79
Socialförsäkringsbalkens regler	79

Bistånd som lämnas som förskott på förmån eller ersättning från Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten.....	79
Socialtjänstlagens regler.....	79
Ekonomiskt bistånd enligt 4 kap 1 § SoL.....	79
<i>Bistånd som lämnas som förskott på förmån eller ersättning från arbetsgivare, CSN, arbetslöshetskassa m.fl.....</i>	<i>80</i>
<i>Bistånd med villkor om återbetalning vid arbetskonflikt eller konkurs.....</i>	<i>80</i>
<i>Bistånd med villkor om återbetalning vid förhållanden som den enskilde inte kan råda över .....</i>	<i>80</i>
Ekonomiskt bistånd enligt 4 kap 2 § SoL.....	80
Återbetalningssätt.....	81
Avbetalningsplan	81
Eftergift	81
Återkrav som inte återbetalas trots överenskommelse.....	81
Föra talan om ersättningsanspråk i Förvaltningsrätten.....	81
Den enskildes återbetalningsförmåga	82
Avskrivning.....	82
Felaktigt utbetalat bistånd	82
Återkrav för bistånd som utbetalats felaktigt eller med för högt belopp.....	82
Misstanke om brott mot bidragsbrottslagen.....	82
Anmälningsskyldighet – Bidragsbrottslagen (2007:612).....	83
<i>Undantag från anmälningsskyldigheten.....</i>	<i>83</i>
Polisanmälan.....	83
Bilaga 1	84
Högsta godtagbara boendekostnad år 2024:	84
Bilaga 2	85
Konsumenternas energimarknadsbyrå – normal elförbrukning för lägenhet.....	85
Konsumentverkets beräkning av kostnad för hushållsel 2024	85
Konsumentverkets beräkning av kostnad för hemförsäkring 2024.....	85
Bilaga 3	86
Snitthyror hos Sotenäsbostäder år 2023:.....	86

Inledning

Utgångspunkter för arbetet med ekonomiskt bistånd

Enligt portalparagrafen 1 kap 1 § SoL ska samhällets socialtjänst på demokratins och solidaritetens grund främja människors ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhällslivet. Socialtjänsten ska under hänsynstagande till människans ansvar för sin och andras sociala situation inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperas egna resurser.

Utgångspunkten för arbetet med försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd är att människor både vill och kan ta ansvar för sin egen försörjning. Verksamhetens främsta uppgift är därför att genom aktiva insatser, motivationshöjande arbete och förändringsarbete skapa förutsättningar för den enskilde att ta detta ansvar.

Verksamheten ska bidra till att hitta lösningar på människors försörjningsproblem med fokus på att den enskilde långsiktigt ska kunna försörja sig själv och leva ett självständigt liv. Under tiden prövas rätten till ekonomiskt bistånd. I utredningsarbetet ingår både en ekonomisk utredning och en utredning av hela livssituationen.

Riktlinjernas syfte och tillämpning

Syftet med riktlinjerna är att skapa goda förutsättningar för en rättssäker handläggning och likvärdig bedömning gällande rätt till bistånd, bidragsnivå och insatser för stöd till självförsörjning. Riktlinjerna fungerar vägledande i arbetet. Riktlinjerna anger vad som är att betrakta som skälig levnadsnivå i normalfallet och ska inte tolkas som absoluta regler. Enligt socialtjänstlagen ska en individuell behovsprövning alltid göras och om särskilda skäl föreligger kan det motivera avsteg från riktlinjerna.

Utgångspunkten vid den individuella behovsprövningen är vad som skiljer den enskilde från andra i liknande situation. De krav som ställs på den enskilde ska anpassas efter dennes individuella förmågor och förutsättningar.

Det är i riktlinjerna inte möjligt att beskriva alla situationer eller förhållanden som kan uppstå. De strävar efter att beskriva vanligt förekommande situationer och behov. Därtill ska den individuella behovsprövningen göras. Finns det anledning att göra undantag från den normala handläggningen och undantaget är av principiell betydelse ska Kommunstyrelsens myndighetsutskott besluta i frågan.

Lagar och allmänna råd

De lagar som främst reglerar verksamheten och som riktlinjerna utgår från är:

- Socialtjänstlagen (SoL)
- Offentlighets- och sekretesslagen (OSL)
- Socialtjänstförordningen (SoF)
- Förvaltningslagen (FL)
- Kommunallagen (KL)

- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Föreskrifter är bindande regler. Allmänna råd innehåller rekommendationer om hur en författning kan eller bör tillämpas.
- Barnkonventionen

Till stöd i handläggningen och tolkningen av lagen används förutom dessa riktlinjer:

- Socialstyrelsens "Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten"
- Socialstyrelsens "Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten"

Ny lagstiftning och rättsliga utslag i domstol måste beaktas fortlöpande.

Barnrättsperspektivet

Två av barnkonventionens huvudprinciper, principen om barnets bästa och barnets rätt att få uttrycka sina åsikter och få sin åsikt beaktad i förhållande till sin ålder och mognad, finns införda i socialtjänstlagen:

- **1 kap 2 § 1 st SoL:** Vid åtgärder som rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas.
- **11 kap 10 § 1 st SoL:** När en åtgärd rör ett barn ska barnet få relevant information. Ett barn ska ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör barnet. Om barnet inte framför sina åsikter, ska hans eller hennes inställning så långt det är möjligt klarläggas på annat sätt. Barnets åsikter och inställning ska tillmätas betydelse i förhållande till hans eller hennes ålder och mognad.

I arbetet med ekonomiskt bistånd innebär det att barnets/barnens situation ska uppmärksammas även om det är en eller två föräldrar som ansöker om ekonomiskt bistånd. Barnet ska göras synligt i utredningen och det ska finnas en tydlig koppling till hur familjens/föräldrarnas ekonomiska villkor påverkar barnet. Enheten ska dokumentera hur barnets intressen beaktats, vilka överväganden som gjorts och hur detta påverkat beslutet. Även om barnets bästa inte alltid är avgörande för vilket beslut som fattas, ska det alltid beaktas, utredas och dokumenteras.

I riktlinjerna konkretiseras barnrättsperspektivet i handläggningen av ekonomiskt bistånd och tjänar som stöd för den praktiska tillämpningen i det dagliga arbetet.

Enhetens uppdrag

Enheten för arbete, lärande och vägledning, hädanefter benämnd Enheten, har två uppdrag i arbetet med försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd:

1. Stöd och hjälp till självförsörjning
2. Hjälp med försörjningen

Det huvudsakliga uppdraget är att stödja och hjälpa till självförsörjning, vilket beskrivs i detta kapitel. Hur vi ska hjälpa med försörjningen till dess att självförsörjning uppnås beskrivs i övriga kapitel.

Vägar till självförsörjning

Enheten ska bidra till att hitta långsiktiga lösningar på individens försörjningsproblem. För en del personer är slutmålet sannolikt förvärvsarbete. Det är dock viktigt att beakta att alla människor inte har förutsättningar att försörja sig genom förvärvsarbete. Enhetens insatser måste i de fallen inriktas på att hitta andra lösningar, till exempel genom att undersöka möjligheterna till sjukersättning och andra ersättningar.

Den enskilde, som har både rättigheter och skyldigheter, ska erbjudas relevanta insatser och fullfölja dessa insatser utifrån sina förutsättningar. Insatsernas syfte kan vara både för att rehabilitera icke arbetsföra personer och för att stärka arbetsföra personers anställningsbarhet och återinträde på arbetsmarknaden. De krav som ställs på individen måste dock alltid anpassas utifrån den enskildes förutsättningar att nå målet egen försörjning. Utgångspunkten är att kraven ska motsvara de krav som samhället ställer på andra personer i motsvarande situation. Det innebär att den enskilde t.ex. ska redovisa sin närvaro i beslutade insatser, anmäla frånvaro samt uppvisa läkarintyg vid sjukskrivning.

Utredning och planering

En utredning av god kvalitet är grunden för att kunna bedöma vilket stöd och vilka insatser som ska erbjudas. Syftet med utredningen är att skapa sig en helhetsbild av förutsättningar, resurser, hinder och behov. Utredningen genomförs i regel genom ett eller flera möten. Med utredningen som grund ska Enheten tillsammans med den enskilde göra en planering för hur individen långsiktigt ska kunna försörja sig själv. Den enskilde ska ha inflytande över planeringen, som ska bygga på helhetssyn, vara framåtsyftande och innehålla mål och delmål samt en tydlig beskrivning av vad som ska göras, när det ska göras och vem som ansvarar för vad. Enheten ska beakta de enskilda behoven hos sökande och medsökande (avser sambo och gifter) och göra en separat planering för var och en med beaktande av hushållets samlade förutsättningar och situation. Om det finns barn i hushållet ska barnets situation beskrivas som en del i planeringen och om planeringen för den vuxne får konsekvenser för barnet och i så fall på vilket sätt.

Utgångspunkten är att planeringen dokumenteras och följs upp varje månad. Omfattningen av utredning, planering och uppföljning påverkas av biståndstidens längd och individens eller familjens förutsättningar och behov. Enheten ska inte utreda mer än situationen kräver.

Förutsättningar för rätten till bistånd

Försörjningsstöd är avsett att vara ett yttersta skyddsnät för personer med tillfälliga ekonomiska bekymmer. Det är endast den som inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt som har rätt till bistånd för sin försörjning. För att ha rätt till bistånd ska den enskilde göra vad personen kan för att bidra till sin egen försörjning. I lagtexten markeras den enskildes eget ansvar att efter förmåga bidra till sin försörjning. Den som kan arbeta är skyldig att aktivt söka arbete, vara inskriven på Arbetsförmedlingen och stå till arbetsmarknadens förfogande. I skyldigheten att arbeta ingår också att delta i arbetsmarknadspolitiska och arbetsrehabiliterande åtgärder i enlighet med den

handlingsplan som upprättas. Varje person ska bemötas och bedömas utifrån sina förutsättningar.

Människor har som regel betydande resurser även då det finns problem i livet av olika slag. För att Enheten ska ställa andra krav än de som ställs t.ex. på andra arbetslösa ska problematiken vara allvarlig och omfattande. Sådana skäl kan t.ex. vara ett allvarligt missbruk eller svår psykisk och fysisk ohälsa. För att ha rätt till bistånd ska dessa personer medverka till planering i syfte att bli arbetsföra eller medverka till att få annan ersättning från det generella socialförsäkringssystemet.

För att arbetsoförmåga ska godkännas vid sjukdom ska en person ha ett relevant läkarintyg eller läkarutlåtande som styrker arbetsoförmåga att arbeta eller att delta i aktiviteter. För att vara berättigad till försörjningsstöd ska personen medverka till behandling och rehabilitering i syfte att bli arbetsför. Vid långvarig eller kronisk sjukdom som innebär arbetsoförmåga krävs att den enskilde medverkar till att få ersättning från det generella socialförsäkringssystemet.

Huvudprincipen är att den enskilde måste utnyttja alla de möjligheter som normalt står till buds för att försörja sig själv. Det innebär bland annat att den enskilde ska ha sökt andra former av bidrag som finns, såsom bostadsbidrag, studiemedel eller arbetslöshetsersättning, innan den enskilde är berättigad till försörjningsstöd. Banktillgodohavanden och andra lätt realiserbara tillgångar bör som regel även tas i anspråk innan rätt till försörjningsstöd inträder.

Vid behovsprövningen beaktas den samlade ekonomiska förmågan hos dem som lever i en hushållsgemenskap. Man kan inte begära att den enskilde när det gäller ekonomiskt bistånd ska vända sig till andra närstående än dem i det egna hushållet, innan rätt till bistånd inträder. Vad gäller barns tillgångar finns särskilda regler, se kapitlet om tillgångar.

Prövning av rätten till bistånd

Arbetet med ekonomiskt bistånd innebär i hög utsträckning myndighetsutövning och ställer höga krav på rättssäkerhet, gemensamt förhållningssätt och likvärdiga bedömningar. Prövningen av rätten till bistånd görs efter utredning. Handläggningen ska präglas av tydlig information, noggranna kontroller och korrekt dokumentation.

Särskilt om olika hushållstypers rätt till bistånd

Gymnasiestuderande ungdom

Föräldrar är underhållsskyldiga tills barnet fyllt 18 år. Går ungdomen fortfarande i skolan (gymnasiet) vid denna tidpunkt är föräldrarna underhållsskyldiga så länge skolgången pågår, dock som längst tills ungdomen fyllt 21 år. Underhållsskyldigheten kvarstår även om ungdomen bor och studerar på annan ort.

Normalt ska hänsyn inte tas till den extra kostnad det innebär att gymnasiestuderande ungdom har eget boende vid prövning av rätt till ekonomiskt bistånd. Undantag ska göras om det finns synnerliga skäl till att den unge inte kan bo kvar hemma. I möjligaste mån ska den unge ingå i föräldrarnas hushåll, men

ibland kan det finnas skäl att se honom eller henne som ett eget hushåll, under förutsättning att den unge fyllt 18 år. Även i det senare fallet ska om möjligt föräldrarnas ekonomi och förmåga att bidra till den unges kostnader utredas. Sociala förmåner som underhållsstöd och studiebidrag ska alltid komma den unge till godo. Möjligheten att utse en god man kan beaktas om den unges intressen särskilt behöver bevakas.

Hushåll med hemmavarande vuxna barn

Hemmavarande barn över 18 år, som inte studerar, har egen inkomst och som bor tillsammans med sina föräldrar förväntas själv stå för sina utgifter i hemmet. Vid familjens eventuella ansökan om försörjningsstöd ska därför inte hänsyn tas till utgifter för det myndiga barnet. Däremot ska på inkomstsidan tas upp den myndiges del av boendekostnaden. Myndiga ensamstående föräldrar, som ännu ej fått eget hushåll och är bosatta i föräldrahemmet ska räknas som en familj för sig.

Hushåll med underåriga barn

Växelvist boende

Om barnet eller barnen bor ungefär lika mycket hos båda föräldrarna ska som regel halva barnbidraget räknas som inkomst och halva normen som utgift. Även övriga utgifter för barnet förutsätts delas mellan föräldrarna.

Om barnet/barnen blir sjukt så ska den förälder, där barnet då befinner sig, stå för eventuella kostnader som uppstår. Föräldrarna har möjlighet att söka underhållsstöd vid växelvis boende. Underhållsstödet beräknas till hälften av 1 573 kr per månad för var och en av föräldrarna för barn upp till 11 år. För barn som fyllt 11 år är underhållsstödet 1 723 kr per månad. Beloppet reduceras med hälften av vad föräldern skulle betalat i underhållsbidrag. Från och med mars 2018 gäller nya regler som innebär att underhållsstöd vid växelvist boende kommer att fasas ut. Det högsta möjliga beloppet som en förälder kan få kommer stegvis att sänkas med 200 kronor varje år fram till 2021. Därefter upphör bidraget helt.

Umgängesbarn

Umgängeskostnader utgör förhöjd kostnad för umgängesförälder. Barn som är tillfälliga medlemmar i ett hushåll räknas under de dagarna som en fullvärdig hushållsmedlem i föräldrarnas hushåll; d.v.s. norm för de personliga kostnaderna samt del av de gemensamma hushållskostnaderna.

Bistånd till umgängeskostnader beviljas i regel för maximalt sex (6) dagar per månad. Under sommaren och vid större helger får antalet dagar anpassas till överenskommelse mellan föräldrarna, dock maximalt under högst 14 dagar sammanhängande vid enstaka tillfälle. En individuell bedömning ska alltid göras med utgångspunkt från barnets behov av umgänge med föräldern.

Rätten till umgänge bör kontrolleras och framgå av dom, avtal eller intyg från boendeföräldern.

Inneboende

Sökande som är inneboende räknas inte leva i hushållsgemenskap med sin hyresvärd. För att betraktas som inneboende ska den sökandes hushåll som

huvudregel disponera eget rum i bostaden. Dessa sökande ska beräknas enligt vanlig norm för ensamstående. Om avtalet mellan hyresvärden och den inneboende innebär att vissa hushållsutgifter ingår i hyran kan normen anpassas efter det.

Makar, sambor och registrerade partner

Makar och registrerade partner är civilrättsligt underhållsskyldiga mot varandra. Ett sambopar, som lever under äktenskapsliknande förhållanden, har ett ömsesidigt försörjningsansvar. De förutsätts bistå varandra ekonomiskt även om det inte föreligger någon civilrättslig underhållsskyldighet. Detta gäller oavsett om samboförhållandet varat endast under en kortare tid.

Äktenskapsbalken och Föräldrabalken går före Socialtjänstlagen. Även under betänketid vid skilsmässa är makarna försörjningsskyldiga gentemot varandra och gemensamma barn, oavsett hur de väljer att bo.

Endast om det är uppenbart olämpligt att makarna/samboparet har gemensam ekonomi, exempelvis vid förekomst av våld inom relationen, eller då någon av parterna är oförmögen att ta sitt ansvar för resten av familjen, ska principen om gemensam försörjningsplikt frångås. Undantag kan även göras vid akuta nödsituationer. Försörjningsplikt kan inte hävdas gentemot den som får försörjningsstöd.

Gifta men inte sammanboende

Gifta makar är enligt lagstiftning försörjningsskyldiga gentemot varandra. Försörjningsplikten kvarstår även om makarna har skilda hushåll. Prövningen av försörjningsstöd ska utgå från denna princip om ömsesidig försörjningsplikt. Även under betänketid vid skilsmässa är makar försörjningsskyldiga gentemot varandra och gemensamma barn oavsett hur de väljer att bo.

Endast om det är uppenbart olämpligt att makarna har gemensam ekonomi, exempelvis vid förekomst av våld inom relationen, eller då någon av makarna är oförmögen att ta sitt ansvar för resten av familjen, ska principen om gemensam försörjningsplikt frångås. Undantag kan även göras vid akuta nödsituationer. Försörjningsplikt kan inte hävdas gentemot den som får försörjningsstöd.

Andra typer av samboende

Det kan ibland även förekomma andra former av samboende där hushållsgemenskap kan föreligga men inte nödvändigtvis måste göra det, exempelvis mellan vänner, syskon, förälder med hemmaboende vuxet barn. Om det har klarlagts att hushållsgemenskap inte föreligger ska de personliga kostnaderna inom normen räknas som för en ensamstående men de hushållsgemensamma kostnaderna räknas med den andel av hushållet som den sökande utgör.

Person under 21 år som har bildat familj

Föräldrar har kvar sitt försörjningsansvar för underårigt barn även om den underåriga själv blir förälder. De har däremot inget försörjningsansvar för barnbarnet. Vid giftermål, efter att barnet fyllt 18 år, övertar make/maka försörjningsplikten. Om make/maka inte kan fullgöra sin försörjningsplikt, primär

försörjningsplikt, har den underåriges föräldrar försörjningsplikt, sekundär försörjningsplikt.

Grundprincipen är att äktenskapsbalken går före föräldrabalken som i sin tur går före socialtjänstlagen.

Särskilt om olika gruppers rätt till ekonomiskt bistånd

Arbetsökande

Arbetsökande personer ska i första hand söka sin försörjning genom ersättning från arbetslöshetsförsäkringen. Förutsättningen för att ekonomiskt bistånd ska utgå vid arbetslöshet är att den arbetslöse är inskriven hos Arbetsförmedlingen, står till arbetsmarknadens förfogande och är aktiv i sitt arbetsökande. Att stå till arbetsmarknadens förfogande kan innebära att acceptera erbjudande om arbete utanför hemkommunen med pendlingsavstånd eller att delta i olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Ett godtagbart pendlingsavstånd är tid utanför arbetstid som tillsammans med arbetstid uppgår till, som mest, 12 timmar. Att vara aktiv i sitt arbetsökande innebär att man söker alla arbeten, utifrån den egna kompetensnivån, som man har möjlighet att söka. Sökande ska som lägst uppvisa 10 sökta arbeten inom pendlingsavstånd per månad. Under vissa perioder ökar möjligheterna till visstidsanställningar varpå kravet på antal sökta arbeten, i perioder, kan komma att vara högre.

Den som är arbetslös och söker ekonomiskt bistånd ska erbjudas stöd i sitt arbetsökande genom strukturerade insatser för att öka sina möjligheter till att få en anställning. De insatser som ges ska alltid föregås av en individuell bedömning av personens behov och förmåga. En utredning för att klargöra förutsättningarna för självförsörjning ska göras. Utifrån denna görs en planering tillsammans med den enskilde och en genomförandeplan upprättas.

Villkor om deltagande i kompetenshöjande verksamhet

Kraven på en arbetslös biståndssökande kan ingå som ett led i prövningen antingen enligt 4 kap 1 § SoL eller 4 kap 4–5 §§ SoL. Nämnden får enligt 4 kap 4 § SoL kräva att en person deltar i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet. Beslut om bistånd prövas då enligt 4 kap 5 § SoL. Det är viktigt att det i utredning och beslut anges vilka lagrum som tillämpas.

4 kap 4 § SoL - Villkor om deltagande i kompetenshöjande verksamhet
"Socialnämnden får begära att den som får försörjningsstöd under viss tid ska delta i av nämnden anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet om den enskilde inte har kunnat erbjudas någon lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd".

Den praktik eller kompetenshöjande verksamhet som avses i första stycket ska syfta till att utveckla den enskildes möjligheter att i framtiden försörja sig själv. Verksamheten ska stärka den enskildes möjligheter att komma in på arbetsmarknaden eller, där så är lämpligt, på en fortsatt utbildning. Den ska utformas med skälig hänsyn till den enskildes individuella önskemål och förutsättningar.

Ansvarig nämnd ska samråda med Arbetsförmedlingen innan beslut fattas enligt första stycket.

4 kap 5 § SoL - Nedsättning av försörjningsstöd

”Om den enskilde utan godtagbart skäl avböjer att delta i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet som anvisats enligt 4 §, får fortsatt försörjningsstöd vägras eller nedsättas. Detsamma gäller om han eller hon utan godtagbart skäl uteblir från praktiken eller den kompetenshöjande verksamheten.”

Godtagbara skäl för att inte vilja delta kan t.ex. vara att den föreslagna verksamheten är olämplig med hänsyn till den enskildes personliga förutsättningar. Det bör dock höra till undantagen att sådan invändning behöver godtas eftersom praktiken eller den kompetenshöjande verksamheten ska ingå som ett led i en längre syftande plan som den enskilde förutsätts medverka till. Godtagbara skäl för att utebli från verksamheten kan t.ex. vara sjukdom hos den enskilde själv eller hos hemmavarande barn, besök hos arbetsförmedling eller studievägledare etc.

Om skälen inte kan accepteras bör i första hand försörjningsstödet sättas ned. Endast i undantagsfall bör försörjningsstöd helt vägras. Det kan t.ex. drabba personer som upprepade gånger uteblir och inte bättrar sig trots upprepade samtal och andra åtgärder. Även i dessa fall gäller kommunens yttersta ansvar.

Av 16 kap 3 § 1 st SoL framgår att ett beslut om vägran eller nedsättning av fortsatt försörjningsstöd enligt 4 kap 5 § SoL kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Arbets sökande ungdomar under 30 år

Ungdomar mellan 18–30 år och som inte har någon aktivitet via arbetsförmedlingen ska, snarast möjligt, anvisas plats på kommunens arbetsmarknadsenhet och dess kompetenshöjande verksamhet för att möjliggöra en individuell planering utifrån sökandes behov. Under tid som ungdomen är inskriven hos arbetslivsenheten följs insatsen upp kontinuerligt. Sökande ska i samband med ansökan om fortsatt försörjningsstöd, redovisa närvarorapport, då närvaro i dessa fall ofta ligger till grund för rätten till bistånd. Efter avslutad aktivitet ska uppföljning ske och ny planering göras gemensamt med den sökande, handledare för aktiviteten samt företrädare för Arbetsförmedlingen, om sådan finns.

Arbetslösa med sociala och/eller medicinska hinder

Vad som kan vara godtagbara skäl att inte stå till arbetsmarknadens förfogande måste bedömas utifrån den enskildes behov och förutsättningar. Det kan handla om sökandens sjukdom, sjukdom i familjen med mera.

Ensamkommande ungdomar 18–21 år

De ungdomar som avses i denna grupp är de ensamkommande ungdomar som är kommunplacerade av Migrationsverket och som tidigare varit placerade av Sotenäs kommun som ensamkommande barn.

Ungdom mellan 18 och 21 år som går i gymnasieskola och bor i eget boende

Kommunens ansvar

Eftersom de ensamkommande ungdomarna saknar föräldrar är det kommunen som har försörjningsansvaret för dem. Principen som tillämpas är densamma som i Föräldrabalken. Ungdomarna kan antingen ha permanent eller tillfälligt uppehållstillstånd.

Föräldrar har enligt Föräldrabalken försörjningsskyldighet för ungdomar som går i skolan till dess den unge fyller 21 år. Till skolgång räknas studier i grundskolan eller gymnasieskolan och annan jämförlig grundutbildning. Gör den unge ett uppehåll i sin skolgång är föräldrarna inte underhållsskyldiga under uppehållet men underhållsskyldigheten träder in igen om och när ungdomen återupptar skolgången. Ferier och tid då ungdomen på grund av sjukdom är förhindrad att delta i utbildningen anses i praxis utgöra tid då skolgång pågår. Underhållsskyldigheten upphör alltså inte under sommarlovet mellan två årskurser i gymnasieskolan.

Utöver försörjningsansvaret har kommunens socialtjänst ett uppföljningsansvar för dessa ungdomar då de tidigare varit placerade i familjehem, HVB och/eller stödboende. Förutom att deras eventuella försörjningsstöd handläggs av en socialsekreterare för försörjningsstöd så kan ungdomen komma att ha fortsatt kontakt med den socialsekreterare som tidigare har varit ansvarig för placeringen.

Har ungdomen bistånd i form av andrahandskontrakt med Enheten så är det en av ungdomens socialsekreterare som handlägger bostaden.

Handläggning

För de ungdomar som studerar på gymnasiet och som behöver försörjningsstöd tillämpas en förenklad handläggning av försörjningsstödet. Normalt sett krävs ett personligt besök inför ansökan om försörjningsstöd varje månad, men så länge ungdomen följer sin studieplan är det obehövligt. Det är istället att föredra att ungdomen inkommer med en skriftlig ansökan om försörjningsstöd varje månad och att eventuella besökstider inbokas på lov eller dylikt. Om flera socialsekreterare är inblandade kring ungdomen görs avstämning mellan de olika socialsekreterarna fortlöpande och inför ett planerat studieavslut bokas en gemensam besökstid för den unge tillsammans med de inblandade socialsekreterarna.

Inkomster

Ungdomen får studiebidrag fram till vårterminen det år hen fyller 20 år. Ungdomen har också möjlighet att ansöka om ett extra tillägg till studiebidraget, men det beräknas inte som en inkomst vid beräkning av försörjningsstöd. Ungdomen ska ansöka om studiemedlens bidragsdel hos CSN från höstterminen det år hen fyller 20 år.

Ungdomen ska också ansöka om bostadsbidrag hos Försäkringskassan. Ungdomens inkomster och tillgångar i övrigt ska bedömas på samma sätt som ungdomar som bor med sina föräldrar.

Beräkning av försörjningsstöd

Ungdomen beräknas på samma sätt som om hen hade bott hemma hos sina föräldrar, d.v.s. med normerna för hemmavarande ungdom mellan 18 år t.o.m. 20 år. I övrigt beräknas försörjningsstödet på samma sätt som andra hushåll.

Utbetalning av försörjningsstöd

Hur försörjningsstöd till uppehälle ska utbetalas till ungdomen bestämmer ungdomen och socialsekreteraren gemensamt. Om försörjningsstödet täcker hyra och el ska de betalas direkt från Enheten om ungdomen hyr i andra hand av Enheten.

Eftersom kommunen får ersättning för utbetalat försörjningsstöd till dessa ungdomar belastar utbetalningarna en särskild kod i kommunens kontoplan. Begäran om ersättning handhas av 1:e socialsekreterare.

Ungdom som fyller 21 år mitt i en termin

Om ungdomen inte är klar med sina studier vid 21-årsdagen och denna infaller under en pågående termin, ska ungdomen ges möjlighet att avsluta terminen utan att behöva ansöka om studiemedel. Ungdomen kan beviljas fortsatt försörjningsstöd till terminens slut. Försörjningsstödet beräknas då på samma sätt som för en vuxen ensamstående. Normen som används är den som avser vuxna och eventuella inkomster och tillgångar utöver studiebidrag och bostadsbidrag räknas som en inkomst vid beräkningen av försörjningsstödet.

För utbetalning av försörjningsstöd efter 21 år kan kommunen inte få ersättning för. Det utbetalas som vanligt försörjningsstöd.

Om ungdomen inte är klar med sina studier på gymnasienivå efter den termin då hen fyller 21 år kan hen ansöka om att få fortsatt försörjningsstöd under tid för studier, utan att söka studiemedel. En sådan ansökan prövas individuellt och beslutas av Kommunstyrelsens myndighetsutskott.

Ungdom mellan 18 och 21 år som inte går i gymnasieskola och bor i eget boende

Den unge ansöker om försörjningsstöd för egen del som vuxen person och beräkningen görs enligt norm för vuxna utifrån boendesituation och inkomster.

Det bör undersökas om ungdomen har rätt till etableringsplan hos Arbetsförmedlingen.

Bestämmelsen i 4 kap 1a § SoL om skolungdomars arbetsinkomster är inte tillämplig. Däremot kan den särskilda beräkningsregeln i 4 kap. 1b § SoL, jobbstimulansen, vara tillämplig vid beräkningen av försörjningsstöd.

Eventuell utbetalning av försörjningsstöd görs på samma sätt som för ungdomar mellan 18 och 21 år, som går i gymnasieskola.

Företagare och personer med fria yrken

Huvudregeln är att ekonomiskt bistånd inte ska utgå för att finansiera affärsverksamhet eller till att reglera skulder som uppkommit i sådan verksamhet.

Om en person driver ett eget företag och ansöker om ekonomiskt bistånd måste personen i första hand ta ut avtalsenlig lön. Om personen inte kan försörja sig på den egna verksamheten bör Kommunstyrelsen hänvisa personen till att avveckla företaget och ställa sig till arbetsmarknadens förfogande. I varje enskilt fall behöver en individuell prövning göras.

Företagsformer och realiserbara tillgångar

Alla typer av företag kan representera realiserbara tillgångar. Det är svårt att kontrollera inkomster som en enskild kan ha via sitt företag, därför kontrolleras i första hand om hen har ett företag eller ett funktionärsuppdrag/styrelseuppdrag i ett företag/förening. Därutöver kontrolleras deklaration, momsredovisning och förekomst av F-skattsedel.

Företag som begärts i konkurs

Om företaget lagts ned eller är föremål för konkursutredning och företagaren inte har någon annan försörjningsmöjlighet kan ekonomiskt bistånd beviljas. Samma krav kan ställas som på andra arbetslösa.

Personer med fria yrken

Personer med fria yrken såsom exempelvis konstnärer, författare, artister och frilansarbetare har ofta F-skattsedel eftersom detta är ett krav från deras uppdragsgivare. Deras ansökan om försörjningsstöd eller annat ekonomiskt bistånd ska prövas på samma sätt som för andra hel- eller deltidsarbetslösa och samma krav på motprestationer ska ställas.

Föräldralediga

Föräldrar med små barn är ofta beroende av barnomsorg för att kunna arbeta. Kommunen erbjuder barnomsorg fr.o.m. 1 års ålder. För att planera återgång i arbete efter föräldraledighet bör anmälan om behov av barnomsorgsplats ske senast när barnet är 6 månader. Bekräftelse om platsansökan ska uppvisas. Det är inte godtagbart att tacka nej till erbjuden plats inom barnomsorgen p.g.a. att plats önskas på särskild förskola eller särskilt familjedaghem.

Väljer föräldrar att utnyttja sin rätt till förkortad arbetstid ska inkomstbortfallet normalt inte kompenseras genom bistånd. Undantag kan medges om synnerliga skäl föreligger. Är behovet av medicinsk art ska läkarintyg uppvisas.

Föräldrapenning ska tas ut för sju dagar per vecka. Sökande har rätt att spara upp till 28 dagars föräldrapenning fram till det år föräldrapenning senast kan tas ut. Det gäller dagar med ersättning på grundnivå. Sökande ska inte vara tvungen att utnyttja ersättningsdagar med föräldrapenning före barnets födelse. Båda föräldrarna, inte bara den som är arbetsökande eller den som har lägre lön, ska kunna använda sig av sin möjlighet att vara hemma med barnet (halva tiden vardera med föräldrapenning).

Inskrivna för kriminalvård, rättspsykiatrisk vård etc.

Häktestid

Det kan vara svårt att överblicka häktningstiden, skuldfrågan och eventuell påföljd för häktade personer. Om den häktade har en skälig bostadskostnad och i övrigt är biståndsberättigad kan bistånd utgå till kostnaden under häktningstiden.

Häktade personer, inklusive personer som genomgår rättspsykiatrisk undersökning kan ansöka om häktesbidrag från kriminalvården och ska inte beviljas fickpengar.

Kriminalvård

Personer som dömts till fängelsestraff ska i första hand själva ta reda på om de har möjlighet att omgående påbörja verkställigheten. Om så är fallet ska detta ske. Vid ansökan om bistånd i avvaktan på fängelsestraff kan behovet tillgodoses genom att den sökande inställer sig hos kriminalvården. Personen kan få ersättning för sin resa till anstalten av kriminalvården efter uppvisande av kvitto.

Sökande som är intagen på kriminalvårdsanstalt och saknar inkomster eller tillgångar kan få bistånd för hyra om strafftiden inte överstiger 6 månader och kostnaden i övrigt är skälig. Observera att den som får sjukersättning får behålla sin ersättning de första 60 dagarna av vistelsen. Om sökande har strafftid överstigande 6 månader bör sökande uppmanas att hyra ut sin bostad i andra hand alternativt säga upp den. I detta fall beviljas endast bistånd för hyreskostnad under skälig period för att lösa frågan under förutsättning att det finns särskilda skäl. Om sökande väljer att säga upp sin lägenhet bör bistånd utgå för magasinering under strafftiden om det föreligger särskilda skäl för detta.

Fickpengar ska inte utgå till den som avtjänar fängelsestraff. Intagna har sysselsättningsplikt och ersätts med 13 kr/timme. 10% av det hen tjänar sätts in på ett särskilt frigivningskonto.

En intagen står själv för kostnader kring eventuella permissioner. Har hen inga pengar kan hen ansöka bidrag från kriminalvården. Vid ansökan om försörjningsstöd efter frigivning från kriminalvårdsanstalt ska alltid saldo på frigivningskonto kontrolleras.

Vid avtjänat straff ligger enligt 4 kap 1 § SoL ansvaret för bistånd på folkbokföringskommunen under en övergångsperiod. En rimlig övergångsperiod kan vara cirka en (1) månad. Därefter har vistelsekommunen ansvaret.

Intensivövervakning med elektronisk kontroll, s.k. fotboja

Fotboja förekommer dels som påföljd vid korta straff, dels som ett led i förberedelser för frigivning, så kallad intensiv övervakning (IÖV-utsluss).

Personer som avtjänar straff med fotboja, efter att ha dömts till ett kortare straff, jämställs med frivårdsklient och har exempelvis rätt att fortsätta uppbära t.ex. pension eller sjukpenning, dock inte a-kassa. Om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt har personen rätt till ekonomiskt bistånd från kommunen till sin försörjning under verkställigheten med fotboja. För enskilda som arbetar eller är arbetssökande kan arbetstider, resväg och adress till arbetsgivare/

arbetsmarknadsinsats registreras hos Kriminalvården, och den enskilde kan därmed fortsätta arbeta eller stå till arbetsmarknadens förfogande.

Om verkställigheten med fotboja upphävs och övergår till anstaltsvård gäller i stället reglerna för intagna på kriminalvårdsanstalt.

Vid IÖV-Utsluss är personen fortfarande inskriven inom kriminalvården och har inte rätt till försörjningsstöd.

Ekonomiskt bistånd till eventuella merkostnader till följd av fotbojan, såsom avgifter, telefoninstallation eller aktivitetsresor beviljas inte, utan ska ersättas av kriminalvården.

Rättspsykiatrisk vård

Den som genomgår rättspsykiatrisk vård eller är omhändertagen enligt smittskyddslagen har rätt till ekonomiskt bistånd på samma villkor som personer inskrivna för vård inom socialtjänsten. Observera att dömda till rättspsykiatrisk vård kan ha kvar rätten till vissa ersättningar från Försäkringskassan vilket bör utredas innan bistånd beviljas.

Skyddstillsyn med särskild behandlingsplan - Kontraktsvård

Kontraktsvård innebär att man döms till behandling och minst ett års övervakning istället för fängelse. Straffet man skulle ha dömts till får inte vara längre än två år. Kontraktsvård kan bli aktuellt om den dömdes brott är kopplat till något som kräver behandling, t.ex. missbruk eller beroende. För att dömas till kontraktsvård måste man samtycka till den behandling som föreslås.

För att få kontraktsvård krävs att Enheten accepterar att betala för behandlingen efter att kriminalvårdens betalningsansvar upphör, vilket är vid tänkt datum för villkorlig frigivning, d.v.s. vid 2/3 av strafftiden.

Vid behandling på institution står kriminalvården för alla kostnader i samband med placeringen. Om personen har egen inkomst betalar hen 80 kr/dag i egenavgift. I dessa fall ska inget försörjningsstöd beviljas.

Om behandlingen sker i öppenvård så bekostar kriminalvården enbart kostnaderna för behandling och kontroller enligt behandlingsplan. Personens behov av försörjningsstöd får då prövas av Enheten.

Om den dömda avbryter eller missköter den uppgjorda behandlingsplanen gäller i stället reglerna för inskrivna inom kriminalvården vad gäller Enhetens ansvar. Tingsrätten kan besluta att straffet istället ska avtjänas i fängelse.

Samhällstjänst

Samhällstjänst är en dom till skyddstillsyn med föreskrift att utföra oavlönat arbete hos ideella föreningar, organisationer eller kyrkor och är ett alternativ till fängelse. Samhällstjänsten ska utföras under den dömdes fritid, t.ex. kvällar eller veckoslut, under kontroll av frivårdsmyndigheten. Den dömda kan behålla sitt ordinarie arbete/ studier eller vara aktivt arbetsökande. Det faktum att en bidragsökande person är dömd till samhällstjänst ska inte påverka socialtjänstens krav på den sökande att stå till arbetsmarknadens förfogande på heltid och t.ex. delta i praktik.

Pensionärer

Information om sjukförsäkringsförmåner finns på www.forsakringskassan.se

Information om pensionsförmåner finns på www.pensionsmyndigheten.se

Personer med pension och/eller äldreförsörjningsstöd som ansöker om ekonomiskt bistånd till exempel tandvård eller glasögon kan beviljas detta efter sedvanlig prövning av deras egna möjligheter att betala dessa utgifter. Det kan anses vara skäligt att personernas normöverskott under sex månaders tid får gå till att finansiera sökt kostnad och att resterande belopp beviljas i bistånd.

Ålderspension

En pension kan komma från flera olika håll, dels från Pensionsmyndigheten, dels från en arbetsgivare i form av tjänstepension. Den allmänna pensionen består av tilläggspension och eventuellt garantipension. Man kan även ha en privat pension. De olika pensionerna läggs ihop och blir tillsammans den totala pensionen. Observera att t ex AFA, AGS, AMF kan utgå. Dessa ersättningar syns inte i Enhetens kontrollsystem SSBTEK.

Äldreförsörjningsstöd

Äldreförsörjningsstöd gäller personer 65 år och äldre med låg eller ingen pension. Man måste vara bosatt i Sverige för att kunna ansöka. Äldreförsörjningsstödet ska garantera en skälig levnadsnivå och storleken beror på sökandes egna inkomster och bostadskostnaden. Man ansöker om äldreförsörjningsstöd samtidigt som man ansöker om bostadstillägg. Äldreförsörjningsstödet beviljas för högst 12 månader, därefter krävs ny ansökan. För mer info se www.pensionsmyndigheten.se

Personer med beroendeproblematik

De krav som kan ställas enligt Socialtjänstlagen kan inte användas på samma sätt för sökanden som har allvarliga missbruksproblem. Vid missbruksproblem är det viktigt att alla verksamhetsområden inom Enheten där personen är aktuell samverkar och arbetar tillsammans med personen.

Personer med missbruk ska i första hand erbjudas hjälp för sina sociala problem och Enheten ska tillsammans med den sökande planera för att den enskilde på sikt ska bli självförsörjande. Enheten ska arbeta motiverande för att den enskilde ska förändra sin situation.

Enheten kan inte ställa krav på att en person med allvarligt missbruksproblem ska följa en viss behandlingsplan för att vara biståndsberättigad.

En individuell bedömning behöver göras gällande de krav som ställs på arbetssökande i övrigt. Kravet på att delta i praktik eller kompetenshöjande verksamhet kan tillämpas på personer med lindrigare missbruksproblem men ska inte ersätta vård och behandling. Deltagandet kan vara förebyggande vid begynnande missbruk eller utgöra komplement till andra insatser mot missbruket. De krav som ställs ska vara relevanta och sakligt grundade på behov av kompetensutveckling. Kravet på deltagande i en viss praktik eller arbetsträning ska

alltid föregås av ett övervägande om den enskildes medverkan vid en arbetsplats är lämplig.

Om en sökande med missbruksproblematik inte medverkar, helt eller i tillräckligt stor utsträckning, i Enhetens arbete för att upprätta en genomförandeplan eller att göra en utredning så kan detta dock utgöra grund för att reducera biståndet. I sådana fall är det hyra, livsmedel och el som bör beviljas.

När det gäller personer med påvisbart pågående missbruk kan försörjningsstödet också reduceras om det är uppenbart att biståndet inte används till avsett ändamål.

Personer med svår psykisk ohälsa

När det gäller personer med svår psykisk ohälsa och beteendemässiga störningar måste Enheten utreda de grundläggande problemen för att kunna ta ställning till hur Enheten på bästa sätt kan stärka den enskildes framtida försörjningsförmåga. I arbetet med personer med svår psykisk ohälsa är det oftast nödvändigt att samverka med andra enheter inom socialtjänsten och med sjukvården. Ibland saknar dessa personer sjukdomsinsikt och kan behöva en längre tids motivationsarbete för att gå med på att söka kontakt med sjukvården.

Liksom för personer med lindriga missbruksproblem kan nämnden ställa krav på att en person med lindrigare psykiska problem deltar i praktik eller kompetenshöjande verksamhet. Detta ska inte ersätta vård och behandling, men insatserna kan vara ett komplement till eller ett led i rehabiliteringen. De krav som ställs ska vara relevanta och sakligt grundade på behov av kompetensutveckling.

Personer utsatta för våld i nära relation

I möjligaste mån ska FREDA kortfrågor ställas till alla nybesök och alltid vid misstanke om att en person som är aktuell för ekonomiskt bistånd kan vara utsatt för våld av en närstående.

I ärenden där barn finns i hushållet ska alltid en anmälan enligt 14 kap 1 § SoL göras till Barn och Unga.

Utifrån Socialstyrelsens allmänna råd (SOSF 2013:1) bör personer som utsatts för våld eller andra övergrepp särskilt beaktas i bedömningen av rätten till bistånd. Handläggare till sökande som varit utsatt för våld eller andra övergrepp bör vara observant i sitt förhållningssätt och göra en individuell bedömning av de specifika behoven och då eventuellt beräkna kostnader till en högre nivå om sökande har behov av livsmedel, kläder, skor eller telefon m.m. pga. den tvingande situation de befinner sig i. I en akut situation, där den våldsutsatta brutit upp från våldsutövaren, är det bara den enskildes egna inkomster och tillgångar, samt kostnader för den enskilde och eventuellt medföljande barn som ska tas i beaktande vid prövningen. I en sådan situation är det direkt olämpligt att hänvisa till en eventuell partners försörjningsskyldighet. I en situation där en våldsutsatt fortsätter att leva tillsammans med våldsutövaren prövas försörjningsstödet gemensamt för hushållet.

Sökande skall också erbjudas kontakt med handläggare med särskilt ansvar för människor som utsatts för våld i nära relation och därigenom, om så är aktuellt,

erbjudas bl.a. skyddat boende och i en akut situation tillgodose den sökandes behov av boende genom beviljad vistelse på kvinnojour eller annat jourboende. Bistånd till boende vid våld i nära relation är en stöd- och hjälpinsats och inte försörjningsstöd. Enligt 8 kap 1 § SoL medför stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär inte kostnadsansvar för den enskilde.

Om den sökande bedöms ha behov av att flytta bör Enheten, i detta fall, ge bistånd beräknat på den nya boendekostnaden samt bevilja bistånd för behövlig hemutrustning vid bosättning om särskilda skäl föreligger för detta. Beräkning av försörjningsstöd görs utifrån de riktlinjer som finns uppsatta, dock kan det i vissa fall vara nödvändigt för den enskilde att inneha ett fordon om denne riskerar att bli utsatt för våld eller andra övergrepp av närstående varpå bil inte ska bedömas som en realiserbar tillgång i alla ärenden.

Om en skolungdom 18–20 år på egen hand ansöker om försörjningsstöd/ ekonomiskt bistånd med anledning av att hen utsatts för eller bevittnat våld eller andra övergrepp av närstående, ska Enheten vid behovsbedömningen överväga att bortse från föräldrarnas underhållsskyldighet.

Sjuka

För att arbetsförmåga vid sjukdom ska godkännas ska en person ha ett läkarutlåtande som styrker oförmåga att arbeta eller delta i arbetsökaraktiviteter, helt eller delvis. Det är inte sjukdomen i sig som bedöms utan arbetsförmågan. Arbetssökande som är sjuka ska, om det utifrån medicinsk utredning bedöms lämpligt, erbjudas rehabiliterande insatser samt lämna in sjukanmälan till Försäkringskassan för att lämplig samverkan kring rehabilitering ska komma igång.

Sökande som är sjukskriven och därmed bedömts vara tillfälligt oförmögen till arbete ska, för att rätt till bistånd ska bedömas föreligga, medverka till behandling och rehabilitering i syfte att åter igen kunna stå till arbetsmarknadens förfogande.

Arbetssökande personer som är deltidssjukskrivna ska vara aktivt arbetssökande resterande delen eller aktivt delta i, av Enheten, anvisad aktivitet utifrån läkares rekommendation.

Den som är sjukskriven och där sjukskrivande läkare bedömer att personen inte kommer att återfå arbetsförmågan inom överskådlig tid ska ansöka om sjukersättning. Är personen mellan 19–29 år görs istället en ansökan om aktivitetsersättning och för att vara berättigad till det gäller att arbetsförmågan ska vara nedsatt under minst ett år på grund av sjukdom eller annan nedsättning av den fysiska eller psykiska prestationsförmågan. Om en persons arbetsförmåga är nedsatt med minst en fjärdedel kan personens sjukpenning bytas ut mot sjukersättning eller aktivitetsersättning.

Studerande

Utgångspunkten är att vuxenstuderande inte står till arbetsmarknadens förfogande och därför inte är berättigade till försörjningsstöd. Vuxenutbildning ska finansieras genom det statliga studiemedelssystemet eller med aktivitetsstöd via Arbetsförmedlingen. Bistånd ska beviljas endast om starka sociala eller medicinska skäl föreligger, om behovet är tillfälligt och i akuta situationer.

Undantag är SFI-studier och arbetsmarknadsutbildningar där aktivitetsstödet är otillräckligt.

Om en person har studerat men avslutar sina studier och söker försörjningsstöd är utgångspunkten att de ska ha planerat för sin ekonomi efter avslutade studier till exempel genom att i god tid börja söka arbete.

Bistånd till studerande under studieuppehåll

För att ha rätt till försörjningsstöd ska studerande kunna visa att de i god tid sökt feriearbete då inkomstbortfallet är en förutsägbar situation. Den studerande ska själv under terminen planera för sommaruppehållet, vara aktivt arbetssökande och i god tid anmäla sig på Arbetsförmedlingen.

Studiemedlen är avsedda att täcka levnadskostnaderna och studiematerialet för den studerande t.o.m. den dag terminen slutar enligt studiemedelsbeslutet. Först därefter inträder eventuell rätt till försörjningsstöd. Högskolestuderande har inget uppehåll mellan höstterminen och vårterminen och ska därför inte beviljas försörjningsstöd för studieuppehåll då. För övriga studerande se studiemedelsbeslutet.

Den som väntar inkomst av arbete eller arbetslöshetsersättning under studieuppehållet kan beviljas försörjningsstöd med villkor om återbetalning. En person, som sökt, men inte fått arbete under studieuppehållet, kan erbjudas kompetenshöjande verksamhet.

Studerande på SFI – Svenska för invandrare

Personer som studerar SFI upp till C-nivå har rätt att söka försörjningsstöd. Den sökande kan även vara berättigad till försörjningsstöd och studera SFI på D-nivå under förutsättning att man även är aktivt arbetssökande. För personer som har inkomster från a-kassa är det viktigt att studierna godkänns av a-kassa innan de påbörjas. I annat fall riskerar personen att förlora sin ersättning från a-kassan.

För att vara berättigad till försörjningsstöd under tid för SFI-studier krävs, utöver de krav som regelmässigt ställs för rätt till bistånd, att den studerande inkommer med närvarorapport från SFI varje månad, är aktivt studerande samt följer den planering som är gjord för SFI-studierna.

Studerande som har familj

En studerande som uppbär studiemedel ska inte omedelbart tvingas avbryta studierna om hens familj blir beroende av bistånd. Förutsättningen är att den andra vuxna i familjen uppfyller rätten till bistånd. Enligt en dom i Kammarrätten ska, i de fall biståndsbehovet är tillfälligt eller om en mindre del av studierna återstår (några månader), bistånd kunna utgå till familjens försörjning under en begränsad tid. Studiemedlen räknas som inkomst och hänsyn tas till verifierade kostnader för studiematerial.

Studier i rehabiliterande syfte

Försörjningsstöd kan utgå under studietiden, oavsett typ av studier, om studierna har ett klart rehabiliterande syfte och alla andra möjligheter att finansiera studierna

har uttömts. Behovet av studier ska kunna styrkas med intyg från Arbetsförmedlingen om att möjligheten att erbjuda sökanden arbete eller arbetsmarknadsåtgärder uttömts. I lämpliga fall ska även behovet styrkas med läkarintyg. Försörjningsstöd i rehabiliterande syfte prövas av Kommunstyrelsens myndighetsutskott.

Ungdomar under 21 år som går i skolan

Undantagna från huvudregeln är ungdomar under 21 år, som under grundskole- eller gymnasieutbildning av godtagbara skäl flyttat hemifrån, och där föräldrarna inte kan fullgöra sin försörjningsskyldighet. Till dessa ungdomar kan bistånd beviljas om starka sociala och/eller medicinska skäl föreligger, om behovet är tillfälligt och i akuta situationer.

I bedömningen tas särskild stor hänsyn till om ungdomen kan försörja sig på annat sätt, t.ex. om kapacitet finns att erhålla ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden eller om studier kan avvaktas till dess att ungdomen har möjlighet att försörja sig genom studiemedelssystemet.

Från och med höstterminen det året ungdomen fyller 20 år ska förhöjt studiebidrag samt studielån sökas hos CSN.

Ungdomar, boende i föräldrahemmet och som studerar på gymnasienivå, bör inte hamna i en situation där deras möjlighet till gymnasiestudier påverkas av familjens ekonomi. Hemmaboende gymnasieungdomar ska ingå i beräkningen av ekonomiskt bistånd/försörjningsstöd som längst till och med 21 års ålder. Det studiemedel som den unge uppbär ska dock reducera biståndet, med undantag för eventuellt extra tillägg.

För familjer med låga inkomster kan studiebidraget för studerande ungdomar kompletteras med ett inkomstprövat extratillägg. Detta tillägg söks hos CSN och har ingen nedre åldersgräns för ansökan utan är en riktad förmån för att möjliggöra studier för den unge i familjen. Detta tillägg ska inte beräknas som inkomst vid en biståndsbedömning oavsett om den unge bor i föräldrahemmet eller har eget hushåll. Socialsekreteraren ska informera sökande om möjligheten att ansöka om denna riktade förmån ifrån CSN.

Vuxenstuderande med studiestartsstöd

Studiestartsstöd är ett stöd som är till för arbetslösa i åldern 25 – 56 år, som har en kort tidigare utbildning och som behöver utbilda sig på grundskole- eller gymnasienivå för att kunna få ett arbete. Studiestartsstöd söks hos CSN via studie- och yrkesvägledaren (SYV) på Vuxenutbildningen.

Kompletterande försörjningsstöd kan beviljas till sökande med studiestartsstöd, under förutsättning att planeringen skett i samverkan med socialsekreterare och att sökande i övrigt uppfyller förutsättningarna för bistånd. Studierna ska vara tydligt inriktade mot självförsörjning. Om studierna med studiestartsstöd planeras som ett första steg mot vidare studier bör det i bedömningen vägas in om sökande framöver kan komma att bli självförsörjande genom studiemedel. Om sökande erbjuds arbete med marknadsanpassad lön ska försörjningsstöd inte beviljas.

Utländska medborgare

Nordiska medborgare

Nordiska medborgare behöver inte uppehållstillstånd för att vistas i Sverige. EG-rätten och dess fria rörelse innebär ingen inskränkning av den nordiska överenskommelsen. En ansökan om ekonomiskt bistånd/försörjningsstöd från en nordisk medborgare ska prövas på samma sätt som en ansökan ifrån en svensk medborgare om de sedvanliga kriterierna för rätt till bistånd är uppfyllda.

EU/EES-medborgare

Vistelse i Sverige de första tre månaderna

För en EU-medborgare gäller särskilda regler som innebär att kravet på uppehållstillstånd enligt utlänningslagen inte gäller för dem under vissa förutsättningar. Bestämmelser om uppehållsrätt, som reglerar EU-medborgares rätt att vistas i landet, finns i utlänningslagen och utlänningsförordningen. Reglerna om uppehållsrätt omfattar även medborgare från EES-länderna Island, Norge och Liechtenstein. Reglerna om uppehållsrätt omfattar dock inte medborgare från Schweiz, för vilka tidigare regler om uppehållstillstånd fortfarande gäller. Reglerna om uppehållsrätt är endast tillämpliga på sådana EU- medborgare som reser till eller uppehåller sig i en annan medlemsstat än den de själva är medborgare i och därigenom utnyttjar den fria rörligheten.

EU-medborgare har rätt att resa in i Sverige utan visum eller uppehållstillstånd och vistas här i tre månader. Efter tre månader måste de uppfylla vissa villkor för att ha uppehållsrätt och därmed få stanna. En EU-medborgare kan återfå sin rätt att vistas här tillfälligt i tre månader genom att lämna landet och sedan återkomma.

Vid en ansökan om ekonomiskt bistånd under de tre första månaderna bedöms deras ansökan på samma sätt som personer som vistas i Sverige utan uppehållstillstånd. Kommunen har det yttersta ansvaret vilket innebär att bistånd för att undanröja akut nöd kan beviljas. Det ska alltid göras en individuell bedömning. Akut bistånd kan exempelvis omfatta bistånd till matpengar, biljett hem och eventuellt logi i avvaktan på hemresa. Observera särskilt om det finns barn i familjen då en barnkonsekvensanalys alltid ska göras.

Uppehållsrätt efter tre månader

Med uppehållsrätt avses en rätt för EU/EES-medborgare och deras familjemedlemmar att under vissa förutsättningar vistas i Sverige mer än tre månader utan uppehållstillstånd. Uppehållsrätten finns så länge villkoren är uppfyllda. En EU/EES-medborgare som har vistats lagligt i Sverige utan avbrott under minst fem år får permanent uppehållsrätt och kan ansöka om intyg från Migrationsverket om permanent uppehållsrätt.

EU/EES-medborgaren har uppehållsrätt om hen:

- är arbetstagare eller egenföretagare i Sverige
- har kommit till Sverige för att söka arbete och har en verklig möjlighet att få en anställning
- är inskriven som studerande vid en erkänd utbildningsanstalt i Sverige och enligt en försäkran om detta har tillräckliga tillgångar för sin och sina

- familjemedlemmars försörjning samt har en heltäckande sjukförsäkring för sig och sina familjemedlemmar som gäller i Sverige
- har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning och har en heltäckande sjukförsäkring för sig och familjemedlemmarna som gäller i Sverige.

Som familjemedlem räknas:

- partner (sambo, make/maka eller registrerad partner)
- ogifta barn under 21 år
- barn över 21 år som är ekonomiskt beroende av förälder
- föräldrar som är ekonomiskt beroende av sina barn (gäller inte föräldrar till studerande)
- annan familjemedlem som är beroende av försörjning eller ingår i hushållet eller om det av allvarliga hälsoskäl krävs att personen med uppehållsrätt personligen tar hand om familjemedlemmen.

Med sambo menas par som inte är gifta men som bor och lever tillsammans som i ett äktenskap. Att man har bott tillsammans under till exempel ett turistbesök räcker inte.

Att bedöma uppehållsrätt

Vid ansökan om försörjningsstöd/ekonomiskt bistånd är det Enheten som måste bedöma om den sökande har uppehållsrätt i Sverige eller inte. Denna bedömning görs som en första prövning av rätten till ekonomiskt bistånd.

Det som ska bedömas är om personen faller inom något eller några av kriterierna för uppehållsrätt. Vad gäller EU-rätten så har arbetstagarbegreppet fått en bred tolkning. Varje person som utför ett faktiskt och verkligt arbete ska betraktas som arbetstagar, om inte arbetet som utförs har så begränsad omfattning att det framstår som ett marginellt komplement. EU-domstolen har angett att en helhetsbedömning ska göras utifrån alla omständigheter som avser arten av arbete och arbetsförhållandena. I denna bedömning är tre kriterier avgörande och måste uppfyllas för att någon ska anses vara arbetstagar:

1. Arbete ska utföras åt någon annan
2. Personen ska vara under dennes arbetsledning, och
3. Arbetet ska ske mot ersättning

Med arbetssökande EU-medborgare menas en person som beger sig till ett annat EU-land och aktivt söker arbete. Arbetssökande personer omfattas generellt sett av den grundläggande rätten till fri rörlighet och rätten att vistas i Sverige under tre månader utan uppehållsrätt. Så länge de kan styrka att de fortfarande söker arbete och har en verklig möjlighet att få en anställning har de också rätt att vistas i Sverige utöver de tre månaderna.

Rättsfall ger den vägledningen att om en EU-medborgare sökt arbete under sex månader utan att få ett arbete har denne ingen verklig möjlighet att få en anställning och saknar därmed uppehållsrätt. I övrigt gäller samma krav och villkor som för andra biståndssökande.

Uppehållskort för EU-medborgares familj som inte är EU-medborgare
Om EU-medborgare med uppehållsrätt har familjemedlemmar som inte är EU-medborgare, så behöver dessa uppehållskort för att få vistas i Sverige mer än tre månader. Uppehållskort ansöker man om hos Migrationsverket och ska göras för varje enskild familjemedlem.

Utländska medborgare utanför Norden, EU, EES - med uppehållstillstånd

Ansökningar om ekonomiskt bistånd från personer med permanent eller tidsbegränsat uppehållstillstånd ska behandlas på samma sätt som ansökningar från svenska medborgare. Detta oavsett orsaken till uppehållstillståndet. Beslut om uppehållstillstånd ska kunna visas upp. Utländska medborgare med uppehållstillstånd för besök ska bedömas på samma sätt som utländska medborgare som befinner sig tillfälligt i landet.

Nyanlända som omfattas av etableringsprogrammet

Arbetsförmedlingen ansvarar för samordning av insatser för nyanlända flyktingar enligt Lag (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända. En person har rätt till en etableringsperiod på 24 månader, som ska genomföras inom 36 månader från det att personen blir kommunplacerad. Under etableringsperioden kan individen ansöka om etableringsersättning hos Arbetsförmedlingen. Etableringsersättningen samt eventuella tilläggsförmåner administreras av Försäkringskassan.

Lagen omfattar nyanlända i arbetsför ålder (20–64 år). Lagen omfattar även anhöriga, i samma ålder, som ansökt om uppehållstillstånd inom sex år från att personen som hen har anknytning till togs emot i en kommun.

Kompletterande försörjningsstöd

Ansökningar om bistånd ska hanteras enligt samma regler och rutiner som för andra sökanden och samma krav på egenansvar och egen planering gäller även för denna grupp. Utbetalningar av försörjningsstöd/ekonomiskt bistånd till dessa personer markeras i verksamhetssystemet med särskild projektkod.

Initialt försörjningsstöd och kompletterande försörjningsstöd

Den som ansöker om försörjningsstöd/ekonomiskt bistånd mellan det att uppehållstillståndet beviljas till första utbetalning av etableringsersättning och eventuella tilläggsförmåner ska likabehandlas med svenska medborgare i fråga om rätten till bistånd enligt socialtjänstlagen och fullt försörjningsstöd beviljas om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt och kraven är uppfyllda. Utbetalningar av försörjningsstöd/ekonomiskt bistånd till dessa personer markeras i verksamhetssystemet med särskild projektkod, utifall att kommunen kan få ersättning för det utbetalade biståndet.

Som ansökt om förlängning av uppehållstillstånd

En person som ansökt om förlängning av uppehållstillstånd, men som inte fått något beslut då tillståndet upphör, har samma rätt till försörjningsstöd/ekonomiskt bistånd som en person med uppehållstillstånd under förutsättning att personen kan uppvisa handlingar som styrker att hen ansökt om förlängning inom föreskriven tid. Föreskrivna tider för förnyelse av ansökan finns på www.migrationsverket.se

Utländska medborgare utanför Norden, EU, EES - utan uppehållstillstånd

Utländska medborgare som tillfälligt vistas i Sverige, till exempel turister, affärsresande och säsongsarbetare ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till det egna landets ambassad eller konsulat. Vid en akut nödsituation har kommunen det yttersta ansvaret och en individuell bedömning ska alltid göras. Akut bistånd kan till exempel omfatta bistånd till matpengar, biljett hem och eventuellt logi i avvaktan på hemresa. Om det finns barn i familjen ska deras behov särskilt beaktas och en barnkonsekvensanalys göras.

Efter tre månaders vistelse i Sverige inträder kravet på uppehållstillstånd. Om personen saknar uppehållstillstånd och inte heller har ansökt om uppehållstillstånd, ska Enheten uppmana personen att ta kontakt med Migrationsverket för att ansöka om ett uppehållstillstånd.

Det finns personer som uppehåller sig i Sverige utan tillstånd, s.k. papperslösa. Orsakerna kan t.ex. vara att personen har fått avslag på en ansökan om uppehållstillstånd och fått ett utvisningsbeslut, uppehållstillstånd har löpt ut och förnyad ansökan har inte gjorts eller man har aldrig sökt uppehållstillstånd. Till sådana personer bör ekonomiskt bistånd bara beviljas om det handlar om en akut nödsituation. Kommunen har ingen skyldighet att lämna bistånd enligt 4 kap 1 § SoL, varför eventuellt bistånd i nödsituation beviljas enligt 4 kap 2 § SoL.

Enheten har inte underrättelseskyldighet till polismyndigheten när den kommer i kontakt med en papperslös. Däremot är nämnden fortfarande skyldig att på begäran från en polismyndighet, Säkerhetspolisen, Migrationsverket, en migrationsdomstol, Migrationsöverdomstolen eller regeringen lämna ut uppgifter om en papperslös om de behövs för att avgöra ett ärende om uppehållstillstånd eller för att verkställa ett beslut om avvisning eller utvisning (Utlänningslagen 17 kap 1 §).

Asylsökande

Asylsökande ska alltid hänvisas till Migrationsverket som beviljar dagarsättning enligt Lag om mottagande av asylsökande med flera (LMA). Detta gäller oavsett om den asylsökande vistas på förläggning eller som EBO (Eget Boende) i kommunen.

Tillståndssökande

Vid vissa tillfällen är det kommunen som ansvarar för att betala ut ersättning enligt LMA (Lag 1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. Biståndet lämnas enligt 3 a § LMA.

- Personer som enligt 1 § 3 p LMA har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige och av särskilda skäl medgetts rätt att vistas här medan ansökan prövas. Det är Migrationsverket som fattar beslutet och detta ska visas upp av den sökande.
- Personer som enligt 1 § 2 p LMA har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd med stöd av bestämmelserna i 21 kap 2, 3, 4 eller 6 § utlänningslagen och som inte är folkbokförda här i landet. För dessa personer gäller att kommunen betalar ut biståndet till dess att Migrationsverket tar över ansvaret.

- Ungdomar som omfattas av lagändringen i Lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige gällande vissa unga vuxna som kom till Sverige som ensamkommande barn och drabbats av lång handläggningstid. Förutsättningen för att kommunen ska kunna betala ut bistånd enligt LMA är att ungdomen
  1. har fått ett avslagsbeslut och ett beslut om avvísning eller utvisning som vunnit laga kraft, och som i och med det förlorat sin dagersättning enligt LMA och
  2. har ansökt om uppehållstillstånd med stöd av 16 f § i den tillfälliga lagen och Migrationsverket eller domstol har beslutat att avvísnings- eller utvisningsbeslutet ska inhiberas. Om verkställigheten inhiberas blir ungdomen en s.k. tillståndssökande och kan efter en anmälan om behov av bistånd till Migrationsverket, ha rätt till ekonomiskt stöd enligt LMA i form av dagersättning och särskilt bidrag.

Ersättning enligt LMA delas in i två olika delar; dagersättning och särskilt bidrag. Dagersättningen betalas ut enligt fasta belopp och regleras i Förordningen (1994:361) om mottagande av asylsökande m.fl. Särskilt bidrag kan beviljas till bl.a. vinterkläder, glasögon, kosttillskott, handikapputrustning, spädbarnsutrustning och akut tandvård vid särskild ansökan från den enskilde. Den ersättning som ansvarig nämnd betalar ut i enlighet med 3 a § LMA kan återsökas hos Migrationsverket. För mer information, se <https://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/Skydd-och-asyl-i-Sverige/Medan-du-vantar/Ekonomiskt-stod.html>

Vid ansökan om ersättning enligt LMA ska Migrationsverkets föreskrifter och allmänna råd följas. Ansökan hanteras på eget sätt i verksamhetssystemet då LMA inte får registreras som försörjningsstöd/ekonomiskt bistånd.

Vid utlandsvistelse

Huvudprincipen är att bistånd inte beviljas vid utlandsvistelse.

En kortvarig resa som varken påverkar försörjningen eller försämrar möjligheterna till framtida försörjning bör inte påverka rätten till ekonomiskt bistånd så länge personen uppfyller de krav som ställts för rätt till bistånd.

Det kan undantagsvis också finnas rätt till bistånd under tillfällig vistelse utomlands om det exempelvis är nödvändigt i samband med sjukdom eller begravning. Med tillfällig vistelse menas en kortare resa på en eller ett par veckor.

En utlandsresa ska ske i samråd med socialsekreterare. En bedömning görs i varje enskilt fall. Vid bedömningen ska beaktas resans påverkan för den enskilde att bli självförsörjande och hur det påverkar fortsatt behov av bistånd.

Handläggningsprocessen

För att säkerställa att handläggningen av försörjningsstödsärenden är rättssäker för den enskilde krävs att handläggningen följer vissa principer vad gäller prövning av ansökan, information till den enskilde, kontroll av tillgångar, dokumentation m.m.

Dokumentation

Dokumentationen är en förutsättning för den enskildes rättssäkerhet och socialtjänsten är skyldig att dokumentera sin verksamhet. Det är särskilt viktigt i samband med myndighetsutövning. Dokumentationen ska omfatta alla uppgifter som har betydelse för handläggning och bedömning av ett ärende och gäller såväl muntlig som skriftlig information. Det är viktigt att komma ihåg att ett beslut ska baseras på den information som framgår av dokumentationen samt det som finns i beslutsunderlaget.

Dokumentationen ska omfatta dels de omständigheter som rör den enskildes hjälpbehov, dels på vilket sätt utredningen har gjorts, till exempel vad som framkommit vid kontakter med andra myndigheter. Av dokumentationen ska också framgå vad som har beslutats och vilka åtgärder som vidtagits.

Dokumentationen ska genomföras på ett sådant sätt att det framgår hur ärendet fortlöper och hur besluten genomförts. Dokumentationen ska vara saklig, objektiv och utformas med respekt för den enskilde. Av dokumentationen ska framgå vilken handläggare som noterat vilken uppgift och när anteckningen gjordes. Den enskilde har rätt att ta del av som har skrivits om honom eller henne. Det ska även klart framgå om den enskilde anser att en uppgift är felaktig eller om han eller hon har en annan uppfattning.

Dokumentationen är nödvändig för att den biståndssökande ska kunna ta del av uppgifterna och har en avgörande betydelse som underlag för ett korrekt beslut. Brister i detta avseende kan medföra att de beslut som fattas grundar sig på otillräckligt eller felaktigt underlag. Ytterst är dokumentationsskyldigheten en fråga om den enskildes rättssäkerhet. Det individuella tjänstemannaansvaret medför att dokumentation också är viktig för handläggarens egen skull. Dokumentation är dessutom en förutsättning för att Enheten ska kunna följa upp och utvärdera sina insatser.

Information och rättssäkerhet

Enheten har en informationsskyldighet, som gäller oavsett om syftet med kontakten är att ansöka om ekonomiskt bistånd eller få allmänna upplysningar. Information som ges till sökande ska vara tydlig, lätt att förstå och tillgänglig för så många som möjligt. Information som riktar sig till särskilda grupper, såsom personer som inte behärskar svenska språket eller har en funktionsnedsättning, ska vara anpassade efter deras behov och tolk ska alltid användas vid behov.

Det är inte ovanligt att personer genom telefon eller vid personligt besök ställer frågor om reglerna för ekonomiskt bistånd eller om normen för försörjningsstöd. En sådan förfrågan är allmän, d.v.s. inte en formell ansökan som leder till utredning eller beslut. I en sådan situation är det viktigt att tydligt informera om att den enskilde alltid har rätt att göra en ansökan, hur en ansökan görs och att man alltid har rätt till en individuell behovsprövning. Handläggaren måste förvissa sig om att svaret uppfattas korrekt och inte som ett beslut om att avvisa ärendet eller ett beslut om avslag.

När det gäller rättssäkerhet är det viktigt att den enskilde informeras om t.ex. rätten till insyn i utredningsmaterial och journalanteckningar, rätten till ombud eller

biträde, möjligheterna att få tolk och att ha med sig en stödperson. Annan viktig information kan handla om allmän rättshjälp, socialtjänstens arbetssätt, sekretess och samrådsbestämmelser samt möjligheter att överklaga beslut. Självfallet måste Enheten också informera om vilka skyldigheter den enskilde har, t.ex. att tillhandahålla korrekta och tillräckliga uppgifter i samband med utredning.

Information i samband med en första ansökan

För att förebygga att den sökande oavsiktligt gör fel vid ansökan ska varje sökande få tydlig information och möjlighet att ställa egna frågor. När det gäller försörjningsstöd/ekonomiskt bistånd ska informationen omfatta:

- Rätten till bistånd och de krav som Enheten ställer på den enskilde för att vara berättigad till bistånd
- Att lämnade uppgifter registreras i kommunens socialregister
- Handlägningsprocessen och de kontroller som görs
- Den enskildes skyldighet att lämna korrekta och fullständiga uppgifter, samt att anmäla ändrade förhållanden
- Hur inkomster och tillgångar påverkar rätten till bistånd
- Normen för försörjningsstöd och vad försörjningsstöd/ekonomiskt bistånd ska räcka till
- Den enskildes rätt att ta del av det som finns skrivet om honom eller henne
- Sekretess
- Om det finns minderåriga barn i hushållet informeras om möjligheten att ansöka om bistånd utöver det som ingår i försörjningsstödet.

Informationen kan behöva repeteras vid flera tillfällen, tills det står helt klart att den enskilde vet vad Enheten kan erbjuda och vilka krav och regler som gäller.

Ansökan

Huvudregeln är att ansökningsblanketten ska användas men i princip gäller även en skriftlig ansökan i annan form eller en muntlig ansökan. Ställning måste tas även till ansökningar som inkommer i annan form än via ansökningsblanketten. Om ansökan är muntlig är det viktigt att den journalförs. Om en ofullständig ansökan inkommer ska den som huvudregel kompletteras av den sökande.

Det är viktigt att skilja på en ansökan och ett rådgivande samtal, men en överdriven formalisering av kontakten kan i vissa fall kännas kränkande för den enskilde. Om förhållandet är oklart ska handläggaren kontrollera med den sökande om det föreligger en ansökan eller inte. En ansökan ska alltid utredas och avslutas med ett beslut.

I de fall det står klart att sökande saknar förmåga att fylla i en ansökan kan undantag göras och detta ska tydligt dokumenteras. I sådant fall ska socialsekreteraren själv med den sökandes samtycke, inhämta alla relevanta uppgifter innan beslut fattas.

För att underlätta utredningsförfarandet och nödvändiga kontroller informeras den enskilde före nybesöket om vilka handlingar hen bör ha med sig.

Grundutredning

Grunden för en utredning är att ta reda på orsakerna till att den enskilde inte kan försörja sig själv eller behöver bistånd för sin livsföring i övrigt. I samband med en första ansökan om bistånd ska därför en grundlig utredning göras som syftar till att kartlägga vilka behov som finns och vilka möjligheter och resurser den enskilde själv har att tillgodose dessa. Socialsekreteraren måste skaffa sig en helhetsbild av försörjningshinder, resurser och behov. I varje utredning som görs rörande familjer ska barnets situation särskilt uppmärksammas. Hur omfattande utredningen ska göras beror på omständigheterna i det enskilda fallet. För arbetet med utredningar finns mall i verksamhetssystemet

Den utredning som sker i samband med nybesök ska resultera i flera bedömningar. Dels bedöms rätten till bistånd, dels bedöms biståndssökandes förutsättningar och eventuella behov av insatser för att nå egen försörjning och slutligen bedöms hur mycket bistånd den enskilde är berättigad till. Löpande utredningar om rätten till bistånd görs därefter inför varje beslut och utgår ifrån den dagsaktuella situationen samt från uppgifterna från den första utredningen. Ny ansökan krävs vid varje tillfälle. I det fall biståndsbehovet blir långvarigt (8 månader) och/eller personens situation i stort har förändrats ska en ny grundlig utredning genomföras.

Det är viktigt att komma ihåg att utredningar som gäller ekonomiskt bistånd är frivilliga och att det är den sökande som avgör vilka kontakter som får tas och vilka uppgifter ska inhämtas/lämnas till utredningen. För att kunna avgöra om sökanden har rätt till ekonomiskt bistånd behövs emellertid ett tillräckligt omfattande beslutsunderlag, inklusive en beräkning av biståndet. Om en enskild, trots begäran, inte förser socialsekreteraren med nödvändiga underlag eller motsätter sig att socialsekreteraren tar nödvändiga kontakter, kan det utgöra skäl för att avslå ansökan. Konsekvenserna av en ofullständig utredning kan också bli att den enskilde inte får den hjälp som han eller hon behöver. Socialsekreteraren är den som avgör om underlaget är tillräckligt för att kunna fatta ett beslut.

I utredningen ska endast uppgifter som är relevanta för bedömningen inhämtas. Uppgifterna ska endast gälla den biståndssökande, personer som ingår i hushållsgemenskap med den sökande samt eventuella barn som den sökande inte lever tillsammans med. Personer som inte har sökt ekonomiskt bistånd och förekommer i utredningen, till exempel genom att hyra ut ett rum eller bostad i andra hand, ska inte behöva lämna uppgifter till utredningen eller utsättas för kontroller.

Särskilt om barn vid grundutredning

När någon ansöker om ekonomiskt bistånd ska handläggaren ta reda på om det finns hemmavarande barn och andra barn i hushållet, t.ex. umgängesbarn.

Särskild bedömning om barnens situation ska göras även vid en första ansökan om tillfälligt kompletterande bistånd om familjen redan inledningsvis bedöms ha behov av ekonomiskt bistånd under en längre tid. Vid nybesök tas uppgifter om:

- vårdnadshavare för barnet
- barnomsorg/skolgång
- hälsa och utveckling
- fritidsaktiviteter
- eventuella kontakter med annan enhet på IFO
- information till förälder om rätt till ekonomiskt bistånd utöver gällande riksnorm
- Information till förälder om att fördjupad utredning om barnets/barnens situation sker efter en längre tids biståndsbehov.
- Analys kring familjens möjligheter att uppnå egen självförsörjning

Till stöd för ovanstående används en utredningsmall med fasta rubriker i Enhetens verksamhetssystem.

En aktuell grundutredning ska finnas i alla ärenden som rör ekonomiskt bistånd. I denna ska barnets situation och behov framgå, liksom om familjen är aktuell på annan enhet. Det ska inte enbart i de löpande anteckningarna respektive beslut framgå hur tillämpning av barnperspektivet skett, utan en bedömning utifrån en helhetssyn ska alltid finnas i en aktuell grundutredning. Denna grundutredning ska följas upp kontinuerligt och minst 1 gång per år. Vid förändrade förhållanden ska ny grundutredning genomföras.

Att beakta barnets situation ska alltid ske i samarbete med föräldrarna. Socialsekreteraren kan:

- vid behov och i samråd med föräldrarna göra hembesök för att bedöma vilket bistånd familjen behöver med hänsyn till barnets behov.
- vid behov och i samråd med föräldrarna tala med barnet, med beaktande av dess ålder och mognad, för att bedöma vilket bistånd familjen behöver med hänsyn till barnets behov

Fördjupad utredning om barns situation vid långvarigt biståndsberoende

Om ett hushåll med barn varit aktuellt för försörjningsstöd/ekonomiskt bistånd mer än tre månader skall en mer fördjupad utredning göras beträffande barnet och barnets situation. Utredningen görs tillsammans med förälder/föräldrar och berör alla barn i hushållet. Den fördjupade utredningen skall innehålla:

- Uppgifter om familjens bostadssituation utifrån barnets synvinkel; bostadens yta fördelat på rum, eget rum, delat rum, läge i förhållande till t.ex. skola, barnomsorg, kompisar samt bostadens standard.
- Social situation för barn som bor växelvis eller har umgänge med förälder; t.ex. avstånd mellan hemmen, kompisar osv.
- Barnets hälsa och utveckling

- Fritidsaktiviteter; finns det några hinder som omöjliggör för barnet att ägna sig åt sitt/sina fritidsintressen och i så fall vad?
- Skola och barnomsorg; Hur fungerar skolgång och/eller barnomsorg?
- Eventuella kontakter med annan enhet på IFO eller LSS
- Barnets kännedom om att familjen uppstår ekonomiskt bistånd
- Hur ser föräldern att den ekonomiska situationen påverkar barnet/barnen?
- Vad ser föräldern som mest angeläget för barnet/barnen? Hur kan det uppnås?

Vid vissa tillfällen kan handläggaren behöva göra hembesök och/eller samtala med barnet/barnen för att vidare kunna utreda barnets/barnens behov. Detta görs i samråd med föräldrar. Vad gäller samtal med barn så görs det utifrån barnets ålder och mognad.

Att tala med barn

Att tala med föräldrarna är det vanligaste sättet att skaffa sig en bild av barnens situation och behov som underlag för beslut. Det kan också vara bra att ibland tala direkt med barnet

- med beaktande av dess ålder och mognad - för att barnet själv ska kunna beskriva sin situation utifrån de ekonomiska förhållandena.

Förutom barnets egen ålder och mognad är det följande som avgör lämpligheten av om ett samtal med barnet ska göras:

- föräldrarna måste vara positiva till detta
- handläggaren måste vara tydlig med syftet för sig själv, föräldrarna och barnet, med samtalet
- handläggaren måste respektera om föräldrarna inte vill att barnen ska involveras i deras ekonomiska problem.

Hembesök/kontakt

Det är nödvändigt med regelbundna personliga träffar mellan socialsekreterare och familjen för att kunna arbeta med ett barnperspektiv. Personliga träffar hos Enheten och/eller vid hembesök ger socialsekreteraren möjlighet att både få och ge information. Socialsekreteraren behöver:

- få information om hur barnen har det i skolan, med fritidsaktiviteter o.s.v.
- ge information om Enhetens möjligheter till ekonomiskt och/eller annat bistånd.

Hembesök är ett bra sätt att träffa barn och föräldrar och ett bra tillfälle att kunna prata med barnen i syfte att få bra underlag för beslut. Ett hembesök kan ge en bra bild av familjens och barnens situation i förhållande till den ekonomiska situationen d.v.s. hur de ekonomiska villkoren påverkar barnet. Hembesök är särskilt viktiga när det gäller familjer med långvarigt ekonomiskt bistånd.

Kontroller förebygger felaktiga utbetalningar

För att förebygga felaktiga utbetalningar ska de uppgifter som den sökande lämnar i sin ansökan alltid kontrolleras. Vissa kontroller har Enheten rätt att göra utan att den enskilde lämnat särskilt medgivande. Andra kontroller kräver den enskildes samtycke. Om den sökande har lämnat muntligt godkännande ska detta dokumenteras i akten.

Om den sökande inte lämnar samtycke måste Enheten ta ställning till om beslutsunderlaget är tillräckligt eller inte. Om inte, kan beslut om att avslå ansökan fattas med hänvisning till att den sökande inte medverkar i utredningen. Utgångspunkten är att den sökande ska visa att han eller hon har rätt till bistånd och ett stort ansvar kan läggas på den sökande att själv styrka sina uppgifter. Det som primärt måste kontrolleras är om den sökande kan anses tillhöra kommunen. Detta är särskilt viktigt när det gäller sökande som saknar egen bostad.

Följande kontroller ska alltid göras:

- Identitet
- Medborgarskap och uppehållstillstånd respektive uppehållsrätt
- Uppgifter om boende och vistelse
- Uppgifter om folkbokföring
- Hushållssammansättning
- Vårdnadshavare för barn boende i hushållet
- Inkomster
- Tillgångar
- Sysselsättning

Felaktiga utbetalningar kan uppkomma av olika orsaker. De kan uppstå till följd av att den sökande medvetet lämnar oriktiga uppgifter, genom att den sökande saknar kunskap om regelsystemet eller genom brister i ärendehantering. Felaktiga utbetalningar ska förebyggas genom tydlig information och vägledning till de sökande om vad som gäller samt genom noggranna kontroller före utbetalning.

Vissa omständigheter som kan leda till felaktiga utbetalningar bör särskilt uppmärksammas. Det gäller att den sökande undanhåller att han eller hon är sammanboende, att barn som uppges ingå i hushållet inte vistas i hushållet, att den sökande har inkomster av anställning eller svartarbete, undanhåller tillgångar eller samtidigt uppbär ekonomiskt bistånd i annan kommun.

Beslut som löper över flera månader

Ibland är det nödvändigt att fatta beslut som sträcker sig över flera månader, exempelvis gällande en omfattande tandvårdsbehandling. Rätten till ekonomiskt bistånd prövas månad för månad och när beslut fattas som gäller flera månader måste en omprövningsklausul ingå. Beslutet kan annars inte omprövas under perioden, t.ex. om omständigheterna som beslutet grundar sig på ändras. En sådan ändring skulle innebära att myndigheten ändrar ett för den enskilde gynnande beslut till hans eller hennes nackdel, vilket inte är tillåtet enligt förvaltningslagen (37 § FL). Följande omprövningsklausul ska läggas till alla beslut som sträcker sig över mer än en månad: "Beslutet kan komma att prövas på nytt om de förhållanden som ligger till grund för beslutet väsentligen ändras".

Beslut

En utredning ska alltid utmynna i ett beslut och beslutet ska fattas av någon som har delegation.

Det måste tydligt framgå vad som är förslag till beslut och vad som är beslutat. Det är viktigt att beslutet är tydligt. Av beslutet ska framgå vad den enskilde har ansökt om och vad som beviljats. Om ansökan avslås eller om det som beviljats inte tydligt överensstämmer med ansökan, måste detta framgå så att den sökande kan överklaga beslutet.

Motivering av beslut

Grundprincipen för beslut i ärenden som gäller myndighetsutövning gentemot enskild, är att de ska innehålla en motivering. Det räcker inte att hänvisa till lagrum eller till ett generellt beslut. Skälen ska anges på ett sådant sätt att den enskilde förstår orsaken till beslutet. Motiveringen ska vara kort och tydlig. Eftersom Enheten är skyldig att göra en individuell prövning i varje enskilt fall är det inte tillräckligt att till exempel vid avslag enbart hänvisa till att den enskilde har haft inkomster över normen för försörjningsstöd. I motiveringen bör även de övriga skäl ingå som gör att Kommunstyrelsen bedömer att den enskilde kan klara sig utan bistånd, till exempel att den biståndssökande har förmåga att klara upp situationen på egen hand.

Motivering vid beslut som rör barn

En bedömning av barnets bästa ska dokumenteras såväl vid negativa som positiva beslut. Beslutsmeddelandet skall även innehålla en formulering om att särskilt övervägande har gjorts där barnets behov och barnets bästa har vägts in.

Underrättelse om beslut

Den enskilde ska alltid få besked om innehållet i ett beslut. Om beslutet innebär att en ansökan avslås helt eller delvis ska den enskilde också få en besvärshänvisning, d.v.s. information om hur han eller hon gör för att överklaga beslutet. Vid avslagsbeslut ska kommunikering av både beslut och besvärshänvisning göras skriftligt.

Överklagande med förvaltningsbesvär

Överklagande enligt förvaltningslagen lämnas till Kommunstyrelsen som tar ställning till om beslutet ska omprövas eller lämnas vidare till förvaltningsrätten för avgörande. Ett överklagande registreras i verksamhetssystemet, kopplas till det överklagade beslutet och utreds enligt särskild utredningsmall.

Ett överklagande ska alltid vara skriftligt. Om den enskilde behöver hjälp med att utforma överklagandet ska Enheten hjälpa till med det.

Om det inte framkommit nya uppgifter som medför att det överklagade beslutet omprövas eller ändras i sin helhet, ska socialsekreteraren skicka överklagandet till förvaltningsrätten utan dröjsmål.

Om överklagandet kommer in för sent ska överklagandet avvisas enligt 44 § Förvaltningslagen och fullföljdshänvisning ska skickas till den klagande. Beslutet i original, eventuellt yttrande och kopia på alla handlingar som bifogas till domstolen ska också skickas till den sökande.

Planering mot självförsörjning

Det finns många orsaker till att man har behov av ekonomiskt bistånd. En del söker ekonomiskt bistånd på grund av arbetslöshet och är arbetsföra och oförhindrade att börja arbeta direkt. Samtidigt finns många personer som har sociala eller hälsorelaterade problem. För dessa personer krävs mer omfattande insatser för att de ska kunna komma i arbete eller få en annan försörjning.

Utgångspunkten för det stöd som ges ska vara att individens förmågor snarare än oförmågor sätts i fokus. Verksamheten utgår från en tro på att människor både vill och kan ta ansvar för sin egen försörjning. Därför blir verksamhetens främsta uppgift att genom aktiva, individuellt anpassade insatser och genom motivations- och förändringsarbete skapa förutsättningar för den enskilde att ta detta ansvar.

Planering - Genomförandeplaner

Enheten ska arbeta på ett strukturerat sätt och de insatser som ges ska ha tydliga mål. Vilka insatser som den enskilde ska erbjudas och vilka krav Enheten ställer för att ekonomiskt bistånd ska kunna beviljas ska framgå i en genomförandeplan. Syftet med en genomförandeplan är att den enskilde ska ha en tydlig planering om stöd på vägen till egenförsörjning. Utgångspunkten är att ingen kommuninvånare ska behöva ha ekonomiskt bistånd längre än nödvändigt.

Genomförandeplanen ska omfatta samtliga förändringar som behöver ske för att den enskilde ska kunna bli självförsörjande. Förutom arbete kan detta även innebära att vid behov söka billigare boende, att ansöka om bostadsbidrag, sjukersättning med mera. Genomförandeplanen tas fram av den enskilde och socialsekreteraren gemensamt och båda ska underteckna planen. Om den enskilde har en avvikande mening om något som tas upp i planen ska detta dokumenteras.

Om det finns barn i hushållet ska det i genomförandeplanen dokumenteras vilka eventuella konsekvenser planeringen för den vuxne får; positiva och/eller negativa, för barnet.

En genomförandeplan bör upprättas snarast om biståndsbehovet bedöms vara mer långvarigt. Om biståndsbehovet bedöms vara kortvarigt och tillfälligt upprättas ingen genomförandeplan.

Genomförandeplaner underlättar fortsatt handläggning av ekonomiskt bistånd. Detta genom att planen tydliggör förutsättningar för att rätt till ekonomiskt bistånd ska föreligga.

Journalanteckningar

Journalanteckningar ska göra det möjligt att följa ärendets gång. Inkommen information, skriftliga handlingar och handlingar/uppgifter som inkommer i samband med ansökan av betydelse för bedömning ska dokumenteras. Detta gäller även vilken information som lämnats till den sökande samt vilka överenskommelser

som gjorts. Utgångspunkten är att anteckningarna ska innehålla tillräcklig och relevant information så att andra handläggare ska kunna handlägga ärendet utan att inkonsekvens eller missförstånd uppstår. Den sökande ska kunna ta del av och förstå dokumentationen.

Att fastställa biståndsbehov - beräkning

Behov av försörjningsstöd beräknas i normalfallet så att riksnormen för familjemedlemmarna läggs ihop med godkända kostnader för livsföringen i övrigt. På så sätt erhålls hushållets totala behov för den aktuella månaden. Från denna avräknas hushållets alla nettoinkomster månaden innan ansökningsmånaden. Mellanskillnaden utgör hushållets behov av försörjningsstöd.

Vid nybesök är det nödvändigt att göra en grundligare utredning. Det kan t.ex. vara lämpligt att värdera inkomsterna olika beroende på hur hushållets ekonomi sett ut en tid bakåt och vid vilka tidpunkter som olika inkomster erhållits.

Sökande ska i samband med ansökan informeras om samhällets olika förmåner, stöd och ersättningar som denne eller andra familjemedlemmar kan ha rätt till, men inte ansökt om, utifrån att generella ersättningar måste utnyttjas innan bistånd kan komma i fråga. Sökande kan inte avstå från annan ersättning eller bidrag och i stället hävda rätt till bistånd.

Avdrag för förskott på lön eller förmåner ska inte täckas av försörjningsstöd. Undantag kan göras i de fall utredningen visar att förskottet tagits på grund av omständigheter som normalt skulle beaktats vid prövning av rätten till ekonomiskt bistånd. Restriktiviteten inskränker inte Enhetens skyldighet att ge tillfälligt bistånd till livsuppehållet om annars en akut nödsituation skulle uppstå.

Inkomster

Inkomster som i sin helhet reducerar försörjningsstödet

Alla skattepliktiga ersättningar liksom de flesta även icke skattepliktiga socialförsäkringsförmåner räknas som inkomst. Det är nettoinkomsten dvs. inkomsten efter avdrag för preliminär skatt som ligger till grund för beräkningen. Exempel på inkomster och ersättningar som räknas är:

- Arbetsinkomst (se även "Särskilda bestämmelser – jobbstimulans")
- A-kassa/alfa-kassa
- Aktivitetsstöd
- Sjukpenning, rehabiliterings-, aktivitets- och sjukersättning,
- Föräldrapenning, havandeskapspenning, närståendepenning
- Pensionsförmåner och livränta
- Etableringsersättning
- Studiestöd, (dock ej extra tillägg för gymnasiestuderande ungdom)
- Äldreförsörjningsstöd
- Barnbidrag inklusive flerbarnstillägg
- Underhållsbidrag, underhållsstöd, efterlevandestöd till barn
- Bostadsbidrag, bostadstillägg, och boendetillägg
- Bostadsersättning och etableringstillägg för nyanlända
- Inkomst av kapital, fondmedel

- Hyresinkomst
- Traktamente
- Skatteåterbäring
- Insättning på bankkonto
- Arv
- Vinst
- Skadestånd

Även andra former av inkomster som ska inräknas vid prövning av ekonomiskt bistånd kan förekomma. Skatteåterbäring räknas inte som inkomst om den tagits i anspråk av Kronofogdemyndigheten, vilket alltid ska styrkas.

Inkomster som delvis reducerar försörjningsstödet

- Ersättning till familjehem - arvodesdelen räknas som inkomst. Omkostnadsersättning medräknas inte.
- Stipendier/fondmedel ska i normalfallet räknas som en inkomst. Undantag, se under nästa rubrik.
- Handikappersättning/Merkostnadsersättning (skattepliktig del)
- Vårdbidrag/Omvårdnadsbidrag (skattepliktig del)

Inkomster som inte reducerar försörjningsstödet

- Extra tillägg till studiebidrag för gymnasiestuderande ungdom.
- Lärlingsersättning (avser att täcka extra kostnader för måltider och resor som man kan ha när man är ute på en arbetsplats under gymnasial lärlingsutbildning)
- Stipendier/fondmedel om det tydligt framgår att fondmedlet eller stipendiet är avsett för särskilt ändamål och om summan är rimlig i förhållande till ändamålet. Det ska kunna styrkas att pengarna använts till avsett ändamål. I de fall den enskilde beviljas fondmedel från fond som fördelar medel utifrån Enhetens rekommendation ska detta inte medräknas.
- Försäkringsersättning eller skadestånd som är avsett för särskilt ändamål, t.ex. behov av läkarvård som uppkommit efter skadan. Observera att kostnaderna inte heller ska medräknas som kostnader vid beräkning av försörjningsstöd.
- Inackorderingstillägg vid gymnasiestudier på annan ort.
- Inkomster av arbete för hemmavarande barn och skolungdomar under 21 år. Se även under egen rubrik.
- Vårdbidrag/Omvårdnadsbidrag (merkostnadsdel). Observera att om merkostnadsdelen avser särskilda ändamål till exempel medicinkostnader,

reskostnader och läkarvård skall kostnaden för dessa inte tas upp som kostnader vid beräkning av försörjningsstöd.

- Handikappersättning/Merkostnadsersättning (merkostnadsdel). Observera att om merkostnadsdelen avser särskilda ändamål till exempel medicinkostnader, reskostnader och läkarvård skall kostnaden för dessa inte tas upp som kostnader vid beräkning av försörjningsstöd.

Överskjutande inkomst från tidigare månader

Huvudprincipen är att inkomster som överstiger hushållets behov enligt norm den ena månaden överförs som inkomst till nästkommande månad. Tillämpning av denna princip förutsätter dock att den sökande känner till kommunens beräkningsgrunder för försörjningsstöd. Enheten kan inte kräva att den sökande som aldrig eller inte under lång tid har varit i kontakt med Enheten i förväg ska planera och anpassa sin ekonomi efter gällande nivå för försörjningsstöd. En ansökan om ekonomiskt bistånd kan i denna situation inte kategoriskt avslås med hänvisning till ett normöverskott som uppkommit genom summering av sökandens inkomster flera månader bakåt. Om det tidigare överskottet varit stort ska dock en särskild prövning göras.

Det bör påpekas att en person som vid sista inkomstillfället vet att han eller hon inte har sin försörjning tryggad framåt har ett eget ansvar att efter förmåga planera för de nödvändigaste utgifterna. En person som exempelvis fått avgångsvederlag motsvarande sex månadslöner får anses ha ett eget ansvar att sörja för sin försörjning under motsvarande tid eller fram till nytt arbete eller till utbetalning av arbetslöshetsersättning. Vid nyansökan är det rimligt att titta på inkomster tre månader tillbaka också av skälet att kunna göra en helhetsbedömning av sökandens ekonomiska situation. Det är med hänsyn till eventuella överskott viktigt att de sökande kontinuerligt, men särskilt i början av kontakten, får information om regler för beräkning av försörjningsstöd och att i princip alla inkomster räknas, som exempelvis retroaktiva utbetalningar och överskjutande skatt. Har de sökande varit medveten om hur Enheten räknar i samband med prövning av försörjningsstöd kan ansökan avslås om han eller hon haft inkomst över norm.

Hemmavarande barns och skolungdomars arbetsinkomst

Om hemmavarande barn och/eller skolungdomar har inkomster av eget arbete ska den del av inkomsten som understiger ett helt basbelopp per kalenderår inte beaktas vid bedömningen av rätten till bistånd. Eventuellt överskott ska reducera den unges andel av familjens norm. Tänk på att barnets/den unges eventuella skatteåterbäring från arbete ska medräknas i det beloppet. Till skolungdomar räknas ungdomar under 21 år som studerar i grundskolan, gymnasieskolan eller annan jämförbar grundutbildning.

Särskilda bestämmelser – Jobbstimulans

Jobbstimulansen är ett undantag från regeln att samtliga inkomster beaktas vid beräkning av försörjningsstödet och regleras i 4 kap 1 b § SoL 25 % av nettoinkomsten (efter skatt) ska inte beaktas vid prövningen av ekonomiskt bistånd om den enskilde uppfyller vissa kriterier;

- Personen ska ha uppburit försörjningsstöd i minst sex månader sammanhängande (vid månadsavslag bryts perioden och kvalificeringsperioden börjar på nytt (enligt Socialstyrelsen) Inga krav på att försörjningsstödet ska ha utgått från samma kommun, men för att utreda krävs ett samtycke från den enskilde att kontakta annan kommun. Ges ej samtycke till detta får nämnden fatta beslut på befintliga uppgifter.
- Personen har inkomst i form av arbete (gäller ej aktivitetsstöd, sjukpenning, a-kassa eller andra ersättningar)

Jobbstimulansen i form av den särskilda beräkningsregeln gäller i 24 månader. Blir den enskilde självförsörjande i någon period löper tiden för jobbstimulansen på ändå. Flyttar klienten under tvåårsperioden fortsätter tiden att löpa, den nya socialtjänsten får då begära samtycke för att utreda hur mycket tid som är kvar av tvåårsperioden.

Efter 24 månader upphör stimulansregeln att gälla och den enskilde måste kvalificera sig igen i sex månader (enligt samma regler som innan). Det finns dock ingen gräns på hur många gånger en enskild kan nyttja jobbstimulansen.

Jobbstimulansen är personlig och gäller inte hushållet som helhet. Om hushållet är berättigat till ekonomiskt bistånd gäller jobbstimulansen för den eller de personer i hushållet som uppfyller kriterierna.

Tillgångar

För att den sökande ska ha rätt till ekonomiskt bistånd måste han eller hon ha använt alla sina realiserbara tillgångar. Med realiserbara tillgångar avses pengar på bankkonto, aktier, eller andra värdepapper, bil, båt, fastighet, bostadsrätt, dyrbara konst- eller samlarföremål m.m. både i Sverige och utomlands.

Om hjälpbehovet bedöms bli långvarigt eller om andra särskilda omständigheter föreligger, bör krav kunna ställas på att även andra tillgångar ska avyttras för att den enskilde på så sätt helt eller delvis ska kunna tillgodose sitt behov. Sådana kapitalvaror som vanligtvis finns i ett hem, t.ex. TV, video, stereo och dator bör dock i normalfallet inte påverka rätten till försörjningsstöd, under förutsättning att varornas värde är rimligt. Vid en försäljning bör den enskilde kunna använda intäkten till att betala eventuella lån som är kopplade till det som avyttrats utan att detta medför en sänkning av försörjningsstödet.

I avvaktan på att ev. tillgångar realiserats kan bistånd utgå under en kortare tid (max. 2 månader).

Bil, motorcykel, moped och andra motorfordon

Bil, motorcykel och moped är vanligtvis lätt realiserbara och kan minska eller avhjälpa behovet av bistånd. Vid långvarigt biståndsbehov, dvs. över 2 månader, krävs en försäljning av fordonet till marknadspris. Vägledande värde kan sökas t.ex. på www.bilpriser.se Mest korrekt värdering erhålls om registreringsnummer samt ev. tillbehör och tillval till bilen anges. Lägsta angivna pris bör tillämpas. Efter försäljning av bilen ska sökanden inkomma med kvitto som visar hur mycket bilen

sålts för, alternativt skriftligen styrka annat värde av bilen från auktoriserad bilfirma eller motsvarande.

Fordon som bedöms vara av skrotvärde ska avyttras till bilskrot och den eventuella ersättning som utbetalas från bilskroten ska medräknas som en inkomst. Kontrollera även så att redan inbetald fordonsskatt återbetalas, även den ersättningen ska medräknas om inkomst. Viktigt att följa upp att bilen tagits bort från fordonregistret.

Krav på att avyttra en bil ska inte ställas om den enskilde t.ex.

- måste ha bilen i sitt arbete,
- behöver bil för att ta sig till eller från sin dagliga sysselsättning, t.ex. därför att tillgång till allmänna kommunikationsmedel inte finns med rimlig turtäthet eller inom rimligt avstånd från bostaden eller
- av medicinska eller sociala skäl är i behov av bil. Läkarintyg krävs.

Godkännande av bilinnehav ska som regel omprövas då den enskildes situation förändras för att kontrollera om behovet kvarstår eller inte.

Enheten kan i vissa fall aktualisera byte till en billigare bil, om bilens värde är högre än ett basbelopp.

Observera möjligheten att erhålla bilstöd från Försäkringskassan. Att en bil inköpts med hjälp av bilstöd ger med automatik inte den enskilde rätt att behålla bilen då den är en realiserbar tillgång. Underlaget som berättigade till bilstöd bör krävas in då omständigheten som berättigade till stödet kan ha upphört.

Om behovet av ekonomiskt bistånd blir långvarigt bör Enheten i vissa fall kunna diskutera med den biståndssökande hur kostnaderna för t.ex. arbetsresor kan reduceras; byte av bostad eller arbete eller genom samåkning till arbete. Vid behov av bil av medicinska skäl ska möjlighet till färdtjänst utredas.

Bostadsrätt, villa eller fritidshus

Huvudregeln är att enskilda som äger fastighet, bostadsrätt eller fritidshus, i Sverige eller utomlands, endast ska beviljas ekonomiskt bistånd i akuta situationer eller under den tid som det tar att sälja fastigheten, dock maximalt tre månader. Om det finns särskilda skäl kan rådrum för försäljning förlängas. Biståndet ska som regel beviljas med villkor om återbetalning.

Även del i fritidshus ska räknas som realiserbar tillgång såvida det inte finns ett skrivet förbehåll som förhindrar försäljning. Detta gäller också fritidshus i utlandet.

Mer om boende i villa och bostadsrätt finns i kapitlet om försörjningsstöd.

Bankmedel, aktier och obligationer

Huvudprincipen är att ekonomiskt bistånd inte ska beviljas sökande som har tillgångar i form av kontanta medel eller värdepapper. Ålderspensionärer bör dock kunna ha sparade medel upp till ett halvt basbelopp.

Normens konstruktion bygger på att hushållet ska kunna planera vissa utgifter på längre sikt, exempelvis klädinköp. I de fall då försörjningsstöd utgår under längre tid måste därför ett visst sparande accepteras.

Pensionssparande

Pensionssparande räknas i princip som en tillgång. Möjligheten att ta ut pensionssparande ska alltid prövas. Om den enskilde inte kan få tillgång till sitt pensionssparande ska detta inte räknas som en tillgång vid beräkning av försörjningsstöd.

Barns tillgångar

Barn kan ha upp till 15 % av basbeloppet sparat utan att detta påverkar försörjningsstödet. I de fall barn har tillgångar till ett större värde ska dessa avräknas mot barnets del av normen (ej bostadskostnad).

Barns tillgångar i form av kapital, fastighet eller dylikt ska inte räknas om de står under överförmyndarens kontroll om inte överförmyndaren ger sitt samtycke till uttag. Uttag ska i så fall göras för barnets försörjning enligt norm. Hyresdel ska inte räknas.

Utgifter

De enda utgifter som ska räknas in i månadsbehovet är de som omfattas av försörjningsstödet. Utgift för underhållsstöd till barn, avbetalning på studielån eller andra lån och avbetalningar ska inte inräknas. Om den av parterna i ett sammanboende, som har inkomst, är underhållsskyldig för barn sedan tidigare ska fastställt underhållsstöd räknas bort från gemensam disponibel inkomst innan ekonomisk behovsprövning sker. Eftersom denna person har inkomst kan han eller hon inte få underhållsstödet nedsatt eller uppskjutet. Den som saknar inkomst ska däremot ansöka om nedsättning eller uppskov av underhållsstöd. Den som återbetalar studielån kan genom uppvisande av intyg som styrker att personen saknar annan inkomst än ekonomiskt bistånd få uppskov med återbetalning hos CSN.

Försörjningsstöd

Försörjningsstödet definieras i 4 kap 3 § SoL och består av två delar; riksnorm och skäliga kostnader för ett antal regelbundet återkommande behovsposter.

Riksnorm

Riksnormen omfattar de personliga kostnaderna samt kostnader som är gemensamma för hushållet. De personliga kostnaderna omfattar fyra budgetposter för vuxna och fem budgetposter för barn och ungdomar. Riksnormen fastställs årligen av regeringen och meddelas i Socialstyrelsens meddelandeblad.

Riksnormen medger möjlighet för kommunerna att beräkna de personliga kostnaderna för barn upp till 7 år till en lägre nivå om barnet har tillgång till fri lunch t.ex. på förskola eller i förskoleklass. I Sotenäs kommun tillämpas inte den lägre normen för personliga kostnader.

Särskilda skäl att beräkna kostnader till en högre nivå än riksnormen

I vissa enskilda fall kan det finnas anledning att beräkna riksnormen till en högre nivå. Det kan exempelvis handla om att en person har förhöjda kostnader på grund av sjukdom eller handikapp som inte täcks av annan ersättning, t.ex. handikappersättning, merkostnadsersättning, omvårdnadsbidrag eller den skattefria delen av vårdbidrag. Förhöjda kostnader kan också bero på behov av särskild kost eller extra behov av telefon eller tidning.

Förbrukningsvaror och hygien

Ibland kan det finnas behov av att köpa in dyrare eller mer omfattande hälsovårdsartiklar än vad som normalt ingår i posterna hygien och förbrukningsvaror. Det kan handla om artiklar som behövs omgående för sådana utgifter som inte är förutsägbara. Exempel på det är bandage, receptfri allergimedicin, lusmedel och preparat för behandling av springmask. I sådana fall kan det finnas anledning att godkänna dessa kostnader helt eller delvis, om kostnaderna kan styrkas.

Livsmedel

Behov av särskild kost ska alltid bedömas restriktivt och alltid styrkas med intyg om behov av specialkost utifrån sjukdom eller allergi. Intyget ska utställas av läkare och det ska framgå hur länge läkarens bedömning gäller. Om den sökande har väsentligt ökade matkostnader, ska möjligheten till merkostnadsersättning undersökas. Vid vissa sjukdomar kan den sökande vara i behov av särskilt näringstillskott. I de fall näringstillskott är ordinerat av läkare kan normen höjas med merkostnaden om det inte står helt klart att näringstillskottet ersätter vanlig mat och inte innebär någon merkostnad.

För att beräkna merkostnaden för livsmedel kan Konsumentverkets beräkning av merkostnader vid specialkost fungera som en vägledning, se

<https://www.konsumentverket.se/aktuella-konsumentproblem/privatekonomi/kostnadsberakningar/matkostnader/>

Konsumentverket gör beräkningar av vilka merkostnader som kan uppkomma för vissa specialkost i jämförelse med den kost som normalt rekommenderas från Livsmedelsverket. Specialkost som medför en merkostnad i förhållande till den kost som normalt rekommenderas är:

- Glutenfri kost
- Komjölksproteinfri kost

Telefon och tidningar

Om den enskilde på grund av funktionshinder eller andra skäl har svårigheter att upprätthålla kontakten med andra människor eller delta i samhällslivet, kan det finnas anledning att beräkna denna budgetpost till en högre nivå under förutsättning att merkostnaderna inte täcks av annat särskilt stöd. I dessa fall kan beräkning av försörjningsstöd göras så att budgetposten i riksnormen plockas bort och den högre men skäligen kostnaden läggs till i beräkningen.

Fritid och lek för barn

I vissa fall kan kostnaderna för posten fritid och lek beräknas till en högre nivå för ett barn. Det prövas individuellt och utifrån barnets specifika behov. Det kan vara aktuellt om det är kostnader för lek- och fritidsutrustning av vikt för barnets utveckling och behov av stimulans. I bedömningen ska sökandens möjligheter att inom rimlig tid tillgodose barnets behov på egen hand finnas med.

Det är viktigt att socialsekreteraren uppmärksammar om barnet/barnen har behov av särskilda fritidsaktiviteter som Enheten skulle kunna bevilja försörjningsstöd till och informera om möjligheten att ansöka om detta.

Vad som är rimligt att bevilja i försörjningsstöd till fritidsaktiviteter ska jämföras med vad en låginkomsttagare i vår kommun har råd att ge sina barn. En annan grund för bedömningen är vad barn i allmänhet i vår kommun har för fritidsaktiviteter och vilka kostnader de medför. Det ska dock alltid ske en individuell bedömning utifrån det enskilda barnets behov, och denna bedömning ska vara dokumenterad.

Merkostnader för umgänge med barn

En del i att ha ett barnperspektiv i arbetet med försörjningsstöd innebär att uppmärksamma de vuxna som är föräldrar utan att stadigvarande leva med sitt/sina barn.

Barn som i samband med umgänge med förälder tillfälligt är medlemmar i hushållet är ett skäl till att beräkna kostnaderna till en högre nivå. Tillägget beviljas maximalt för 6 dagar per månad och barnet under de dagarna som en fullvärdig hushållsmedlem i föräldrarnas hushåll; d.v.s. norm för de personliga kostnaderna samt del av de gemensamma hushållskostnaderna. Kostnader för umgängesperioder som överstiger 6 sammanhängande dygn eller totalt 6 dygn under en månad ska i första hand regleras mellan föräldrarna eller via att Försäkringskassan meddelas för reglering av underhållsstödet. Under sommaren och vid större helger får antalet dagar anpassas till överenskommelse mellan föräldrarna, dock maximalt under högst 14 dagar sammanhängande vid enstaka tillfälle. En individuell bedömning ska alltid göras med utgångspunkt från barnets behov av umgänge med föräldern.

Rätten till umgänge ska kontrolleras och omfattningen framgå av dom, avtal eller intyg från boendeföräldern.

Har barnet vårdinsatser genom socialtjänsten ska försörjningsstöd till umgängeskostnader beviljas i enlighet med upprättad vårdplan.

Beträffande resor i samband med umgänge med barn, se avsnittet om Resor i kapitel Bistånd till livsföring i övrigt.

Kläder och skor

Huvudprincipen är att alla kostnader för kläder och skor tillgodoses via riksnormen. Vid ett fåtal tillfällen kan den principen frångås.

I följande fall kan riksnormen beräknas till ett högre belopp:

För vuxna:

- Personer med behov av specialbeställda kläder/skor, som inte täcks av handikappersättning
- Personer med behov av kläder vid snabba viktförändringar t.ex. på grund av medicinintag
- Personer som på grund av sin kroppsstorlek inte kan köpa konfektionssydda kläder eller skor i vanliga affärer.

Eventuellt bistånd ges endast till merkostnader och som en engångskostnad, högst en gång per år och maximalt med det belopp som motsvarar posten kläder/skor för en månad i riksnormen.

För barn/ungdomar:

I hushåll med barn, som uppburit försörjningsstöd under längre tid än sex månader, kan det vara motiverat att beräkna posten kläder/skor till ett högre belopp t.ex. när större inköp behöver göras i samband med förskole- eller skolstart och barnet inte kan ärva kläder av eventuella syskon. Det kan också vara motiverat när en ungdom i sådant hushåll ska ta studenten och behöver studentmössa och eventuellt kläder i samband med det.

Eventuellt bistånd ges som en engångskostnad, högst en gång per år och maximalt med det belopp som motsvarar posten kläder/skor för en månad i den ålderskategori som barnet/ungdomen tillhör.

Särskilda skäl att beräkna kostnader till en lägre nivå än riksnormen

I en del fall kan det finnas skäl till att beräkna kostnader till en lägre nivå än riksnormen. Detta görs enbart utifrån särskilda skäl och i det enskilda fallet. Som exempel kan nämnas;

- Den enskilde uppenbart inte har vissa kostnader för poster som ingår i riksnormen eller kostnaderna är betydligt lägre. Som exempel på sådan situation kan vara en person som vistas i heldygnsvård. Vid beräkning av försörjningsstöd tas de normposter som personen inte har bort eller minskas om personen har betydligt lägre kostnader.
- Den enskilde har hamnat i en akut nödsituation och behöver endast tillfälligt ekonomiskt bistånd för att få möjlighet att reda upp den. Försörjningsstödet beräknas utifrån vad som beskrivs under "Bistånd i akut nödsituation".
- Den enskilde har kunnat försörja sig men inte gjort det och saknar därför nödvändiga medel. Har t.ex. avstått från arbete eller inte stått till arbetsmarknadens förfogande. Försörjningsstödet beräknas utifrån vad som beskrivs under "Bistånd i akut nödsituation".
- Den enskilde har haft inkomster till sin försörjning men använt dem på annat sätt, tappat eller blivit bestulen på inkomsterna och saknar därför medel till sitt uppehälle. Försörjningsstödet beräknas utifrån vad som beskrivs under "Bistånd i akut nödsituation".

Bistånd i akut nödsituation

Beslut om ekonomiskt bistånd i en akut situation ska i möjligaste mån föregås av sedvanlig utredning. Kontoöversikt och kontoutdrag med aktuell kontoställning samt senaste månadens transaktioner ska uppvisas. Är tiden mycket knapp bör ändå följande överväganden göras:

- Är det en akut nödsituation?
- Finns barn i familjen?
- Finns sjukdom hos den sökande som skulle kunna förvärras om han eller hon inte får hjälp?
- Har den sökande medicinska eller sociala problem som medför svårigheter att ta eget ansvar för sin situation?
- Känner den sökande till socialtjänstens normer och beräkningsgrunder och har han eller hon tidigare fått information om dem?
- Kan den sökande få hjälp från familj eller vänner?
- Är behovet av ekonomisk hjälp återkommande trots egen försörjning?

I akut nödsituation beräknas biståndet utifrån normen för livsmedel per dag för vuxna och utifrån normen för livsmedel och hygien för barn.

I bedömningen ska eventuella barns situation särskilt uppmärksammas. Föräldrar ska i detta sammanhang informeras om det ekonomiska ansvar föräldraskapet innebär och utgångspunkten att de som inom ramen för sin förmåga och ekonomiska resurser har huvudansvaret för att säkerställa de levnadsvillkor som är nödvändiga för barnet. De ska också informeras om vilken del av det beviljade biståndet, som är avsett för barnet/barnen.

Bistånd till personer, som regelmässigt har egna inkomster över riksnorm ska prövas restriktivt och endast beviljas för att avvärja en akut nödsituation eller där den sökande bedöms ha svårigheter att själv ta ansvar för sin ekonomi och livssituation. Om behovet av akut bistånd är upprepat och det finns barn i hushållet ska särskilt uppmärksammas om behovet kan vara ett uttryck för att det kan finnas anledning till oro för barnens hälsa och utveckling.

Till personer som befinner sig i förvirringstillstånd eller vars missbruk är pågående, och där man befarar att beviljat bistånd inte går till rätt ändamål, kan i undantagsfall det ekonomiska biståndet utbetalas i första hand via ICA-kort och i andra hand via rekvisition. Denna möjlighet ska tillämpas mycket restriktivt, och då särskilt rekvisition.

Förlust av pengar p.g.a. stöld eller tappad plånbok ersätts inte förutom med sådant bistånd som är nödvändigt för att undvika en nödsituation. Kopia på polisanmälan begärs in tillsammans med kontoöversikt och aktuella kontoutdrag. För övrigt hänvisas till sökandes hemförsäkring samt möjligheter till avbetalningar av uppkomna skulder.

Personer som tillfälligt vistas i kommunen

En medellös person som tillfälligt vistas i kommunen kan i en akut situation beviljas bistånd till enkel biljett till hemkommun inom Norden. För beviljande av biljett hem

krävs ansökan av den enskilde. Efter ansökan kan ekonomiskt bistånd till mat för en dag beviljas om ankomsten till bostadsorten infaller på kvällstid.

Skäliga kostnader utöver riksnorm

Vid behov ska skälig kostnad för följande budgetposter ingå i försörjningsstödet. Vad som ska räknas som en skälig kostnad får bedömas utifrån individ och/eller hushåll. Bedömningen får anpassas efter den allmänna standardutvecklingen i samhället och utifrån vad en låginkomsttagare på orten normalt har råd att kosta på sig.

Boende

Bistånd beviljas till skäliga boendekostnader. För att avgöra om boendekostnaden är skälig eller inte måste hänsyn tas till de lokala förhållandena avseende boendekostnader. En individuell bedömning måste även göras av vad som är skäligt för just den aktuella sökanden. För exempelvis umgängesförälder med regelbundet umgänge med fler än två barn kan hänsyn tas till behov av ett något större boende efter individuell prövning.

Att bedöma vad som är en skälig bostadsstorlek

I bedömningen av om den sökandes boendekostnad är skälig skall boendekostnaden också sättas i relation till hushållets storlek. För att ett hushåll inte ska anses trångbott bör det, utom för ensamstående utan barn, ha sovrum utöver vardagsrum och kök eller kokvrå. Två barn bör kunna dela sovrum tills de är 10 år. Med beaktande av stigande ålder och personlig integritet, bör barn emellertid inte behöva dela sovrum. Nedanstående tabell kan användas som riktmärke.

- 1-2 vuxna 1-2 r o k
- 1-2 vuxna + 1 barn 2-3 r o k
- 1-2 vuxna + 2 barn 3-4 r o k (beroende på barnens ålder)
- 1-2 vuxna + 3 barn 3-5 r o k (beroende på barnens ålder)

Avsteg kan dock göras om kostnaden ligger inom de ramar som gäller för respektive familjestorlek.

Att bedöma vad som är en skälig boendekostnad

Hur boendekostnaden beräknas beror på aktuell bostadstyp. Att bo som inneboende räknas inte samma som om du bor i en hyresrätt eller villa. För mer information om hur boendekostnaden för det aktuella hushållet ska beräknas, se särskilt avsnitt "Boendekostnader" där de olika typerna beskrivs var för sig.

Högsta godtagbara boendekostnad

Även om bedömningen av vad som är en skälig boendekostnad är individuell för varje hushåll, så behöver det finnas ett tak för vad som är högsta godtagbara boendekostnad i kommunen och som socialsekreteraren maximalt kan godkänna vid beräkning av försörjningsstöd. Högsta godtagbara boendekostnad tillämpas för hushåll som har en bostad och söker eller uppbär försörjningsstöd. Det är inte ett riktvärde för vad en person eller ett hushåll kan kosta på sig vid anskaffande av ny bostad.

Sotenäs kommun tillämpar Riksförsäkringsverkets föreskrifter om förmåner till totalförsvarspliktiga (normer för bostadskostnader i kommuner med färre än 75 000 invånare). Normerna anses motsvara en högsta skälig boendekostnad och uppdateras varje år. Kostnad för uppvärmning är inkluderad. Hushållsel är inte inräknat. Innevarande års normer finns i Bilaga 1.

Om boendekostnaden är oskälig

Om kostnaden för bostaden är oskäligt hög bedöms i det individuella fallet om hela kostnaden eller bara en del av den ska täckas med försörjningsstöd. Hjälpbehovet kan t.ex. vara kortvarigt (mindre än tre månader). I sådant fall är det inte rimligt att den enskilde byter bostad. Det kanske inte heller är möjligt att byta bostad. Finns det inget billigare boende att få tag i är det ett förhållande som måste beaktas. Det kan också finnas starka sociala och/eller humanitära skäl för att en familj ska få bo kvar i sin bostad. Exempelvis då en flyttning åstadkommer negativa sociala konsekvenser för en barnfamilj med uppbrott från barnomsorg, skola och socialt nätverk. Ett annat exempel är när bostaden som den sökande bor i är specialanpassad efter dennes funktionshinder.

Om sökandens boendekostnad bedöms som oskälig och behovet av försörjningsstöd inte bedöms vara tillfälligt, d.v.s. mindre än tre månader, ska den sökande uppmanas att sänka boendekostnaden. Innan ett hushåll ställs inför kravet att förändra sin boendesituation ska följande förhållanden beaktas:

- Bostadens storlek i förhållande till familjemedlemmars antal.
- Sociala konsekvenser av en flyttning. Det gäller både barnfamiljer och ensamstående vuxna med sociala problem. För barnfamiljer måste beaktas konsekvenser för t.ex. skolgång, barnomsorg och socialt nätverk.
- Sökandens ålder och hälsotillstånd samt möjlighet att klara av en flyttning.
- Sökandens möjlighet att bli godkänd som hyresgäst vid byte p.g.a. exempelvis arbetslöshet, betalningsanmärkningar.
- Sökandens möjlighet att i framtiden klara hyran själv med egna inkomster.

Om Enheten efter ovanstående överväganden kommer fram till att sökande ska uppmanas sänka sina boendekostnader ska skäligt rådrum ges för att genomföra flyttning eller på annat sätt förbilliga boendekostnaden. Skäligt rådrum är 4 månader som kan förlängas om sökande under denna tid påbörjat byte av bostaden.

Om sökande har oskäligt hög boendekostnad och bedöms kunna flytta men avstår från försök att sänka sin boendekostnad kan bistånd till hyran nedsättas till en lägre nivå efter samråd med 1:e socialsekreterare.

Byte till dyrare boende när hushållet uppbär försörjningsstöd

Om en sökande som kontinuerligt uppbär försörjningsstöd vill byta bostad och detta medför högre kostnader för boendet och/eller ökade levnadsomkostnader i övrigt skall Enheten informeras och lämna sitt samtycke innan bytet genomförs. En bedömning av omständigheterna i det enskilda fallet skall alltid göras. Bistånd för en högre bostadskostnad bör beviljas om hushållsmedlemmarna genom att bo kvar inte tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Det kan exempelvis röra sig om medicinska

och/eller starka sociala skäl som styrker behovet av flyttning eller att bostaden inte uppfyller skälig boendestandard vad gäller fysisk miljö och utrustning.

Om den biståndssökande flyttar till ett dyrare boende utan att samråda med Enheten ska den tidigare lägre boendekostnaden beviljas.

Hushållsel

Bistånd ska beviljas om den faktiska kostnaden bedöms skälig. Konsumenternas energimarknadsbyrås beräkning om genomsnittlig förbrukning (bilaga 2) kan användas som vägledning för skälighetsbedömning. Om förbrukningen väsentligt överstiger Konsumenternas energimarknadsbyrås beräknade förbrukning bör orsaken klargöras.

I fråga om skäliga kostnader tjänar Konsumentverkets beräkning av hushållsel som en vägledning.

I bostäder där den boende även svarar för kostnaden för uppvärmning och varmvatten beräknas den del av elförbrukningen som överstiger Konsumentverkets beräkning av hushållsel som boendekostnad, se bilaga 2.

Hemförsäkring

Kostnad för hemförsäkring beviljas till faktisk kostnad om den bedöms skälig. En skälig kostnad är priset på en hemförsäkring för orten, som är baserad på lösöresbelopp för den sökandes typ av bostad och hushållssammansättning. Viss vägledning vad gäller skälighetsbedömning kan hämtas från Konsumentverkets broschyr "Koll på pengarna - Hushållets kostnader", se bilaga 2.

Alla hushåll förutsätts ha hemförsäkring motsvarande grundskydd. Rättshjälp bör ingå i hemförsäkringen. Premien ska i första hand betalas månadsvis, vilket de flesta försäkringsbolag erbjuder. Sökande som betalar hemförsäkring per hel- eller halvår ska uppmanas att undersöka möjligheten till månadsvisa betalningar. Endast i de fall sökandes försäkringsbolag inte medger månadsvisa betalningar kan försörjningsstöd till hemförsäkring för hel- eller halvår godkännas.

Om det accepteras att sökanden bor i egen fastighet tillkommer skäligt belopp för villaförsäkring.

Kontroll bör göras att hushållet inte är "dubbelförsäkrat" genom facklig organisation eller på annat sätt.

Arbetsresor

Försörjningsstöd kan utgå till arbetsresor med billigast möjliga färdssätt om arbetsplatsen inte ligger på gångavstånd från bostaden. Gångavstånd beräknas till 3 km enkel väg. För personer som har barn i barnomsorgen, lider av sjukdom eller andra funktionshinder kan man göra avsteg från avståndsgränsen efter individuell bedömning.

I begreppet arbetsresor innefattas även resor för att delta i åtgärder, t.ex. arbetsmarknadsutbildning och sysselsättningsprojekt. Försörjningsstöd kan beviljas under förutsättning att Arbetsförmedlingen inte står för kostnaden eller kostnaden omfattas av ersättning från Försäkringskassan.

I första hand skall arbetsresor med kollektivtrafik användas. Om så är möjligt lämnas bistånd motsvarande månadskort. Ungdomspris gäller fram till den dag man fyller 20 år. Aktuell prisuppgift finns på www.vasttrafik.se

För sökande som har en regelbunden aktivitet och där aktiviteten ingår i en genomförandeplan kan kostnad utgå till månadskort om aktiviteten är så pass frekvent.

Möjlighet till annan ersättning för kostnad för arbetsresor ska i första hand sökas hos Arbetsförmedlingen innan anställning påbörjas. Kostnad för Arbetsförmedlingens egenavgift kan beviljas.

Vid långvarigt behov av bistånd bör den sökande uppmanas att byta bostad/arbete om det skulle öka möjligheten att bli självförsörjande. Hänsyn bör tas till familjesituation och eventuella övriga förvärvsarbetande i familjen.

Arbetsresor med bil

I undantagsfall kan bistånd utgå till arbetsresor med egen bil. Det kan t.ex. gälla yrkesutövare som förutsätts ha tillgång till bil eller då bilen är nödvändig för resor till och från arbete (allmänna kommunikationer saknas eller turtätheten är starkt begränsad). Det kan även vara motiverat att ersätta kostnader för bilresor för personer med funktionshinder eller sjukdom. Det ska klart framgå av omständigheterna att särskilda skäl föreligger eller att arbetsresor med egen bil regelmässigt medför en tidsvinst på minst 2 timmar/dag.

Den som måste använda bil i arbetet eller för att ta sig till och från arbetet har i allmänhet möjlighet till skattejämkning. Vid ansökan om bistånd ska beslutet om jämkning uppvisas. Beloppet för skattejämkning på grund av bilkostnaden räknas inte som inkomst då det är avsett att täcka faktiska driftskostnader för bilen.

Bistånd till bilresor ska behandlas restriktivt. Vid beräkning av skäliga resekostnader med bil ska utgångspunkten vara den faktiska bränslekostnaden på orten, beräknat till en liter bränsle per mil. Vid beräkning av körsträcka bör eventuella resor till och från barnomsorg inkluderas. Om Enheten beslutat att det föreligger godtagbara skäl för arbetsresor med egen bil, och behovet av bistånd är långvarigt, bör även kostnader för eventuell skatt, försäkring samt besiktning godkännas om sökande ansöker om dessa kostnader.

Kostnader för reparationer eller andra merkostnader omfattas inte av försörjningsstöd.

Behov av bil för arbetsresor ska diskuteras på gruppmöte och beslutas av 1:e socialsekreterare.

Avgift till fackförening och/eller arbetslöshetskassa

Bistånd till avgift till fackförening och/eller a-kassa ska beviljas med det belopp som gäller för den organisation som den sökande tillhör. Kontroll bör göras om den sökande kan ha möjlighet till reducerad avgift, t.ex. vid sjukdom, deltidsarbete, föräldraledighet osv.

För en del anställda betalas avgiften genom avdrag på lönen. Kontrollera om avgiften även inkluderar olika former av försäkringar. För hemförsäkring gäller att avgiften ska rymmas inom riktlinjerna. För andra typer av försäkringar, ex. olycksfallsförsäkring, utgår inget bistånd.

Boendekostnader

Hyresrätt

Utgångspunkten för skälig boendekostnad är vad en låginkomsttagare på orten normalt har råd att kosta på sig. I Sotenäs kommun är andelen hyresrätter med kallhyra övervägande. I begreppet boendekostnad ingår även kostnad för uppvärmning av boendet. Därför får skälig boendekostnad för hyresrätter med kallhyra i Sotenäs kommun beräknas utifrån hyresnivåerna hos det kommunala bostadsbolaget, tillsammans med skäliga kostnader för uppvärmning. Information om aktuella snitthyror för hyresrätt i Sotenäs kommun finns i bilaga 3.

Boendekostnaden för uppvärmning i lägenheter med kallhyra i Sotenäs kommun varierar kraftigt beroende på årstid. Uppvärmningen sker normalt sett med direktverkande el och elleverantörerna fakturerar efter direktavläsning. Sökanden ska rekommenderas att begära elräkning varje månad. Om det finns behov av att hitta ett billigare elavtal kan sökanden hänvisas exempelvis till elprisjämförelser på internet; www.elskling.se , www.elprisguiden.se , www.ei.se/elpriskollen

Avgift för parkeringsplats eller garage ska inte godtas såvida inte bilstöd beviljats av Försäkringskassan. I de fall där hyra av garage/carport är ett tillval som inte kan väljas bort vid hyra av lägenhet, får kostnaden godtas så länge boendekostnaden anses skälig.

Avgift för medlemskap i hyresgästförening ska inte godtas som en kostnad vid beräkning av försörjningsstöd. Inte heller kostnader för tillval ska godtas utom i de fall där den sökande inte kan styra över tillvalet.

Bostadsrätt eller villa

Bostadsrätt eller villa kan vara en realiserbar tillgång som genom försäljning kan ge inkomster till försörjningen. Om biståndsbehovet bedöms vara kortvarigt (högst tre månader) eller om bostadsrätten eller villan är belånad på sådant sätt att det inte kan bli något överskott vid en försäljning och månadskostnaden är rimlig, ska krav på försäljning inte ställas. Endast om det blir ett överskott som kan användas till försörjningen är en försäljning meningsfull.

I övrigt gäller vad som ovan sägs om hyreslägenheter beträffande skälig kostnad, krav på flyttning och överväganden i samband med det.

Vid prövning av bistånd till boende i egen villa eller bostadsrätt skall den sökande redovisa följande uppgifter:

- Inköpsår och pris
- Taxeringsvärde
- Bottenlån och topplån var för sig med uppgift om långivare, skuld, årlig ränta, årlig amortering samt tidpunkt för betalningar

- Uppvärmningskostnader och övriga driftskostnader (hushållsel, vatten, renhållning, försäkring, reparationer och ev. övriga kostnader)
- Tomträttsavgäld
- Avgift till samfällighet, vägförening eller dylikt
- Möjlighet till uppskov med amortering eller förutsättning för ytterligare lån
- Skatteeffekt

Som boendekostnad för bostadsrätt räknas månadskostnaden till bostadsrättsföreningen plus 70% av ränteutgifterna på lån för lägenheten. I boendekostnad för villa ingår tillsammans med 70% av ränteutgifterna eventuella kostnader för vatten, uppvärmning, sophämtning, försäkring och 70 % av tomträttsavgäld. Endast ränta på lån som tagits för förvärvet av bostaden ska inräknas. Har bostaden belånats i syfte att förvärva andra kapitaltillgångar som t.ex. bil eller båt, ska räntekostnaden för dessa lån inte räknas in i boendekostnaden. Inte i något fall ska amortering på lån räknas in i boendekostnaden då det utgör kapitalbildning. Beräkning av boendekostnad i villa eller bostadsrätt görs i särskild beräkning i Enhetens verksamhetssystem.

Andrahandsboende

För andrahandsboende gäller samma regler beträffande skälig standard och kostnad samt krav på flyttning som vid förstahandskontrakt.

Av hyresvärd godkänt andrahandskontrakt ska eftersträvas men kan inte ställas som krav för rätten till försörjningsstöd, utom i de fall den sökande genom att hyra utan godkänt andrahandskontrakt går miste om bostadsbidrag. Grundregeln är att den sökande är folkbokförd på adressen och att ett skriftligt avtal mellan sökanden och förstahandshyresgästen kan uppvisas. Detta bör innehålla överenskommelse om hyrestidens längd, ömsesidig uppsägningstid, hyrans storlek och vad som ingår i hyran. Lägenhetens adress ska framgå.

Om andrahandskontraktet inte är godkänt av fastighetsägaren eller bostadsrättsföreningen bör hembesök göras för att kontrollera kontraktets riktighet, att lägenheten existerar, antalet boende i bostaden och att personen vistas i kommunen. Den sökande bör vara folkbokförd på adressen. Eventuell vinst som hyresvärden (förstahandshyresgästen) gör eller andra förhållanden som gäller förstahandshyresgästen ska inte utredas. Förstahandshyresgästen har inte ansökt om bistånd eller gett tillstånd till att Enheten får utreda hans eller hennes personliga förhållanden.

Inneboende (ej nära släktskap)

Hyran för inneboenderum ska bedömas utifrån vad den sökande disponerar enligt uppvisat avtal med hyresvärden. Avtalet bör innehålla överenskommelse om hyrestidens längd, ömsesidig uppsägningstid, hyrans storlek och vad som ingår i hyran. Bostadsadressen ska framgå. Den faktiska hyran ska beviljas om den är skälig.

Underlag/handlingar från ägaren/innehavaren av bostaden kan inte krävas in. Se vidare under andrahandsavtal.

Den sökande ska vara folkbokförd på adressen.

Inneboende (nära släktskap)

Ett hemmaboende vuxet barn eller annan nära släkting som får försörjningsstöd bör genom biståndet ges möjlighet att svara för sin del av boendekostnaden i bl.a. följande fall:

- Då bostadsinnehavarna, på grund av att vuxet barn eller annan nära släkting bor kvar hemma/är inneboende, har högre boendekostnader än de annars skulle ha haft antingen genom att de tvingats behålla en större bostad eller genom att de annars skulle ha varit berättigade till bostadsbidrag.
- Undantag kan göras om föräldrarna på grund av att det vuxna barnet bor kvar, har en högre boendekostnad än de annars skulle ha haft, antingen genom att tvingas behålla en stor bostad eller genom att de helt eller delvis mister rätten till bostadsbidrag. Vid förlust av bostadsbidrag beräknas boendekostnaden till summan av det förlorade bostadsbidraget.
- Då det vuxna barnet inte är berättigad till studiehjälp eller förlängt barnbidrag och tidigare betalat för att bo hemma. När det gäller att ta hänsyn till tidigare betald inneboendehyra skall hyresnivån vara skälig, den skall ha fortlöpt under minst tre månader, maximalt tre månader tillbaka i tiden, samt kunna styrkas via kvitto eller transaktioner.
- Boendekostnaden beräknas på samma sätt som "Hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren".

Inneboende vuxnas bidrag till hyreskostnaden

Vid beräkning av bostadskostnaden för familjer med överåriga (18 år och äldre) vuxna med egna inkomster görs avdrag för den inneboendes hyreskostnad. Avdrag ska göras för den faktiska hyresdelen som den inneboende betalar, erlägger den inneboende ingen eller låg hyra så framräknas en hyresnivå baserat på enheter, se "Hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren".

Hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren

Vid beräkningen av den faktiska boendekostnaden beaktas hur stor andel av bostaden den enskilde disponerar, om han eller hon, till exempel ett kvarboende vuxet barn eller en förälder, lever i en hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren utan att vara samboende. En hushållsgemenskap innebär att två eller flera personer stadigvarande bor i samma bostad så att de kan utnyttja flerpersonshushållets ekonomiska fördelar, till exempel köpa livsmedel och förbrukningsvaror gemensamt eller dela abonnemang på telefon och tidning. Det behöver alltså inte vara en hushållsgemenskap där parterna har någon form av ekonomiskt ansvar för varandra.

Den sökandes del av boendekostnaden räknas ut enligt det beräknings sätt som Riksförsäkringsverket använder, oavsett om bostaden är en lägenhet eller en villa. Där räknas varje rum som två enheter och köket som en enhet.

Exempel: Om den biståndssökande disponerar ett rum i sina föräldrars bostad på fyra rum och kök, innebär det att han eller hon disponerar två av totalt nio enheter (fyra rum x 2 = 8 + kök = 9 enheter). Hela boendekostnaden är 6 000 kr per

månad. Den sökandes andel av boendekostnaden beräknas då genom att 6 000 divideras med 9 och därefter multipliceras med 2, det vill säga $6\ 000/9 \times 2 = 1\ 333$ kr per månad.

För att förenkla hanteringen av boendekostnad där sökande ingår i en hushållsgemenskap kan bostadskostnaden med fördel beräknas för året och delas med 12. I annat fall beräknas boendekostnaden per månad, vilket innebär att den sökande måste uppvisa räkningar för boendekostnader (hyra, el osv.) varje månad.

Delad lägenhet

Vid beräkningen av den faktiska boendekostnaden beaktas kostnaden delad med antalet boende (inklusive barn) i bostaden, om flera personer delar bostad men saknar eller har begränsad hushållsgemenskap.

Övriga boendeformer

Övriga boendeformer kan vara tredjehandskontrakt, campingboende, hyra av stuga, husvagn eller båt, inneboende hos kamrat som hyr i 2:a hand, hotell, vandrarhem etc. Boendekostnaden beräknas efter omständigheterna i varje enskilt fall. I vissa fall kan det vara motiverat att lägga till kostnader för sådant som ingår i ett vanligt boende, t.ex. dusch och tvättmaskin.

Bistånd till boendekostnader ska i dessa fall prövas mycket restriktivt och beviljas endast om den sökande har mycket stora svårigheter att få annat boende. För personer som saknar permanent bostad bör den faktiska boendekostnaden inkludera kostnader för magasinering av egna tillhörigheter under skälig tid. Tiden som bistånd utgår för bör ställas i relation till kostnad för nyanskaffning av hemutrustning. Kostnaden måste vara rimlig i förhållande till ägodelarnas värde.

För tillfälligt boende på exempelvis vandrarhem, hotell eller campingstuga kan en kostnad om maximalt 1000 kr/dygn under 1 månad godkännas av socialsekreterare. 1:e socialsekreterare kan godkänna kostnader för tillfälligt boende med maximalt 1000 kr/dygn i ytterligare två månader.

Ungdom under 21 år utan egna inkomster som tecknat hyresavtal

Huvudregeln är att bistånd till boendekostnad inte ska beviljas om hyresavtalet tecknas under period då den sökande saknar inkomst och möjlighet att själv betala hyran. Undantag från huvudregeln kan göras om det föreligger starka sociala skäl till flyttningen.

Försörjningsstöd vid vuxens vistelse i HVB

Fickpengar

Försörjningsstöd till vuxna kan beviljas vid vistelse på institution eller i familjehem om behovet inte kan tillgodoses med egen inkomst. Normen för fickpengar omfattar posterna fritid/lek, kläder/skor, hälsa/hygien, samt del av posten avseende kostnader för tidning, telefon, etc.

Extra aktivitetsbidrag ska ingå i vårdkostnaden, liksom behov av extra klädustrustning.

Vid en del institutioner ingår fickpengar till den boende i vårdavgiften. I de fallen ska inget försörjningsstöd till fickpengar beviljas.

Kostnader för och i samband med bostad

För personer som under behandlingstiden har kvar sin bostad ingår även kostnader relaterade till bostaden i försörjningsstödet. Dessa kostnader är:

- Hyra och uppvärmningskostnad
- Hushållsel, abonnemangskostnad
- Telefon, abonnemangskostnad
- Hemförsäkring

Bistånd till dessa kostnader beviljas efter sedvanlig prövning under maximalt sex månader.

Egenavgift vid vård och behandling

Försörjningsstöd ska inte beviljas till egenavgift vid placering för vård och behandling.

Försörjningsstöd vid vuxens vistelse i fängelse, häkte eller inom rättspsykiatrisk vård

Kostnad för bostad

För personer inskrivna inom kriminalvården ska kriminalvårdsverket svara för alla kostnader under verkställighetstiden. Den som avtjänar ett fängelsestraff bör generellt inte anses ha rätt till bistånd för bostadskostnad om strafftiden överstiger 6 månader. Häktade och personer som avtjänar en faktisk strafftid på högst sex månader bör ges ekonomiskt bistånd till boendekostnaden, om de annars riskerar att bli bostadslösa efter frigivningen. Den som kan ges tillstånd att hyra ut sin bostad i andra hand bör rekommenderas att göra det. Bistånd ska under dessa omständigheter beviljas under tid som är behövlig för att lösa bostadsfrågan/ uppsägningen. Om bostaden sägs upp bör bistånd för magasinering beviljas om kostnaderna är rimliga i förhållande till ägodelarnas värde.

Sökandes möjlighet till inkomst från arbete inom kriminalvårdsanstalten ska alltid utredas innan ekonomiskt bistånd beviljas.

I samband med avslutning av kriminalvård ligger ansvaret för bistånd enligt 4 kap 1§ SoL på folkbokföringskommunen under en övergångsperiod (se 2 a kap 5§ SoL). En rimlig övergångsperiod kan vara ca 1 månad. Därefter har bosättningskommunen ansvaret.

Den som genomgår rättspsykiatrisk vård eller är omhändertagen enligt smittskyddslagen har rätt till ekonomiskt bistånd på samma villkor som personer inskrivna för vård inom socialtjänstlagen. Observera att dömda till rättspsykiatrisk vård har kvar rätten till sjukpenning, sjukersättning, pension, bostadsbidrag etc.

Försörjningsstöd vid utlandsvistelse

Bistånd under period då den sökande vistas utomlands beviljas inte. Kortare utlandsvistelse (max en månad), som inte påverkar möjligheten till egen

försörjning eller riskerar att sökande förlorar ersättningar från de generella välfärdsystemen kan i undantagsfall godkännas. Den sökande ska samråda med sin handläggare innan utlandsresan sker. Utgångspunkten är att den sökande ska vistas i kommunen som arbetssökande. Avdrag på inkomst, lön eller annan ersättning, till följd av utlandsvistelse, ersätts inte av försörjningsstöd. Ansökan från och utbetalning till en sökande som vistas utomlands accepteras inte. Se vidare under "Bistånd till livsföring i övrigt".

Bistånd till livsföringen i övrigt

I detta avsnitt ges riktlinjer för ändamål utöver försörjningsstödet som det enligt erfarenhet är vanligt att en ansökan om ekonomiskt bistånd gäller. Vissa av ändamålen ingår vanligtvis i en skälig levnadsnivå om kostnaden är skälig och sökanden i övrigt uppfyller förutsättningarna för försörjningsstöd. Det gäller exempelvis kostnader för barnomsorg, sjukvård och receptförskrivna mediciner. När det gäller rätten till bistånd till övriga ändamål krävs särskilda förutsättningar. Utgångspunkten för bedömningen är vad en låginkomsttagare i allmänhet kan kosta på sig. En noggrann prövning ska ske av om behovet kan tillgodoses på annat sätt eller till lägre kostnad. Den sökandes tidigare och väntade möjligheter att själv tillgodose behovet ska alltid beaktas vid prövningen.

Avgifter inom äldre- och handikappomsorgen

Avgifterna är i normalfallet inkomstrelaterade. Om någon söker bistånd till avgift inom äldre- och handikappomsorgen ska i första hand undersökas om rätt avgift har debiterats eller om avgiften kan sättas ner.

Avgifter för barnomsorg

Barnomsorgsavgift beviljas till den faktiska kostnaden när man i övrigt är berättigad till försörjningsstöd. Kontrollera att avgiften är korrekt beräknad utifrån kommunens maxtaxa. Om inte ska den sökande lämna korrekta inkomstuppgifter till kommunens handläggare för barnomsorgsavgifter. Vid växelvis boende bör föräldrarna begära delad faktura.

Begravningskostnad

Ekonomiskt bistånd till begravningskostnader kan beviljas under förutsättning att dödsboanmälan upprättats eller att dödsboets tillgångar utretts på annat sätt. Begravningskostnader ska som huvudregel endast beviljas vid ansökan från dödsbodelägare eller från den som är försörjningsskyldig för den avlidne. Kostnad för begravning ska i första hand täckas av tillgångar i dödsboet eller genom försörjningsskyldigas (efterlevande makars/registrerade partners, vårdnadshavares) inkomster och/eller tillgångar. Begravningskostnader går före alla andra kostnader som kan belasta dödsboet, t.ex. obetald hyra, hushållsel, telefon eller kostnader för utflyttning och städning av bostaden.

Vid bedömning av försörjningsskyldigas betalningsförmåga prövas detta mot gällande norm för försörjningsstöd. Bistånd till kostnad för begravning av minderårig prövas i förhållande till vårdnadshavarnas ekonomiska situation. Hänsyn ska tas till tillgångar exempelvis i form av försäkringar. Alla kända tillgångar som finns på dagen för dödsfallet avräknas direkt vid ansökan om begravningskostnad.

Ekonomiskt bistånd till begravningskostnader beviljas enligt 4 kap 1 § SoL om man med säkerhet vet att dödsboet saknar medel och det inte finns några eventuella framtida intäkter. I de fall där det inte står helt klart att dödsboet saknar medel eller där man vet att dödsboet kommer att ha en framtida inkomst avslås ansökan enligt 4 kap 1 § SoL, för att sedan beviljas enligt 4 kap 2 § SoL med villkor om återbetalning enligt 9 kap 2 § SoL.

För begravning beviljas maximalt 50 % av gällande prisbasbelopp för skäliga faktiska kostnader som ska styrkas. I detta belopp ingår samtliga kostnader för begravningen inklusive gravsten. Hänsyn ska tas till allmänt vedertagna begravningstraditioner och i förekommande fall olika religiösa och etniska gruppers speciella önskemål om hur en begravning ska ordnas.

Rätten till bistånd omfattar kostnader som är nödvändiga för att begrava den avlidne på bostadsorten. Merkostnader för att begrava den avlidne utanför Sverige ingår inte i rätten till bistånd. Kostnader för hemtransport vid dödsfall utomlands beviljas inte. Om en svensk resenär avlider på utlandsresa är det antingen personens hem- eller reseförsäkring eller de anhöriga som får betala kostnaden för transport av den avlidne till Sverige. Om försäkring saknas och anhöriga inte har ekonomisk möjlighet att betala för hemtransport, hjälper ambassaden till med att ordna en enkel och värdig begravning utomlands.

Om den avlidne inte är medlem i svenska kyrkan och de anhöriga väljer att ha en traditionell begravning i kyrkan så tillkommer i regel merkostnader. Till sådana merkostnader, t.ex. hyra av kyrka, organist, vaktmästare osv., utgår inget ekonomiskt bistånd.

Kostnader i samband med närståendes begravning

Bistånd kan beviljas med ett skäligt belopp för deltagande i en närståendes begravning inom Sverige. Bistånd kan beviljas för resa med billigaste färdstätt, skälig kostnad för blommor (max 1 % av prisbasbeloppet), krans (max 2 % av prisbasbeloppet) och i undantagsfall även kostnad för hyra eller inköp av kläder (max 2,5% av prisbasbeloppet för vuxen och 1 % för barn). Som närstående betraktas förälder och personer i förälders ställe, egna eller makes barn/barnbarn, make/maka/sambo, syskon, mor- och farförälder, svärförälder, svåger/svägerska.

Cykel och cykelhjälm

För barn i skolåldern, som saknar cykel, tillämpas ett generöst förhållningssätt vid ansökan. Beviljas bistånd till cykel till barn ska även bistånd till cykelhjälm beviljas. Man får utgå från att cykel köps begagnad, men att hjälmen köps ny. Kostnaden för cykel och hjälm får vara max 2,5% av prisbasbeloppet.

Bistånd till cykel till vuxna kan beviljas t.ex. om den enskilde har långt till allmänna kommunikationer. I första hand ska möjligheten att köpa begagnad cykel nyttjas. Den maximala kostnaden som kan beviljas är 2,5 % av prisbasbeloppet.

Flyttkostnad

Ekonomiskt bistånd till flyttkostnader kan beviljas till sökande som har försörjningsstöd eller inkomster i motsvarande nivå. Flyttning bör ske i samråd med

Enheten för att bistånd ska kunna beviljas. Biståndet ska prövas utifrån behov, orsak till flytten samt den sökandes egen förmåga att ombesörja flytten.

En flyttning kan vara motiverad av sociala eller medicinska skäl. Är orsaken till flytten av arbetsmarknadsskäl skall utredas om behovet kan tillgodoses genom bidrag från Arbetsförmedlingen.

Om flyttkostnader beviljas ska något eller flera av följande kriterier uppfyllas:

- Den enskilde uppnår självförsörjning med flytten
- Starka sociala skäl
- Läkarintyg som styrker medicinska skäl
- Att relevant bostad inte kan erbjudas i kommunen

I samband med att ansökan görs ska den sökande styrka att den gamla bostaden har sagts upp.

Bistånd beviljas i första hand till hyra av släp eller liten lastbil inklusive kostnad för bensin och försäkring. Kostnadsuppgift inlämnas tillsammans med ansökan. Utläggen ska styrkas med kvitton i efterhand i de fall det inte är möjligt att få en räkning på kostnaderna.

Endast om särskilda skäl (ex. medicinska hinder) föreligger godtas anlitande av flyttfirma. Då ska den sökande inkomma med minst två kostnadsförslag från olika flyttfirmor vid ansökan om ekonomiskt bistånd.

Socialsekreterare kan maximalt bevilja 20% av basbeloppet till flyttkostnader inom Sverige, 1:e socialsekreterare max 30% av basbeloppet.

Bistånd till kostnad för adressändring med eftersändning beviljas inte. Vanlig adressändring görs gratis hos Skatteverket och myndigheter och företag får den nya adressen.

Utflyttningskommunen svarar för flyttkostnaden, ev. uppehälle och hyra under första månaden. Sker ansökan efter inflyttningen ska inflyttningskommunen pröva ansökan. Har sökanden skuldsatt sig för flyttningen gäller samma överväganden som vid övriga skulder. Bedömer man att sökanden även efter flyttningen kommer att vara i behov av bistånd från socialtjänsten bör inflyttningskommunen kontaktas före flyttningen. En sådan kontakt förutsätter den enskildes samtycke.

Flytt pga. renovering

Orsakas flytt av att fastigheten den sökande bor i är i behov av genomgripande renovering ansvarar, som regel, hyresvärden för flyttkostnader samt merkostnader som kan komma att uppstå.

Flytt till annat land –asylsökande

En asylsökande som inte får asyl kan få resan tillbaka betald av Migrationsverket. Bidraget söks på särskild blankett som tillhandahålls av Migrationsverket. Den asylsökande bör ha giltiga passhandlingar för inresa i hemlandet.

Flytt till annat land –flyktingar

Flyktingar som önskar återvända till hemlandet eller bosätta sig i annat land kan få bidrag från Migrationsverket till skäligena resekostnader. För de som ämnar återvända hem gäller att hemlandet utfärdat giltigt hemlandspass. För dem som önskar bosätta sig i annat land måste mottagarlandet ha utfärdat bosättningsstillstånd.

Flyktingar som blivit svenska medborgare kan inte söka detta bidrag.

Ansökningsblanketter och ytterligare information finns på:
www.migrationsverket.se

Flytt till annat land

Bistånd till flytt till annat land kan beviljas om synnerligen starka skäl föreligger. En sådan ansökan ska prövas av Kommunstyrelsens myndighetsutskott.

Reparationskostnader – flytt eller risk för avhysning

Kostnad för reparation/onormalt slitage beviljas som regel inte. Onormalt slitage eller skadegörelse från hyresgästens sida kan ge värden rätt att begära att reparationskostnaden helt eller delvis betalas av hyresgästen. Frågan kan t.ex. aktualiseras när en hyresgäst önskar byta bostad för att sänka sin hyra eller när hyresvärden ställer betalning för reparation som villkor för att hyresgästen ska få behålla sin hyresrätt.

Bistånd ska prövas mycket restriktivt och är endast aktuellt om den enskilde har starka skäl att byta bostad eller riskerar att bli avhyst. Det ska finnas medicinska, ekonomiska och/eller sociala skäl till bostadsbytet. I första hand ska den enskilde undersöka möjligheten till avbetalning hos hyresvärden. Besiktningsprotokoll från hyresvärden ska inhämtas som beslutsunderlag.

Förefaller värdens anspråk oskäligen kan man vända sig till hyresgästföreningen och begära en motbesiktning. Hyresgästföreningen agerar endast om hyresgästen är medlem. Blir frågan aktuell kan bidrag till medlemsavgift utgå.

Bistånd till reparationskostnader beslutas av 1:e socialsekreterare efter samråd på gruppmöte och med maximalt 25% av basbeloppet som engångskostnad.

Glasögon och kontaktlinser

Bistånd till glasögon ingår i skälig levnadsnivå och prövas särskilt. Behovet ska styrkas av legitimerad optiker eller ögonläkare. Sökanden ska inkomma med kostnadsförslag och för det finns särskild blankett hos Enheten. Vid behov av nya glasögon på grund av olycksfall ska eventuell glasögonförsäkring eller hemförsäkring användas i första hand. Hos vissa optiker lagas/ersätts skador på glas och båge som inträffar inom ett år från köptillfället av optikerns garanti. Tänk också på att glasögon kan beställas till en lägre kostnad på internet om recept finns.

Glasögon/linser till vuxna

Om det finns medicinskt behov av till exempel särskild slipning eller behandling av glaset ska behovet styrkas av optiker eller ögonläkare. Den extra kostnaden kan

godkännas om den speciella slipningen eller behandlingen är det enda alternativet för att korrigera den sökandes synfel.

Kostnad för kontaktlinser godtas om det är det enda alternativet för sökanden och behovet är styrkt med läkarintyg.

Bistånd till vanliga läsglasögon som är avsedda för personer med avtagande synskärpa s.k. ålderssynthet beviljas ej. Behovet kan tillgodoses inom ramen för riksnormens post för hälsa och hygien.

Bistånd beviljas till den faktiska kostnaden för synundersökning, standardglas, bågar samt arbetskostnad med maximalt 3 % av basbeloppet. Om särskild slipning eller behandling av glas kan godkännas får totalt 10% av basbeloppet beviljas till glasögon.

Observera att vid vissa synfel eller sjukdomar kan den sökande få bidrag från Västra Götalandsregionen. För mer information se <https://www.1177.se/vastra-gotaland/sa-fungerar-varden/kostnader-och-ersattningar>

Glasögon/linser till barn

Barn och unga vuxna får ett bidrag från Västra Götalandsregionen till glasögon för den synnedläggelse de har. Bidraget gäller till och med att barnet fyller 19 år och ska dras av på priset direkt i optikerbutiken. För mer information se <https://www.1177.se/vastra-gotaland/sa-fungerar-varden/kostnader-och-ersattningar/glasogonbidrag-for-barn-och-unga/>

Precis som för vuxna finns särskilt bidrag från Västra Götalandsregionen för speciellinser och glasögon vid särskilda synfel eller sjukdomar.

Hemutrustning

Bistånd till hemutrustning kan beviljas för olika nivåer:

- Hel hemutrustning
- Begränsad hemutrustning
- Kompletterande hemutrustning

För att kunna bedöma behovet av hemutrustning bör hembesök göras vid ansökan. Barnens behov av hemutrustning ska belysas särskilt.

I bedömningen av den sökandes behov av hemutrustning bör man väga in sökandes möjlighet att införskaffa del av utrustningen på egen hand eller inom rimlig tid kunna komplettera sin hemutrustning genom egna inkomster. Hänsyn ska också tas till den sökandes möjlighet att skaffa begagnad hemutrustning eller hemutrustning till ett lägre pris. Personer med rätt till hemutrustningslån från CSN kan inte beviljas ekonomiskt bistånd till hemutrustning.

Bistånd till hemutrustning ges i normalfallet endast vid ett tillfälle. Kvitton på inköpen bör alltid inhämtas, kopieras och läggas till akt då det kan vara av vikt utifrån garantitid och liknande.

Hel hemutrustning

Bistånd till hel hemutrustning beviljas endast i undantagsfall och då till sökande som inte inom överskådlig framtid kommer att kunna förbättra sina inkomster och själv bekosta en hel hemutrustning. Det kan exempelvis vara sökande som flyttar ifrån särskilt boende, sökande som utsatts för våld och är i behov av ny bostad, sökande som flyttar till eget boende efter att ha varit placerad i familjehem eller HVB.

Hel hemutrustning innebär en mer omfattande grundutrustning som ska användas under en längre tid. Hel hemutrustning består av möbler till kök, sovrum och vardagsrum. Dessutom av lampor, husgeråd, sängutrustning, handdukar, mattor, städutrustning och TV.

I de fall då hel hemutrustning beviljas kan socialsekreterare bevilja maximalt 30% av basbeloppet för ensamstående och för familj maximalt 30% av basbeloppet för en vuxen samt ytterligare 10% av basbeloppet per hushållsmedlem.

Begränsad hemutrustning

Bistånd till begränsad hemutrustning kan beviljas till personer som har ett tillfälligt behov av försörjningsstöd, men där man inte kan vänta med inköp av hemutrustning tills de har egen inkomst. Utrustningens kvalitet kan vara relativt låg då sökande efter hand förutsätts kunna komplettera och byta ut utrustningen efter behov. En begränsad hemutrustning avser det absolut nödvändigaste för att den sökande ska kunna bo i sin bostad, vilket innefattar utrustning till kök och sovrum samt handdukar.

I dessa fall kan socialsekreterare bevilja bistånd med maximalt 10% av basbeloppet för en ensamstående och för en familj maximalt 10% av basbeloppet för en vuxen och sedan ytterligare 5% av basbeloppet per hushållsmedlem.

Komplettering av hemutrustning

Bistånd till kompletterande utrustning kan bli aktuellt i samband med skilsmässa eller annan liknande situation för personer som långvarigt levit på en nivå motsvarande gällande riksnorm och som inte inom överskådlig framtid bedöms kunna tillgodose behovet på egen hand.

Kompletterande hemutrustning kan exempelvis behövas för ersättning av förslitna möbler, hemtextilier, husgeråd eller städredskap, samt eventuell reparation av TV. Om sökande har en TV som gått sönder kan inköp av ny TV vara ett billigare alternativ än en reparation av den gamla. Likaså kan ersättning beviljas utifrån växande barns behov av större säng eller annan hemutrustning.

Till kompletterande utrustning kan socialsekreterare bevilja bistånd med maximalt 10% av basbeloppet för en ensamstående och för en familj maximalt 10% av basbeloppet för en vuxen och sedan ytterligare 5% av basbeloppet per hushållsmedlem.

Hemutrustningslån

Personer som kommit till Sverige som flyktingar kan i vissa fall få lån för hemutrustning hos CSN (Centrala studiestödsnämnden). För att man ska kunna få ett hemutrustningslån måste man omfattas av det kommunala flyktingmottagandet. Man måste dessutom ha varit minst 18 år gammal när man blev mottagen i en kommun för första gången. Ett undantag gäller om man var ensamkommande barn, då måste man ha varit minst 17 år. För att kunna ansöka om lånet måste man ha fyllt 18 år. Ansökan om hemutrustningslån måste göras inom 2 år från det man togs emot i en kommun för första gången. Lånet är amorteringsfritt i två år från utbetalningsdatum. För ytterligare information, se <https://www.csn.se/bidrag-och-lan/hemutrustningslan.html>

Dator

Dator ingår generellt sett inte i en hemutrustning, men kan göra om särskilda skäl föreligger. Exempel på särskilda skäl kan vara barnfamiljer där dator används som ett verktyg för studier och/eller ger föräldrar möjlighet att följa skolarbetet och ta del av information från skolan, eller sökande som av hälsoskäl är hänvisade till sin bostad och därför inte kan nyttja de datorer som finns att låna i offentliga lokaler. Utgångspunkten är vad en låginkomsttagare har råd med och vilka möjligheter sökande har att själv spara och planera för inköp av dator.

Observera att många barn får låna dator via skolan i de högre årskurserna samt i gymnasiet. I och med det får hushållets behov av dator anses vara tillgodosett då barnets föräldrar kan använda lånedatorn för de kontakter som krävs med skolan m.m.

Bistånd till kostnad för dator kan efter särskild prövning och samråd beviljas av socialsekreterare med maximalt 8% av basbeloppet. Biståndet kan utgå en gång per hushåll och inköp ska styrkas med kvitto.

Hälso- och sjukvård

Bistånd beviljas främst för läkarbesök, läkemedel samt sjukresor som ordinerats av läkare, upp till gränsen för gällande högkostnadsskydd.

Uppgifter om aktuella patientavgifter finns på www.1177.se/Vastra-Gotaland/Regler-och-rattigheter/Patientavgifter-i-Vastra-Gotaland

Läkarvård och sjukvårdande behandling

Faktiska, godtagbara kostnader för läkarvård och annan sjukvårdande behandling är tillägsbelopp till riksnormen. I de fall den enskilde väljer att gå till privat vårdgivare, som inte är ansluten till Försäkringskassan, och merkostnader uppstår utgår inte ekonomiskt bistånd. Högkostnadsskyddet ska utnyttjas.

Högkostnadsskydd för öppen hälso- och sjukvård

Högkostnadsskyddet är ett maximalt belopp för läkarbesök och sjukvårdande behandling under en tolv månaders period.

Vårdgivaren tillhandahåller högkostnadskort. Avgifter som patienten betalar för läkarbesök och sjukvårdande behandling ska noteras i högkostnadskortet. Det är

patienten själv som får bevaka att detta sker och när högkostnadsgränsen uppnås. Mot uppvisande av originalkvitto eller kvitto på betalning av faktura kan avgifter noteras i kortet i efterhand.

När patienten inom en tolv månadersperiod har betalat patientavgifter upp till högkostnadsgränsen utfärdas frikort som ger rätt till fri sjukvård. Frikortet gäller tolv månader räknat från det första besöket som låg till grund för frikortet, d.v.s. den äldsta betalningen på högkostnadskortet.

Kostnader som debiteras för uteblivet besök berättigar inte till ekonomiskt bistånd.

Medicin

Högkostnadsskydd för läkemedel omfattar bland annat kostnader för receptförskrivna och subventionerade läkemedel, p-piller och stomiartiklar. Kostnadsreducering inträder då kostnaderna överstigit ett visst belopp och följer en bestämd högkostnadstrappa. Kostnadsfrihet inträder då egenavgiften uppgår till ett fastställt belopp under en 12 månaders period. Aktuella belopp finns på www.1177.se/Vastra-Gotaland/Regler-och-rattigheter/Vad-kostar-lakemedel-pa-recept

Personer som kontinuerligt uppbär ekonomiskt bistånd/försörjningsstöd ska informeras om högkostnadsskyddet. Vid betalning av mediciner ska sökande i första hand använda sig av de delbetalningssystem som apoteken tillämpar, om så är möjligt. Om aviseringsavgift tillkommer då den sökande har delbetalning får denna räknas med som en godtagbar kostnad.

För barn under 18 år är läkemedel och andra varor som ingår i högkostnadsskyddet kostnadsfria.

Kostnaden för gjorda läkemedelsköp ska redovisas genom en s.k. receiptspecifikation samt kassakvitto.

I de fall den enskilde inte kan använda det läkemedel som läkaren förskrivit, t.ex. p.g.a. allergi eller kraftiga biverkningar, och behov föreligger av ett ersättningsläkemedel som inte omfattas av läkemedelsförmånen är det sjukvårdens ansvar att tillse att en prövning görs om läkemedlet ska omfattas av detta. I avvaktan på denna prövning kan bistånd utgå efter särskild prövning. En förutsättning är att en läkarbedömning styrker behovet.

Vissa läkemedel täcks inte av högkostnadsskyddet. Det innebär att samhället inte subventionerar kostnaderna utan den enskilde får själv stå för alla kostnader. Det är inte meningen att Enheten ska ta över kostnaderna för dessa läkemedel utan vara mycket restriktiv med att ge bistånd till läkemedel som inte täcks av högkostnadsskyddet. I individuella fall kan Enheten göra en annan bedömning, och den bedömningen kan göras först efter samråd med en opartisk läkare eller läkarkonsult. Tänk på att läkare har möjlighet att ansöka om att få vissa läkemedel att omfattas av högkostnadsskyddet.

Bistånd till ej receptförskrivna läkemedel

Läkemedel som inte är receptförskrivna anses ingå i riksnormens poster för hygien och förbrukningsvaror. Ibland kan det finnas behov av att köpa in dyrare eller mer

omfattande hälsovårdsartiklar än vad som normalt ingår i posterna hygien och förbrukningsvaror. Det kan handla om artiklar som behövs omgående för sådana utgifter som inte är förutsägbara. Exempel på det är bandage, receptfri allergimedicin, lusmedel och preparat för behandling av springmask. I sådana fall görs en individuell bedömning. Om kostnaderna kan styrkas kan den del av kostnaderna som överstiger posten hygien godkännas.

Sjukhusvård

Vårdavgiften kan betraktas som en kostnad för mat och logi. Avgiften är högre än posten för livsmedel som ingår i riksnormen. Vid biståndsberäkningen tas hänsyn till den del av vårdavgiften som överstiger beloppet motsvarande livsmedelsposten för de dagar som vårdavgiften avser. Observera att det finns högkostnadsskydd för patientavgift per 30-dagarsperiod. Aktuellt belopp finns på www.1177.se/Vastra-Gotaland/Regler-och-rattigheter/Patientavgifter-i-Vastra-Gotaland

Om vårdavgiften förfallit till betalning och sökanden inte varit berättigad till bistånd i samband med sjukhusvistelsen kan inte ekonomiskt bistånd utgå.

Psykoterapikostnad

Huvudprincipen är att bistånd till kostnad för psykoterapi inte kan beviljas. Psykoterapeutisk behandling ligger under sjukvårdens ansvar och grundar sig på medicinska kriterier. Om sjukvården inte kan tillgodose sjukvårdsbehov genom psykoterapeutisk behandling ankommer det på sjukvården att anvisa alternativa sjukvårdsinsatser. Den enskilde ska hänvisas till sin vårdcentral eller öppenvårdspsykiatri.

I de fall det ändå kan motiveras att Enheten ska stå för kostnaden för psykoterapi i särskilt syfte för den enskilde, ska ansökan prövas av Kommunstyrelsens myndighetsutskott.

Sjukresor

Egenavgiften för sjukresor upp till gällande högkostnadsskydd kan beviljas. Uppgift om egenavgifter och gällande högkostnadsgräns hittas på www.1177.se/Vastra-Gotaland/Regler-och-rattigheter/Ersattning-for-sjukresor-i-Vastra-Gotaland När kostnaderna för egenavgifter för sjukresor uppgår till högkostnadsgränsen kan frikort utfärdas. För barn under 18 år i samma familj kan man ansöka om ett gemensamt frikort. Observera att även resekostnader som är mindre än egenavgiften ingår i högkostnadsskyddet. Den enskilde måste själv bevaka när hen når högkostnadsgränsen och lämna in en ansökan om frikort till sjukresekontoret.

Kostnad för intyg

I vissa fall tar Västra Götalandsregionen betalt för utfärdande av intyg. I de fall begäran om intyg initieras av Enheten bör kostnaden för detta beviljas. Kostnaden ska specificeras enligt Västra Götalandsregionens fastställda taxa som finns på <https://www.vgregion.se/halsa-och-vard/vardgivarwebben/vardadministration/patientavgiftshandboken/halsovard/intyg/>

Identitetshandling

ID-kort

Giltigt ID-kort anses ingå i en skälig levnadsnivå för en vuxen person. Polismyndigheten utfärdar nationella ID-kort till en kostnad av 400 kr inklusive foto och avgiften betalas vid ansökningstillfället.

Med ansökan bör kopia på utgången legitimation bifogas. Kvitto som styrker inköp ska redovisas samt kopia på ny legitimation.

Pass

Bistånd till kostnad för pass avslås i normalfallet då ett pass generellt sett inte behövs för att leva i Sverige och uppnå en skälig levnadsnivå. Bistånd kan bara beviljas om särskilda skäl föreligger och beslut ska föregås av samråd på gruppmöte med 1:e socialsekreterare.

Internet

Kostnader för internetuppkoppling omfattas inte av riksnormen. Tillgång till internetuppkoppling behövs i regel för att en enskild ska tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Omfattningen av behovet kan dock skilja sig åt. En del personers behov av internetuppkoppling tillgodoses t.ex. genom det egna mobiltelefonabonnemanget för att betala räkningar, läsa e-post osv. För andra finns behov av internetuppkoppling i hemmet. Barn och ungdomar behöver möjlighet att delta i skolarbete och/eller ges samma möjlighet som jämnåriga att delta i mötesplatser på internet. Föräldrar till barn i skolåldern kan ha behov av internet i hemmet för att kunna ta del av information och kommunicera med skolan. Personer som av hälsoskäl inte kan delta aktivt i samhällslivet på annat sätt kan också vara i behov av en internetuppkoppling i hemmet.

Om sökande har ett fastställt behov av internetuppkoppling i hemmet kan bistånd beviljas till löpande kostnader med maximalt 0,6% av basbeloppet per månad.

Juridiska kostnader

Ansökan om ekonomiskt bistånd till juridiska kostnader ska hänvisas till hemförsäkringens rättsskydd eller rättshjälpslagens regler.

Rättshjälp

Rättshjälpslagen är en social skyddslagstiftning som syftar till att hjälpa den som inte kan få rättsligt bistånd på annat sätt. I regel är det så att om man har en försäkring med rättsskydd som täcker det rättsliga ärendet så får man inte rättshjälp. Avgiften för rättshjälp bestäms utifrån den sökandes ekonomiska förutsättningar och den totala kostnaden för rättshjälpen.

Förutsättningen för att en sökande ska kunna beviljas ekonomiskt bistånd till avgift för rättshjälp är att rättshjälpen tillser att den sökande kan tillvara sina intressen och därigenom uppnå en skälig levnadsnivå. Framför allt gäller det vid familjerättsliga tvister eller ärenden som rör sökandes bohag eller boende. Avgiften ska dessutom vara beräknad utifrån den sökandes inkomst i form av försörjningsstöd/ekonomiskt bistånd.

Kostnad för rättshjälp kan beviljas av 1:e socialsekreterare med maximalt 50% av basbeloppet.

För mer information om rättshjälp se <http://www.rattshjalp.se>

Rättsskydd

Rättsskydd ingår i alla svenska hem-, villa- och bilförsäkringar och är avsett för kostnader vid privaträttsliga tvister. Vad rättsskyddet omfattar framgår av försäkringsvillkoren.

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till självriskan vid rättsskydd om tvisten handlar om att den sökande kan tillvarata sina intressen och därmed uppnå en skälig levnadsnivå. I huvudsak handlar det om familjerättsliga tvister eller tvister om den sökandes bohag eller boende.

Kostnad för självrisk avseende rättsskydd kan beviljas av 1:e socialsekreterare med maximalt 50% av basbeloppet.

Rådgivning

Rådgivning är en förutsättning för att rättshjälp ska kunna beviljas. Rättshjälp söks tillsammans med advokaten/juristen man själv har valt ska företräda en.

Rådgivning lämnas av advokat/jurist i minst en och högst två timmar mot en bestämd avgift. Mer info finns på <http://www.rattshjalp.se/Vad-ar-rattshjalp/Har-du-ratt-till-rattshjalp/>

Ekonomiskt bistånd till rådgivning kan beviljas till den i förväg bestämda avgiften om tvisten avser familjerättslig tvist eller tvist som rör den sökandes bohag eller boende. Kostnader därutöver beslutas av Kommunstyrelsens myndighetsutskott.

Avgift vid ansökan om äktenskapsskillnad

Huvudregeln är att ekonomiskt bistånd inte beviljas. I enskilda fall kan kostnaden beviljas om det bedöms vara särskilt viktigt för den sökande att kunna skilja sig.

Magasineringskostnad

Bistånd till kostnad för magasinering av bohag kan beviljas för sökande som har löpande försörjningsstöd om personen inom överskådlig tid förväntas kunna få en ny bostad. Vad som avses med överskådlig tid måste bedömas individuellt. Beslutet ska tidsbegränsas till tre månader och omprövas vid behov. Om behovet av magasinering av bohag övergår sex månader får ansökan prövas i Kommunstyrelsens myndighetsutskott. Kostnaden som kan godkännas får maximalt uppgå till 25% av basbeloppet per år.

Vid bedömningen ska följande beaktas:

- Bohagets innehåll och skick
- Kostnader för magasinering i förhållande till kostnad för nyanskaffning av hemutrustning
- Konsekvenser för den enskilde vid eventuell försäljning av bohaget

Det är den enskilde som ska stå för kontraktet gentemot magasineringsfirman.

När Kronofogden avhyser en person/familj från en bostad ansvarar de för magasineringen under 3 månader.

Present/julklapp till barn

Familjer med långvarigt behov av försörjningsstöd och hemmavarande barn mellan 0 och 18 år kan beviljas bistånd till födelsedagspresent och julklapp till respektive barn i familjen. Biståndet kan utgå vid två tillfällen per år och barn; födelsedag och jul, med 200 kr per tillfälle, d.v.s. maximalt 400 kr/år och barn.

Resor

Lokala resor som inte är arbetsresor

Bistånd till lokala resor med allmänna kommunikationer kan beviljas om särskilda skäl föreligger. Det kan t.ex. gälla personer som har gångsvårigheter men inte är berättigade till färdtjänst, personer som behöver särskild stimulans för att ta del av samhällsservice eller hålla kontakt med det närmaste nätverket, barns resor till fritidsaktiviteter etc. I varje enskilt fall prövas behovet av typ av kort (kontoladdning, periodkort, fritidskort för gymnasieungdom etc.).

För sökande som är arbetssökande och behöver besöka t.ex. arbetsförmedlingen eller annan myndighet i syfte att få arbete kan resor beviljas kostnaden för en tur och returresa till aktuell myndighet vid uppvisande av kallelse.

Färdtjänst

Kostnad för färdtjänst beviljas efter behov. Utgångspunkten är att bistånd beviljas utifrån vad en låginkomsttagare på orten har råd att kosta på sig. Kostnad för medresenär beviljas inte.

Bistånd till avgift för riksfärdtjänst ska bedömas på samma sätt som kostnad för andra resor som inte är lokala.

Rekreationsresa, semester

Ekonomiskt bistånd för fritidskostnader som inte ingår i posten "lek och fritid", exempelvis rekreation och semesterresor, kan utgå till hushåll som varit beroende av försörjningsstöd under lång tid. Ansökan om bistånd till rekreation/semester ska alltid diskuteras på gruppmöte med 1:e socialsekreterare innan beslut fattas. Nivån på det beviljade biståndet prövas utifrån vad låginkomsttagare i allmänhet har råd med. Möjlighet att få bidrag från olika fonder eller andra myndigheter ska beaktas. Beslutet ska följas upp genom att socialsekreteraren kontrollerar att rekreation eller semester kommit till stånd och motsvarar beviljat belopp genom uppvisande av kvitton eller liknande.

Bistånd till semester och rekreativsvistelse utom Norden beviljas inte.

Barnfamiljer

Förutsättningen för att en barnfamilj ska beviljas bistånd till semestervistelse är att det föreligger ett klart uttalat behov av miljöombyte och rekreation. Gruppen som avses är barnfamiljer med sociala problem och som levt länge på försörjningsstöd.

Med rekreation menas sådana aktiviteter som normalt hör ihop med semester såsom resor och vistelse på annan ort t.ex. för att träffa släktingar. Om bar net/barnen/familjen är aktuell för insatser från Barn och Unga ska samråd alltid ske med barnets/barnens socialsekreterare innan bistånd beviljas. Bistånd kan beviljas för resa med buss eller tåg samt till logi i maximalt en vecka.

Vuxna personer utan barn

För ensamstående/sammanboende utan barn ska behovet av rekreation vara synnerligen starkt, t.ex. vid långvariga medicinska eller sociala problem. I vissa fall finns möjlighet att få rehabiliteringsresor via Försäkringskassan.

Läger eller kolonivistelse för barn

I den mån barn behöver koloni- eller lägervistelse görs en individuell prövning av barnets behov och föräldrarnas ekonomiska förmåga att själva svara för insatsen. Barn i socialt utsatta hushåll är den primära målgruppen.

Möjligheten att få bidrag från olika fonder ska beaktas innan bistånd beviljas. Bistånd till läger- eller kolonivistelse för barn prövas och beslutas av socialsekreterare i Barn och Unga och får maximalt uppgå till en kostnad av 30% av basbeloppet/år.

Resor i samband med umgänge med barn

Barn har rätt till umgänge med den förälder som det inte bor tillsammans med. Föräldrarna har ett gemensamt ansvar för att barns behov av umgänge tillgodoses. Umgängesföräldern har det primära ansvaret för reskostnaderna. Den andre föräldern ska delta i kostnaderna efter vad som är skäligt med hänsyn till båda föräldrarnas förmåga och övriga omständigheter (FB 6 kap. 15 b §).

Bestämmelsen gäller inte vid växelvis boende.

Umgängesföräldern kan få bistånd till högst två resor per månad till annan ort med billigaste färdstätt inom Sverige relaterat till barnets ålder och förmåga. Vid tveksamhet ska umgänget styrkas/kontrolleras. Barnperspektivet ska alltid beaktas vid bedömning och barnets behov av umgänge med föräldern ska vara avgörande.

Om föräldrarna tillsammans inte har råd eller inte kunnat komma överens om hur reskostnaderna ska betalas, kan bistånd till en umgängesresa per månad beviljas till boendeförälder efter särskild behovsprövning. Behovsprövningen ska innefatta:

- Barnets behov av umgänge
- Båda föräldrarnas ekonomiska förutsättningar
- Om kostnaderna är skäliga

Barn med förälder som avtjänar straff på kriminalvårdsanstalt har rätt till umgänge med denne.

Resor för förälder i samband med umgänge med placerat barn

Barn som är placerade i familjehem eller HVB har rätt till umgänge med sina föräldrar. För resor till och från sådant umgänge kan föräldrarna ha rätt till ekonomiskt bistånd. Utgångspunkten är att sådant bistånd kan utgå till förälder utan egna ekonomiska möjligheter. Har egenavgift fastställts så räknar man med

att förälder har egna ekonomiska förutsättningar för umgänge med sitt placerade barn.

Ekonomiskt bistånd till resor samt eventuell övernattnig kan utgå till kostnader i jämförelse med vad en låginkomsttagare normalt har möjlighet att kosta på sig. Utgångspunkten är att resorna ska ske med billigaste färdstätt. Om resorna måste ske med bil beräknas kostnaden med den faktiska bränslekostnaden på orten, beräknat till en liter bränsle per mil.

Barnperspektivet ska alltid beaktas vid bedömning och barnets behov av umgänge med föräldern ska vara avgörande. Ekonomiskt bistånd till umgänge med placerat barn handläggs av barnets socialsekreterare i Barn och Unga.

Skulder

Med skulder avses kostnader som har förfallit till betalning, med undantag för el- och hyresskulder som är mindre än en månad gammal, d.v.s. avser innevarande månad.

Huvudprincipen är att bistånd inte beviljas till skulder. Enbart vid risk för sociala konsekvenser och när behovet inte kan tillgodoses på annat sätt kan det under vissa förutsättningar bli aktuellt med bistånd till skulder avseende kostnader som ingår i försörjningsstödet, som t.ex. hyres- eller elskuld.

Undantag kan också göras om lån tagits för att undanröja en akut situation och där den sökande annars skulle ha beviljats bistånd. Om sökanden på grund av skulder har dålig kontroll över sin ekonomi ska han eller hon erbjudas hjälp av budget- och skuldrådgivare.

Bistånd beviljas inte till böter eller andra skulder till följd av brott, studieskulder, banklån eller andra typer av lån (t ex privata skulder), återbetalningsskyldigt underhållstöd eller bostadsbidrag, konsumtionsskulder, skatteskulder etc.

När det gäller underhållstöd, bostadsbidrag och skatter är den enskilde ansvarig för de uppgifter som lämnas till respektive myndighet. Av detta skäl beviljas inte dessa skulder även om de uppkommit under tid då den enskilde uppburit försörjningsstöd.

Barnomsorgsskuld

Bistånd till barnomsorgsskuld kan beviljas om särskilda skäl föreligger. I första hand ska den som har skuld för barnomsorgsavgift undersöka möjligheten till avbetalning eller försöka få skulden justerad utifrån rätt inkomst. Hotas barnet av uppsägning från plats i förskole-/fritidsverksamheten, och det är viktigt att så inte sker, ska ansvarig för denna verksamhet kontaktas. Om barnet har behov av platsen av sociala skäl får den enligt skollagen inte sägas upp.

Vid bedömningen av huruvida bistånd till skulden ska utgå ska barnperspektivet särskilt beaktas och konsekvenserna för familjens ekonomi och situation i övrigt om barnomsorgsplatsen förloras.

Bistånd till barnomsorgsskuld beviljas inte om skulden uppstått p.g.a. att den enskilde lämnat felaktiga inkomstuppgifter och blivit uppräknad efter kontroll av utbildningsförvaltningen.

Bistånd till barnomsorgsskuld beviljas av socialsekreterare under förutsättning att:

- skulden uppstått under tid som sökande varit berättigad till, men inte ansökt om, försörjningsstöd.
- skulden inte avser mer än tre månaders barnomsorgsavgift.

1:e socialsekreterare kan bevilja bistånd enligt förra stycket om skulden avser maximalt sex månaders barnomsorgsavgifter.

Bistånd till barnomsorgsskuld som uppstått under tid som sökande haft inkomster överstigande normen för försörjningsstödet kan beviljas av 1:e socialsekreterare efter särskild prövning och samråd på gruppmöte. Skulden får maximalt avse barnomsorgsavgift för tre månader. I dessa fall är 4 kap 1 § SoL inte tillämplig utan ansökan avslås enligt 4 kap 1 § SoL och beviljas enligt 4 kap 2 § SoL. Om sökandes inkomster väsentligt överstiger normen för försörjningsstöd eller det finns andra tillgångar, ska frågan om återkrav aktualiseras.

Vid ansökan om barnomsorgsskulder därutöver prövas ansökan i Kommunstyrelsens myndighetsutskott.

Hyresskuld

Förlust av bostad och byte av boendemiljö kan för den enskilde innebära betydande svårigheter varpå en ansökan om bistånd för uppkommen hyresskuld bör behandlas skyndsamt. I bedömningen om rätt till bistånd föreligger, bör hänsyn tas till eventuella minderåriga barn, familjemedlemmarnas hälsotillstånd, bostadens betydelse för den sökandes försörjning liksom tillgången på alternativa bostäder.

Vid upprepade hyresskulder ska en restriktiv bedömning göras, även om det kan komma att innebära att den sökande blir avhyst. Finns det minderåriga barn i familjen ska det av utredningen framgå hur bostadssituationen och eventuella andra konsekvenser kan lösas vid en eventuell avhysning.

För att undvika upprepning ska hushåll som beviljats bistånd till hyresskuld så långt det är möjligt följas upp. I samband med reglering av en hyresskuld i en barnfamilj ska en förändringsplan för hur uppföljningen ska genomföras upprättas tillsammans med den sökande. Det ska särskilt uppmärksammas om hyresskulderna kan vara ett uttryck för omsorgssvikt från föräldrarnas sida och om det därmed finns anledning till oro för barnens hälsa och utveckling.

Bistånd till hyresskuld beviljas av socialsekreterare under förutsättning att:

- Skulden uppstått under tid som sökande varit berättigad till, men inte ansökt om, försörjningsstöd
- Skulden inte avser mer än tre månaders hyror.

1:e socialsekreterare kan bevilja bistånd enligt förra stycket om skulden avser maximalt sex månaders hyror.

Bistånd till hyresskuld som uppstått under tid som sökande haft inkomster överstigande normen för försörjningsstödet kan beviljas av 1:e socialsekreterare efter särskild prövning och samråd på gruppmöte. Skulden får maximalt avse hyror för tre månader. I dessa fall är 4 kap 1 § SoL inte tillämplig utan ansökan avslås enligt 4 kap 1 § SoL och beviljas enligt 4 kap 2 § SoL. Om sökandes inkomster väsentligt överstiger normen för försörjningsstöd eller det finns andra tillgångar, ska frågan om återkrav aktualiseras.

Vid ansökan om hyresskulder därutöver prövas ansökan i Kommunstyrelsens myndighetsutskott.

Elskuld

Bistånd till elskuld kan beviljas i de fall där avstängning medför alltför stora sociala konsekvenser för hushållet. Även i detta sammanhang ska eventuella barns situation uppmärksammas särskilt.

Bistånd till elskuld beviljas av socialsekreterare under förutsättning att:

- skulden uppstått under tid som sökande varit berättigad till, men inte ansökt om, försörjningsstöd.
- skulden inte avser mer än tre månaders kostnader/avgifter.

1:e socialsekreterare kan bevilja bistånd enligt förra stycket om skulden avser maximalt sex månaders kostnader/avgifter.

Bistånd till elskuld som uppstått under tid som sökande haft inkomster överstigande normen för försörjningsstödet kan beviljas av 1:e socialsekreterare efter särskild prövning och samråd på gruppmöte. Skulden får maximalt avse elkostnaden för tre månader. I dessa fall är 4 kap 1 § SoL inte tillämplig utan ansökan avslås enligt 4 kap 1 § SoL och beviljas enligt 4 kap 2 § SoL. Om sökandes inkomster väsentligt överstiger normen för försörjningsstöd eller det finns andra tillgångar, ska frågan om återkrav aktualiseras.

Vid ansökan om elskulder därutöver prövas ansökan i Kommunstyrelsens myndighetsutskott.

Skuld avseende receptbelagda mediciner

Bistånd kan utgå till den löpande månatliga delbetalningen av receptförskrivna läkemedel även om sökanden inte var berättigad till bistånd när läkemedlen inhandlades. Månadskostnaden inklusive eventuell faktureringsavgift är en godtagbar kostnad vid beräkning av försörjningsstöd.

Om det uppkommit en skuld utöver den löpande månadsbetalningen kan försörjningsstöd utgå endast under förutsättning att sökanden varit berättigad till försörjningsstöd när delbetalningen skulle erlagts.

Bistånd till skulder avseende receptbelagda mediciner kan beviljas av socialsekreterare under förutsättning att:

- skulden uppstått under tid som sökande varit berättigad till, men inte ansökt om, försörjningsstöd.
- skulden inte avser mer än tre månaders kostnader/avgifter.

1:e socialsekreterare kan bevilja bistånd enligt förra stycket om skulden avser maximalt sex månaders kostnader/avgifter.

Vid ansökan om skulder avseende receptbelagda mediciner därutöver prövas ansökan i Kommunstyrelsens myndighetsutskott.

Skuldsanering

Skuldsaneringslagen ger möjlighet för svårt skuldsatta personer att få en uppgörelse med sina fordringsägare. Ansökan om skuldsanering görs hos Kronofogden och den enskilde kan hänvisas till kommunens budget- och skuldrådgivare för råd och information kring skuldsanering.

Under löptiden för en skuldsanering betalar den skuldsatte själv månadsvis till varje borgenär och har ingen möjlighet att som vid utmätning (införsel) via Kronofogden få anstånd med betalningar. I en sådan situation och då en omprövning av skuldsaneringen bedöms utsiktslös kan försörjningsstöd till tandvård, glasögon eller annan nödvändig engångsutgift beviljas efter sedvanlig prövning. Kostnadsförslag samt underlag för skuldsanering ska uppvisas.

Införsel eller utmätning

Då Kronofogden driver in fordringar genom exempelvis utmätning eller införsel i lön fastställer Kronofogden ett belopp som den betalningsskyldige får behålla för egen och familjens försörjning, ett så kallat förbehållsbelopp.

Försörjningsstöd ska inte utgå till vanliga levnadskostnader om en person har införsel då förbehållsbeloppet som Kronofogden kommit fram till skall motsvara en skälig levnadsnivå och därmed säkra den sökandes behov. Det kan i vissa fall dock vara motiverat att undersöka om förbehållsbeloppet kan justeras.

I avvaktan på att korrigeringar av avgifter eller förbehållsbelopp görs kan den sökande beviljas ekonomiskt bistånd/försörjningsstöd.

Spädbarnsutrustning

Bistånd till spädbarnsutrustning kan beviljas till sökande som under en längre period levtt på en nivå som motsvarar nivån för försörjningsstöd. Biståndet prövas utifrån det faktiska behovet och sökandes egna möjligheter att tillgodose behovet, t.ex. genom att sökande har utrustning sedan tidigare och/eller vilka förutsättningar hen har att få eller låna utrustning av anhöriga eller vänner. Vid syskonfödsel bör endast mindre kompletteringar vara nödvändiga, men hänsyn bör tas till hur stor åldersskillnad det är mellan syskonen. För ensamstående ska i möjligaste mån den andra förälderns betalningsutrymme att bidra till spädbarnsutrustningen utredas.

Posten för personliga kostnader inom riksnormen för barnet bör ge utrymme för successiv komplettering.

En hel spädbarnsutrustning innefattar:

- en grunduppsättning kläder
- spjäsäng med tillbehör
- utrustning för hygien, bad och matning
- babyskydd till bil
- barnvagn

Babyskydd och barnvagn bör kunna köpas begagnat.

Vid ansökan om spädbarnsutrustning bör hembesök göras. Beslut om bistånd fattas efter samråd på gruppmöte. Socialsekreterare kan maximalt bevilja 15% av basbeloppet till en spädbarnsutrustning.

Spädbarnsutrustningen avser det som är nödvändigt i samband med barns födelse. Efter en tid kan behov av ytterligare utrustning, t.ex. barnmatstol och säkerhetsutrustning till hemmet, uppstå. Dessa behov kan i förekommande fall beviljas som kompletterande hemutrustning. Även i dessa fall bör möjligheten att köpa begagnad utrustning beaktas.

Bistånd till begagnad sittvagn kan beviljas med maximalt 500 kr om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt, t.ex. genom försäljning av befintlig liggvagn.

Tandvård

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till akut tandvård och annan tandvård som bedöms som nödvändig tandvård. Ekonomiskt bistånd utgår inte till optimal tandvård.

Tandvård för barn och ungdomar

Barn och ungdomar i Västra Götalandsregionen har rätt till fri tandvård till och med december det år de fyller 23. Från och med det år man fyller 24 år räknas man som vuxen och får betala ordinarie taxa.

Det statliga tandvårdsstödet

Tandvårdsstödet har två delar. Dels ett tandvårdsbidrag som i första hand är tänkt att användas för undersökningar och förebyggande vård, dels ett skydd mot höga kostnader.

Särskilt tandvårdsstöd - NFS

Den som har särskilt tandvårdsstöd betalar för sin tandvård enligt det nationella högkostnadsskyddet för öppna hälso- och sjukvården med samma rätt till frikort efter 1150 kronor i betalade patientavgifter. Tandvård som inte omfattas av Särskilt tandvårdsstöd ska betalas av patienten själv med hjälp av det statliga tandvårdsstödet via Försäkringskassan.

Särskilt tandvårdsstöd har tre delar – NFS:

- N-tandvård – nödvändig tandvård och munhälsobedömning för personer med ett bestående och stort omsorgsbehov
- F-tandvård – vid vissa långvariga sjukdomar eller funktionsnedsättning
- som led i sjukdomsbehandling under begränsad tid

För mer info, se: <https://www.vgregion.se/halsa-och-vard/vardgivarwebben/uppdrag-och-avtal/tandvard/sarskilt-tandvardsstod/>

Tandvård för personer som vårdas på sjukhus, Kriminalvårdsanstalt eller HVB

Patienter som är föremål för sluten sjukhusvård kan få akut tandvård genom sjukvårdens försorg. Den klinik som patienten är inskriven vid svarar för patientdelen av kostnaden.

Kriminalvården svarar för akut tandvård för personer som är intagna på kriminalvårdsanstalt.

LVM-hem svarar för akut tandvård för personer som är föremål för tvångsvård. Akut tandvård ingår även i vårdavgiften på särskilda ungdomshem (12 § LVU).

Ekonomiskt bistånd till tandvård

Akut tandvård

Med akut tandvård avses behandling vid värk, infektiösa tillstånd och traumaskador. Exempel på behandling kan vara tandutdragning, akut rotbehandling och temporära fyllningar för att undanröja värk. Detta är behandling som oftast måste utföras omedelbart vilket medför att kostnadsförslag inte kan inväntas.

Det ska av tandvårdsräkning eller kvitto framgå att behandlingen avser en akut åtgärd. Det bör uppmärksammas att "akut besök" på räkningen inte innebär att behovet av behandling var akut.

Nödvändig tandvård

Nödvändig tandvård är den tandvård som en person behöver för att uppnå godtagbar tuggförmåga, förhindra väsentligt försämrad tandstatus och är en förutsättning för att personen ska kunna fungera socialt och kunna arbeta.

Ansökan om ekonomiskt bistånd till nödvändig till tandvård ska göras före tandvårdsbehandlingen påbörjas. Den sökande ska uppmanas att begära ett kostnadsförslag av sin tandläkare så att omfattningen av tandvården och kostnaderna för den kan utredas. Kostnaden för tandläkarens undersökning och erforderliga röntgenbilder i samband med upprättande av kostnadsförslag ska beviljas. Kostnad för uteblivet besök beviljas inte.

Följande ska beaktas vid ansökan om ekonomiskt bistånd till tandvård:

- Omfattningen på tandvården och kostnaden ska jämföras med vad en låginkomsttagare normalt har råd att kosta på sig.
- Folktandvårdens prislista för de åtgärder som debiteras ska vara vägledande.
- Tandvården ska utföras av tandläkare som är uppförd på Försäkringskassans förteckning.

- Kostnadsförslag ska infordras och innefatta kopia på eventuellt beslut på förhandsprövning av Försäkringskassan.
- Oberoende tandläkare (förtroendetandläkare) ska konsulteras vid svårbedömda situationer, när olika behandlingsalternativ kan finnas och/eller kostnadsförslaget överstiger 5 000 kr.

Avgift för narkos eller annan motsvarande smärtlindring kan ingå i tandvårdskostnaden för personer med extrem tandvårdsrädsla. Denna ska vara styrkt med att den sökande fått remiss till specialisttandvård eller med läkar-/psykologintyg.

Ekonomiskt bistånd till nödvändig tandvård beviljas i normalfallet till personer som uppburit försörjningsstöd eller levt på inkomster i nivå med riksnormen för försörjningsstöd under längre tid. För personer med tillfälligt behov av ekonomiskt bistånd/försörjningsstöd utreds personens tidigare inkomstförhållanden och hur sannolikheten för ekonomiska förutsättningar under behandlingstiden ser ut.

Personer som har egen inkomst över försörjningsstödsnivå och ansöker om bistånd till tandvårdskostnad kan beviljas bistånd för nödvändig tandvård i vissa fall. Om kostnad och omfattning är skäligt beviljas bistånd till den del av kostnaden som överstiger vad han eller hon själv kan betala med sitt normöverskott under sex månader. I första hand ska den sökande dock hänvisas till avbetalning hos tandläkaren.

I det fall den sökande har möjlighet att få delbetala tandvårdskostnaderna skall den möjligheten utnyttjas i första hand. Om det för den sökande innebär att han eller hon hamnar under normen för försörjningsstöd kan rätten till försörjningsstöd prövas varje månad så länge delbetalningen fortgår. Delbetalningen skall då inkluderas i beräkningen av försörjningsstöd för den aktuella månaden.

Ett beslut om ekonomiskt bistånd till tandvård sträcker sig ofta över flera månader men ska alltid tidsbegränsas. Rätten till ekonomiskt bistånd ska prövas månad för månad och när beslut fattas som löper flera månader ska en omprövningsklausul alltid skrivas in i beslutet ("Beslutet kan komma att prövas på nytt om de förhållanden som ligger till grund för beslutet väsentligen ändras"). Se avsnitt "Beslut som löper över flera månader".

Tandvård som utförts före ansökan ska inte beviljas utan betraktas som en skuld.

Ekonomiskt bistånd till tandvård kan under en 12-månadersperiod beviljas med maximalt 20% av basbeloppet per familjemedlem av socialsekreterare och med 50 % av 1:e socialsekreterare. Bistånd därutöver beslutas av Kommunstyrelsens myndighetsutskott.

Återkommande tandvårdskontroll

Kostnad för en årlig undersökning i förebyggande syfte kan eventuellt beviljas till en person som har varit aktuell för försörjningsstöd mer än ett år.

Bistånd med villkor om återbetalning

Huvudprincipen är att bistånd enligt 4 kap 1 § SoL beviljas utan krav på återbetalning. De undantag som finns specificeras i 9 kap 1 och 2 §§ SoL samt i 107 kap 5 § SFB (Socialförsäkringsbalken).

Det skriftliga beslutet

Ett beslut med villkor om återbetalning av ekonomiskt bistånd ska vara skriftligt. Beslutet ska innehålla uppgifter om de omständigheter som ligger till grund för återbetalningsskyldigheten och vilken förmån eller ersättning det gäller, och den enskilde ska ha kommunicerats beslutet. Kommunstyrelsen behöver kunna styrka att den enskilde verkligen har delgivits beslutet, om Kommunstyrelsen väcker talan om återbetalning i förvaltningsrätten.

Socialförsäkringsbalkens regler

Bistånd som lämnas som förskott på förmån eller ersättning från Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten

Bistånd som förskott på förmån kan beviljas enligt 4 kap 1 § SoL till hushåll som sökt förmån från Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten, men där ansökan fortfarande inte är prövad och förmån kan betalas ut retroaktivt. I dessa fall beviljas försörjningsstödet utan krav på återbetalning enligt Socialtjänstlagen. Utöver beslut om försörjningsstöd enligt 4 kap 1 § SoL beslutar man att begära ersättning från Försäkringskassan/Pensionsmyndigheten för utgivet försörjningsstöd i enlighet med bestämmelser i 107 kap 5 § SFB. Det ska av beslutet den sökande får framgå att biståndet lämnas som förskott på sökt förmån och att begäran om utbetalning skickas till Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten.

Begäran om utbetalning görs på särskild blankett till Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten.

Socialekreterare ansvarar för att blankett skickas in för varje månad som den sökande beviljas förskott på förmån. Blanketten finns att hämta på Försäkringskassans hemsida. Socialekreterare ansvarar också för att följa upp om ersättningen beviljas den enskilde eller inte. I de fall den enskilde inte beviljas den sökta förmånen eller den förmån som beviljas inte uppgår till det belopp som beviljats som förskott på förmån, ska det ursprungliga beslutet omprövas.

Observera att om Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten felaktigt betalar ut retroaktiv ersättning till sökanden i stället för till kommunen kan kommunen kräva skadestånd, alternativt överklaga Försäkringskassans avslagsbeslut. Här krävs dokumentation som styrker att begäran om utbetalning har gjorts och när.

Socialtjänstlagens regler

Ekonomiskt bistånd enligt 4 kap 1 § SoL

Ekonomiskt bistånd enligt 4 kap 1 § SoL får enligt 9 kap 2 § 1 st SoL endast återkrävas om biståndet har beviljats

- Som förskott på förmån eller ersättning

- Till den som är indragen i arbetskonflikt eller
- Till den som på grund av förhållanden som hen inte kunnat råda över hindrats från att förfoga över sina inkomster och tillgångar.

Bistånd som lämnas som förskott på förmån eller ersättning från arbetsgivare, CSN, arbetslöshetskassa m.fl.

En förutsättning för att bistånd ska anses som förskott på förmån eller ersättning är att det utbetalda biståndet omfattar samma tidsperiod som förmånen eller ersättningen.

Om sökande väntar förmån eller ersättning som inte omfattas av Socialförsäkringsbalken beslutar man att bevilja försörjningsstöd som förskott på förmån enligt 4 kap 1 § SoL med krav på återbetalning enligt 9 kap 2 § SoL. Sökande ska vara informerad om att bistånd lämnas med villkor om återbetalning och erhålla beslut innehållande uppgifter som ligger till grund för beslutet. Beslutet skall vara skriftligt och sökande skall underteckna att hen tagit del av beslutet innan beviljat bistånd mot återkrav betalas ut.

Bistånd med villkor om återbetalning vid arbetskonflikt eller konkurs
Personer indragna i arbetskonflikt har rätt till försörjningsstöd så länge denne inte kan förfoga över sin inkomst. Detsamma gäller för personer vars arbetsgivare begärts i konkurs och som därmed väntar på statlig lönegaranti. Den sökande ska informeras om att biståndet lämnas som förskott på förmån och ska återbetalas enligt 9 kap 1 § SoL.

Arbetstagare som inte får/fått lön på grund av att arbetsgivaren gått i konkurs kan få ersättning från staten enligt lönegarantilagen. Konkursförvaltaren kan lämna uppgift om lönegaranti kan utgå och vilken länsstyrelse som kommer att handlägga utbetalningen av lönegarantin. Tingsrätten kan lämna upplysning om vem som är konkursförvaltare.

Bistånd med villkor om återbetalning vid förhållanden som den enskilde inte kan råda över
"Förhållanden som den enskilde inte kan råda över" gäller exempelvis vid bankstrejk, men också om tekniska fel uppstår, t.ex. i löneutbetalningssystem. Den enskilde kan då inte förfoga över sina tillgångar. Det försörjningsstöd som utbetalas i avvaktan på att den enskilde får tillgång till sina inkomster utbetalas då med krav på återbetalning enligt 4 kap 1 § SoL och 9 kap 2 § SoL.

Ekonomiskt bistånd enligt 4 kap 2 § SoL

Återkrav enligt 9 kap 2 § 2 st SoL vid bistånd enligt 4 kap 2 § SoL är endast tillämpliga för hushåll som har egna inkomster eller tillgångar och som därför inte är berättigade till bistånd enligt 4 kap 1 § SoL, eller om bistånd beviljas till något som är utöver skälig levnadsnivå. En prövning av bistånd enligt 4 kap 2 § SoL måste föregås av en prövning med avslag enligt 4 kap 1 § SoL.

Bistånd enligt 4 kap 2 § SoL kan villkoras med återbetalning men får bara återkrävas om det beviljats med sådant villkor. Följande hushåll kan bli aktuella:

- Hushåll med realiserbara tillgångar
- Hushåll med egen försörjning / inkomst över norm

- Hushåll som har behov av depositionsavgift som återbetalas inom viss tid.

För att undvika allvarliga sociala konsekvenser kan exempelvis bistånd enligt 4 kap 2 § SoL med villkor om återbetalning beviljas till hyresskuld där behovet kunnat tillgodoses genom egen inkomst och där återbetalningsförmåga finns.

Besluten ska vara skriftliga och innehålla uppgift om den eller de omständigheter som utgör grund för återbetalningsplikten. Beslutet ska skriftligt delges den enskilde innan utbetalning sker. Den enskilde ska informeras om att beslut om återkrav inte kan överklagas samt att om återbetalning inte sker enligt överenskommelse kan frågan prövas i förvaltningsrätten. Ansvarig socialsekreterare ansvarar för uppföljning av att återbetalning sker enligt plan.

Återbetalningssätt

Återbetalning kan göras antingen via fullmakt i den väntade inkomsten eller via inbetalningskort/inbetalningsuppgifter. I de fall den väntade inkomsten är från Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten är det Enheten som själv begär utbetalning av ersättningen.

Mall för fullmakt i ersättning finns i verksamhetssystemet.

Vissa inkomster går inte att lämna fullmakt för, t.ex. CSN. Då får den enskilde återbetala med egen inbetalning till Enhetens bankgiro.

Avbetalningsplan

En avbetalningsplan upprättas om en enskild har ett återkrav som ska betalas uppdelat på fler tillfällen. I planen anges hur mycket som ska betalas, när det ska betalas och på vilket sätt det ska betalas. Avbetalningsplanen ska referensmärkas av administratör. Mall för avbetalningsplan finns i verksamhetssystemet och rutinbeskrivning finns på intranätet.

Eftergift

Om det är uppenbart att förhållandena ändrats så att den enskilde inte inom tre år från det biståndet utbetalades kommer att kunna återbetala får Kommunstyrelsen enligt 9 kap 4 § SoL helt eller delvis efterge återkrav. Detta beslut går inte att överklaga. Kommunstyrelsen kan besluta om eftergift utan att den enskilde ansökt om det.

Återkrav som inte återbetalas trots överenskommelse

Föra talan om ersättningsanspråk i Förvaltningsrätten

I de fall den enskilde inte återbetalar återkrav enligt 9 kap 1 eller 2 §§ SoL kan Kommunstyrelsen med stöd av 9 kap 3 § SoL väcka talan om ersättning hos förvaltningsrätten. Talan ska väckas så snart det står klart att den enskilde inte betalar och senast inom tre år från det att biståndet utbetalades. Om Kommunstyrelsen inte har väckt talan inom tre år från det att biståndet utbetalades och personen inte återbetalar skulden saknas rättslig möjlighet för Kommunstyrelsen att få skulden betald.

Den enskildes återbetalningsförmåga

Talan får inte bifallas av förvaltningsrätten om den ersättningskyldige genom att återbetala kostnaden eller del av den antas bli ur stånd att klara sin egen försörjning eller livsföring i övrigt. Det är Kommunstyrelsen som utreder personens förmåga att återbetala innan man fattar beslut om att föra talan. En sådan utredning görs på samma sätt som andra utredningar om ekonomiska förhållanden. Det som ska utredas är alltså om den enskilde kan klara sin försörjning och livsföring i övrigt om Kommunstyrelsen vidhåller sitt ersättningsanspråk. Visar utredningen att det är styrkt eller troligt att den enskilde har betalningsförmåga ska talan väckas hos förvaltningsrätten. Visar utredningen att den enskilde för tillfället inte kan återbetala kan återkravet ligga vilande och ny prövning görs efter sex månader. Om förvaltningsrätten beslutar att den enskilde är ersättningskyldig utgör domen underlag för ansökan om utmätning hos Kronofogdemyndigheten.

Om den enskilde inte lämnar uppgifter om sin ekonomiska situation och Kommunstyrelsen inte kan få uppgifter på annat sätt, kan Kommunstyrelsen ändå väcka talan hos förvaltningsrätten. Då avgör domstolen om den enskilde ska återbetala bi-ståndet eller inte.

Avskrivning

Återkrav äldre än tre år har Kommunstyrelsen inga rättsliga möjligheter att återkräva. De avskrivs efter beslut i Kommunstyrelsens myndighetsutskott.

Felaktigt utbetalat bistånd

Återkrav för bistånd som utbetalats felaktigt eller med för högt belopp

Enligt 9 kap 1 § 1 st. SoL får Kommunstyrelsen återkräva bistånd som den enskilde fått felaktigt eller med ett för högt belopp på grund av:

- oriktiga uppgifter
- underlåtenhet att lämna uppgifter
- på annat sätt förorsakat att ekonomiskt bistånd enligt 4 kap 1 § SoL utgivits behörigen eller med ett för högt belopp.

Återbetalningsskyldigheten gäller även om den enskilde inte har haft för avsikt att framkalla den felaktiga utbetalningen. Kommunstyrelsen kan dock ta hänsyn till orsaken till underlåtenheten eller beteendet vid prövning av om återbetalningsskyldigheten ska efterges enligt 9 kap 4 § SoL.

I det fall det är kommunen som har förorsakat den felaktiga utbetalningen får Kommunstyrelsen kräva tillbaka det felaktiga beloppet om den enskilde borde ha förstått att utbetalningen var fel, till exempel vid rena felräkningar eller när dubbel utbetalning skett av misstag.

Misstanke om brott mot bidragsbrottslagen

Om en socialsekreterare misstänker att en sökande har lämnat felaktiga uppgifter eller förtigt uppgifter vid ansökan om ekonomiskt bistånd, som har lett till felaktigt utbetalat bistånd, ska en utredning inledas. I verksamhetssystemet finns en särskild utredningsprocess för felaktiga utbetalningar och eventuellt bidragsbrott.

Utredningen ska besvara vad som hänt och hur det har påverkat rätten till bistånd. Det ska framgå om den sökande fått information om vilka regler som gäller och om den sökande bedöms ha varit medveten om konsekvenserna av sitt handlande. Bedömningen ska om möjligt påvisa om uppsåt eller grov oaktsamhet föreligger. Enheten ska inte värdera om bevisningen är tillräcklig för lagföring.

Anmälningssplikt – Bidragsbrottslagen (2007:612)

Enligt 6 § bidragsbrottslagen ska ansvarig nämnd göra en polisanmälan om det finns en välgrundad anledning att anta att ett brott har begåtts. Bestämmelsen innebär en skyldighet att göra en anmälan vid misstanke om bidragsbrott. Det är alltså inte möjligt att avstå från anmälan t.ex. på grund av att andra sanktioner drabbar personen eller på grund av social hänsyn.

Bidragsbrottslagen omfattar ekonomiska förmåner som betalas ut för personligt ändamål och som beslutas av Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Centrala Studiestödsnämnden, Migrationsverket, Arbetsförmedlingen, kommunerna eller arbetslöshetskassorna.

Lagen innebär att den som lämnar en oriktig uppgift och därmed orsakar en felaktig utbetalning döms för bidragsbrott. Det kan även omfatta den som lämnar en oriktig uppgift och orsakar en fara för en felaktig utbetalning (farebrott).

Det finns tre grader av bidragsbrott: ringa, normalgraden och grovt. Även grovt oaktsamma beteenden är straffbara som vårdslöst bidragsbrott.

Undantag från anmälningssplikten

Undantag från anmälningssplikten får göras när misstanken avser grov oaktsamhet:

- När den enskilde före utbetalningen av biståndet på eget initiativ vidtar en åtgärd som leder till att ett korrekt beslut kan fattas. Detta innebär att den enskilde ska ha gjort rättelsen innan han eller hon får kännedom om att ansvarig nämnd misstänker brott mot bidragsbrottslagen.
- När det är fråga om grov oaktsamhet (vårdslöst bidragsbrott) men det är mindre allvarligt och därför inte kan förväntas medföra ett straffansvar. Exempel på mindre allvarlig grov oaktsamhet är när det gäller låga belopp samt då det är liten risk att en felaktig utbetalning sker.

Undantagen från anmälningssplikten gäller inte om misstanken avser att uppsåt fanns (Bidragsbrottslagen 2 §).

Polisanmälan

Om förutsättningarna för en bidragsbrottsanmälan föreligger ska ett beslut enligt 6 § bidragsbrottslagen fattas, vilket görs av Kommunstyrelsens myndighetsutskott. Den fysiska polisanmälan upprättas av enhetschef. Till polisanmälan bifogas utredningen och beslutet om att göra polisanmälan.

Det är viktigt att brottsanmälan innehåller den information som är nödvändig för att polis och åklagare ska kunna starta och genomföra en utredning utan att behöva begära kompletteringar av sådan information som var känd vid anmälningstillfället.

Bilaga 1

Högsta godtagbara boendekostnad år 2024:

1-2 vuxna	5 925 kr
1-2 vuxna och 1 barn	7 450 kr
1-2 vuxna och 2 barn	9 400 kr
1-2 vuxna och fler än 2 barn	9 400 kr + 1 950 kr per barn utöver 2

(Försäkringskassans föreskrifter (FKFS 2023:4) om genomsnittlig och högsta godtagbara bostadskostnad för år 2024)

I beloppen ingår inte kostnad för hushållsel.

Bilaga 2

Konsumenternas energimarknadsbyrå – normal elförbrukning för lägenhet

Statistiska centralbyrån har tagit fram olika typkunder för el, en normal energiförbrukning för en mindre lägenhet är ca 2000 kWh/år och en större bostad använder ca 5000 kWh/år. Schablonvärdena gäller bostäder som inte använder el för uppvärmning.

Konsumentverkets beräkning av kostnad för hushållsel 2024

Hushållsel	1 pers	2 pers	3 pers	4 pers	5 pers	6 pers	7 pers
	430	560	740	920	1070	1220	1360

Konsumentverkets beräkning av kostnad för hemförsäkring 2024

Hemförsäkring	1 pers	2 pers	3 pers	4 pers	5 pers	6 pers	7 pers
Mindre tätort	130	140	160	200	230	270	270

Bilaga 3

Snitthyror hos Sotenäsbostäder år 2023:

Storlek	Kall	Varm
1 rok	3748	4248
2 rok	5394	6220
3 rok	6274	6994
4 rok	7660	8365

Snitthyrorna för 2024 anges när de är fastställda.